



KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů



Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

I/2022
14. ročník

ROZHOVOR
S JUDr. PAVLEM
BLAŽKEM

ČLÁNKY

JUDIKATURA

Z HISTORIE

ZPRÁVY Z KOMORY
Finanční pomoc Ukrajině



vydává Exekutorská komora
České republiky



EDITORIAL



Pavel Tintěra

člen Prezidia EK ČR
člen Zkušební komise EK ČR
člen redakční rady Komorních listů

Vážené kolegyně, vážení kolegové, vážení a milí čtenáři,

Komorní listy máte možnost číst už víc než dvanáct let. Za tu dobu se v nich sešlo nespočet textů na různá témata. Změnil se layout, rubriky, autoři, střídala se také redakční rada. Ani v tom nejhorším snu by mě však nenapadlo, že i v našem časopisu přijde doba, kdy bude nutné zmínit takovou věc, jako je válečný konflikt. Přestože jsou Komorní listy časopisem odborným, považuji za nutné reagovat na tuto krajně znepokojivou událost i zde, a to hned ze dvou důvodů.

Předně jsem přesvědčen, ač si to laická veřejnost mnohdy moc nemyslí, že i my a naši zaměstnanci jsme především obyčejní lidé. Žijeme své soukromé životy a v principu odmítáme jakoukoliv neodůvodněnou agresi. Tím spíše pak agresi válečnou, která přináší nejen to nejhorší – ztráty na životech zcela nevinných lidí, ale i ztrátu budoucích jistot a životního klidu. Stejně tak jsem přesvědčen, že bylo-li nebo bude-li v silách jednoho každého z nás nějak pomoci, jistě jsme to už udělali a jsme připraveni to kdykoli zopakovat. Obyčejnou lidskou solidaritu jsme jako národ prokázali opakovaně a jsem rád, že ji ukazujeme i dnes. Schopnost pomáhat je jedna z nejkrásnějších lidských vlastností. Vypjaté události dnešních dní tak vlastně mají i pozitivní vliv. Jindy rozdělená společnost se semkne a postupuje jednotně. A to je dobře, protože jak říká klasik – v jednotě je síla. I soudní exekutoři rádi a často pomáhají, jen se o tom tolik nemluví. Naposledy jsme například podpořili ty, kteří museli v létě loňského roku čelit následkům tornáda na jižní Moravě.

Stejně jako tehdy, nemohlo ani teď prezidium Exekutorské komory zůstat nečinné. Rozhodlo proto o zorganizování finanční pomoci českých soudních exekutorů cílené na podporu lidem z Ukrajiny postiženým probíhající válkou. V době, kdy budete číst tento text, už bude pravděpodobně část finančních prostředků u těch nejpotřebnějších. Ukrajinců, kteří přišli o své domovy, o svůj pocit bezpečí a bohužel někdy i o to nejvzácnější – o své blízké. Bankovní účet, který jsme založili, zůstane aktivní až do doby skončení konfliktu. Přispět můžete opravdu kdykoliv, všechny vybrané peníze poputují výhradně na humanitární účely. Díky za vaši podporu.

Věci se však musí řešit nejen konkrétní pomocí, ale stejně tak důležité je dát najevo jasný a pevný postoj. Prezidium Exekutorské komory ČR proto veřejně odsoudilo invazi vojsk Ruské federace na území Ukrajiny. S válečným úsilím

Ruska nelze souhlasit a není možné nečinně přihlížet lidskému utrpení a nesmyslné devastaci, které tato válka působí.

S ohledem na to se Exekutorská komora ČR připojila k návrhu Ukrajiny adresovanému Mezinárodní unii soudních exekutorů (UIHJ), aby vyloučila ze své členské základny Ruskou federaci. Rusko v tuto chvíli nenaplnňuje základní požadavky demokratického státu, dbajícího na základní lidská práva a vládu práva v zemi. Představenstvo UIHJ podle posledních informací přistoupilo na dobu neurčitou k nejpřísnější dostupné sankci, tedy s okamžitou platností pozastavilo veškerou spolupráci mezi UIHJ a ruským partnerem (FBS), jakož i Ruskou federací. Současně výslovně deklarovalo, že prozatím považuje jakýkoli vztah mezi UIHJ a FBS, jakož i Ruskou federací, za zcela neslučitelný.

Přejme si všichni, aby se situace co nejdříve vrátila do normálního stavu. Přejme si všichni, aby tím, co nás nejvíce trápí, byla opět právní úprava milostivého léta a jiné legislativní perly našeho oboru.

|

OBSAH

ROZHOVOR	7	Rozhovor s JUDr. Pavlem Blažkem, ministrem spravedlnosti
ČLÁNKY	10	Uložení povinnosti povinnému vyklidit vydraženou nemovitou věc dle § 336j odst. 4 o. s. ř. v případě dražby minoritního spoluvlastnického podílu na nemovité věci JUDr. Michael Zvára, Ph.D., LL.M.
	16	Stává se doložka „ <i>sine obligo</i> “ zbytečnou? JUDr. Jan Nemanský
	22	Směnka a exekuční řízení Vybrané dílčí problémy JUDr. Katarína Maisnerová
	27	K nové právní úpravě tzv. chráněného účtu JUDr. Renáta Šínová, Ph.D.
JUDIKATURA	34	Z judikatury Ústavního soudu rubriku připravila JUDr. Lenka Pekařová
	36	Judikatura v exekučních věcech rubriku připravil Mgr. David Hozman
Z HISTORIE	47	Stalo se ... JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
ZPRÁVY Z KOMORY	50	Z jednání prezidia EK ČR Mgr. Petr Prokop Ustohal
	52	Finanční pomoc Ukrajině

ABSTRAKTY

JUDr. Michael Zvára, Ph.D., LL.M.

Uložení povinnosti povinnému vyklidit vydraženou nemovitou věc dle § 336j odst. 4 o. s. ř. v případě dražby minoritního spoluvlastnického podílu na nemovité věci

Článek se zabývá problematikou možnosti vyloučení odpovědnosti indosanta vůči indosatáři v případě, kdy indosatář nedosáhne uspokojení směnečné pohledávky po směnečném dlužníkovi. Zejména je uvedená situace řešena s ohledem na judikaturu obsahující výklad připouštějící možnost exonerační doložky mimo samotnou směnku.

JUDr. Jan Nemanský

Stává se doložka „sine obligo“ zbytečnou?

Článek se zabývá otázkou, zda je možné uložit povinnému v usnesení o příklepu povinnost vyklidit vydraženou nemovitou věc v případě, kdy je předmětem dražby minoritní spoluvlastnický podíl na nemovité věci. Článek kriticky hodnotí usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 8. 1. 2020, sp. zn. 20 Co 414/2019, ve kterém tento soud dospěl k závěru, že tuto povinnost uložit povinnému nelze. Příspěvek s odkazy na aktuální judikaturu argumentuje, že tuto povinnost je možné povinnému v usnesení o příklepu uložit, a to bez ohledu na to, zda je předmětem dražby minoritní nebo majoritní spoluvlastnický podíl.

JUDr. Katarína Maisnerová

K povinnosti oprávněného předložit směnku v exekučním řízení

V exekučním řízení je vymáhána celá řada exekučních titulů. Exekuční řízení, která mají základě závazku směnečného, pak mají řadu svých specifických problémů a praktických výzev. Jednou z nich je právě otázka, zda oprávněný je povinen k exekučnímu návrhu přikládat originál směnky. Tento příspěvek se podrobněji věnuje teoretickým otázkám i praktickým důsledkům dosavadní aplikované praxe.

JUDr. Renáta Šínová, Ph.D.

K nové právní úpravě tzv. chráněného účtu

Článek se věnuje nové právní úpravě chráněného účtu, zavedené do české právní úpravy s účinností od 1. 7. 2021. Chráněný účet představuje účet povinného u peněžního ústavu, který má umožnit povinnému bezhotovostní platební styk i přes probíhající exekuci na jeho majetek. Článek detailně analyzuje právní úpravu chráněného účtu i z pohledu vyvážení ochrany práv jednotlivých subjektů (věřitelů, jakož i dlužníků) a upozorňuje na nové povinnosti, které právní úprava ukládá zejména peněžním ústavům.

ROZHOVOR S JUDr. PAVLEM BLAŽKEM, MINISTREM SPRAVEDLNOSTI



JUDr. Pavel Blažek
ministr spravedlnosti

Jste členem liberálně-konzervativní politické strany a jste také zkušený právník. Myslíte si, že milostivé léto má v našem právním řádu své místo?

Dnes, když už disponujeme informacemi od některých krajských úřadů, mohu říct, že u veřejných opatrovníků nebo sociální pracovníků se milostivé léto setkalo s pozitivní odezvou. Části jejich klientů se podařilo splatit dluhy. Ale co považuji za vyloženě pozitivní, že tito klienti vůbec začali komunikovat se soudními exekutory a své pohledávky řešit. Kromě toho milostivé léto umožnilo některým klientům žijícím z velmi nízkých příjmů posun k lepší sociální situaci. Akce je hodnocena jako smysluplná a přínosná pro ty, kdo chtějí a mají alespoň nějaké finanční možnosti jistiny svých závazků uhradit.

A ještě mi dovoluete poznámku, milostivé léto je jeden z kroků, které by měly vést ke snížení počtu exekucí. Díval jsem se na stránky Exekutorské komory ČR, podle statistik bylo v roce 2020 průměrně na fyzickou osobu vedeno více než 6 exekucí. Tato situace není z celospolečenského hlediska uspokojivá, a to i z důvodu fiskálních dopadů takového počtu exekucí a z důvodu dopadu na sociální systém. Můžeme totiž předpokládat, že dlužníci často svoji situaci řeší prací v tzv. šedé ekonomice a neplatí daně.

Ale určitě chci zdůraznit jednu podstatnou věc, milostivé léto je akce dočasná a předpokládá aktivitu dlužníka, který musí doplatit vymáhanou jistinu a náklady exekuce. Nová právní úprava pak přinese prodloužení milostivého léta s účinností od 1. září 2022, odstraněny budou některé dílčí nedostatky platné právní úpravy.

Nepovedou podobné akce k demotivaci dlužníků hradit závazky?

Mám za to, že milostivé léto by naopak mohlo dlužníky ke splnění jejich závazků motivovat. Když bude mít dlužník možnost být po uhrazení části svého dluhu osvobozen od zbytku dluhu, může to pro něj být motivace k řešení jeho majetkových problémů. To nám ukázaly zmíněné informace od krajských úřadů. Ale je to skutečně výjimečné opatření, které by mělo reagovat především na historickou situaci, kdy dřívější nastavení systému, například vysoké náklady řízení u bagatelních pohledávek, nezákonné exekuce na základě problematických rozhodčích nálezů apod., nebylo optimální. Do budoucna budu klást důraz především na koncepční řešení.

Odborná veřejnost a Exekutorská komora ČR dlouhodobě volá po novém, moderním exekučním řádu. Můžeme v tomto volebním období čekat zahájení prací na něm? Bude k tomu na politické scéně vůbec zájem a vůle?

Řadu změn v exekučním právu přijala sněmovna v minulém volebním období a jsou účinné od 1. ledna 2022. Jsou tedy účinné pouze krátkou dobu. Z tohoto důvodu nebylo dosud možno vyhodnotit jejich společenský dopad či jejich případné nedostatky. Vyhodnocení bude možno učinit až s určitým časovým odstupem. Nechme nejdříve, aby se stihly dostatečně projevit dopady změny exekučního řádu do praxe. Nejprve bude potřeba zajistit statistické údaje a získat informace od těch, kterých se nová právní úprava týká. Tedy zejména zástupců věřitelů a dlužníků, soudních exekutorů, soudů a peněžních ústavů. Tyto informace chceme v souladu s Programovým prohlášením vlády zanalyzovat a vyvodit z nich závěry, které se v případě potřeby odrazí v legislativním řešení. V tuto chvíli ale považuji za předčasné předjímat výsledky tohoto vyhodnocení.

Před případnou koncepční změnou předpisů exekučního práva lze také považovat za důležité nejprve dokončit přípravu nového kodexu civilního práva procesního. Nemá smysl psát nový exekuční řád a pak jej zase za několik let měnit kvůli novému civilnímu procesnímu kodexu. Koncepce civilního řádu soudního totiž zásadním způsobem ovlivní, jakým způsobem by optimálně měla být řešena otázka výkonu soudních rozhodnutí získaných v nalézacím řízení. Legislativní zásahy prováděné bez ohledu na tuto skutečnost totiž mohou snížit kompatibilitu nového exekučního řádu se subsidiárně využívaným procesním kodexem a destabilizovat civilní právo procesní.

Kdo by se měl na jeho vzniku a připomínkování podílet (pokud možno konkrétně) a co hlavně by se mělo změnit nebo doplnit?

Na základě dohody předsedů stran vládní koalice bude právní úprava prodloužení milostivého léta předložena Parlamentu jako vládní návrh, který připravujeme. Rozsah změn platné právní úpravy dosud není definitivně dořešen. Půjde o změny parametrické, nikoliv o změny zásadně měnící postup soudního exekutora a účastníků exekučního řízení.

K případným koncepčním změnám v oblasti exekučního práva jsem se vyjádřil v předchozí odpovědi.

Přestože se ceny za veškeré zboží, služby či energie neustále markantně zvyšují, soudní exekutoři musí i nadále pracovat s exekučním tarifem, který se za 20 let své existence nezvýšil, ba naopak snížil. Není na čase jej znovu otevřít a nastavit tak, aby reflektoval současnou ekonomickou realitu?

Pokud jde o exekutorský tarif, upozorňuji, že základem pro určení odměny za exekuci k vymození peněžitého plnění je výše exekutorem vymoženého plnění nezahrnujícího náklady exekuce a náklady oprávněného. Odměna se ze základu vypočítává procentní sazbou. V tomto případě tedy výše odměny není stanovena fixně a není možno hovořit o tom, že odměna nereflakuje současnou ekonomickou realitu. Náhrada hotových výdajů je sice stanovena paušální částkou, pokud však výše hotových výdajů překročí tuto paušální částku, náleží soudnímu exekutorovi náhrada hotových výdajů v plné výši. Ale tyto náklady je soudní exekutor povinen prokázat.

Nicméně předpokládám ohledně exekutorského tarifu další jednání nejen s Exekutorskou komorou ČR.

Jak se stavíte k možnosti rozšíření činností soudního exekutora například na oblast mimosoudního vymáhání nebo administrace oddlužení fyzických osob tak, jak je to běžné v mnoha ostatních evropských zemích?

Jak jsem říkal, nejprve je třeba vyhodnotit dopady přijatých změn exekučního práva a teprve poté se zabývat případnými dalšími změnami. Výsledek opravdu nechci předjímat.

Prý jste velký fanoušek skupiny Beatles, čím vás jejich hudba oslovila?

Hudbu mám obecně velice rád a skutečně éru Beatles a dalších hudebních kapel tohoto období považuji za tu nejlepší. Nemám nic proti současné hudbě, ale období The Beatles je pro mě top. Hudba Beatles je moderní i v dnešní době, což ji dělá a dělalo výjimečnou i v době jejich největší slávy. Podstatná byla jejich textová přímocnost i hudební melodičnost. Když ten čas opravdu mám, rád si vezmu do ruky kytaru a s přáteli i spolupracovníky si jejich písničky zazpívám a zahraji.

Které jejich album máte nejraději a proč?

Abbey Road. Dovedli svoji tvorbu k dokonalosti včetně toho, jak jsou nahrávky pořízeny zvukově.

Kolik hodin denně pracujete a jak se vám daří odpočívat?

Mám sice dny rozdělené na hodiny, někdy na minuty, dle programu v poměrně nabitém kalendáři, ale nehodnotím je podle toho, jak dlouho nebo kolik hodin pracuji. Podstatné pro mě je, kolik se toho podaří opravdu udělat. Nečekejte tedy, že vám řeknu, kolik hodin denně pracuji.

Podle potřeby. Odpočívat umím, i když je mi jasné, že současná situace mění všechny plány.

Už jste jednou ministrem spravedlnosti byl, co se od té doby na úřadě změnilo?

Nechci vám utíkat z otázky a byl bych rád, kdybych mohl říct, že se toho zase tolik nezměnilo. Ale podívejte se, jak jeden okamžik může změnit všechno. Hodně sil všem Ukrajincům. Naše vláda stojí za Ukrajinou.

Otázky kladli Eva Rajlichová (tisková mluvčí EK ČR) a Libor Vaculík (právní a legislativní komise EK ČR)

ULOŽENÍ POVINNOSTI POVINNÉMU VYKLIDIT VYDRAŽENOU NEMOVITOU VĚC

dle § 336j odst. 4 o. s. ř.
v případě dražby
minoritního
spoluvlastnického podílu
na nemovité věci

JUDr. Michael Zvára, Ph.D., LL.M.

Právnická fakulta UK, odborný asistent
advokát

1. Úvod

Předmětem tohoto příspěvku je glosa k usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 8. 1. 2020, sp. zn. 20 Co 414/2019. V tomto usnesení se Krajský soud v Praze zabýval otázkou, zda je možné uložit povinnému v usnesení o příklepu povinnost vyklidit vydraženou nemovitou věc v případě, kdy je předmětem dražby minoritní spoluvlastnický podíl na nemovité věci. Krajský soud v Praze v citovaném rozhodnutí dospěl k výkladu, který dle mého mínění není v souladu ani s předpisy procesního práva, ani s předpisy hmotného práva.

2. Skutkový stav

V uvedeném usnesení Krajský soud v Praze rozhodoval o odvolání povinného proti usnesení soudního exekutora, kterým soudní exekutor udělil příklep vydražiteli k ideálnímu spoluvlastnickému podílu 1/3 na nemovitých

věcech a soudní exekutor současně v tomto usnesení o příklepu uložil povinnému povinnost vyklidit nemovité věci do 15 dnů od právní moci usnesení o příklepu nebo doplacení nejvyššího podání.

Krajský soud v Praze svým výše uvedeným usnesením změnil usnesení soudního exekutora o udělení příklepu tak, že povinnému neuložil povinnost nemovitost vyklidit (ve zbytku Krajský soud v Praze usnesení soudního exekutora potvrdil).

3. Relevantní právní úprava a publikované názory

3.1 Právní úprava účinná do 31. 12. 2012

Tato právní úprava neobsahovala v procesních předpisech zvláštní právní úpravu ohledně povinnosti vyklizení vydražené věci povinným, a to bez ohledu na to, zda se jednalo o dražbu věci jako celku nebo spoluvlastnického podílu. Do 31. 12. 2012 tak vydražitel v případě, že povinný vydraženou nemovitou věc dobrovolně nevyklidil (lhostejno zda předmětem dražby byla nemovitá věc jako celek nebo spoluvlastnický podíl na ní), musel vždy podat proti povinnému reivindikační žalobou na vyklizení nemovité věci (§ 126 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2013). Teprve v tomto nalézacím řízení vydané pravomocné a vykonatelné soudní rozhodnutí představovalo exekuční titul, na jehož základě se mohl vydražitel domáhat vůči povinnému vyklizení nemovité věci v exekučním řízení.

Rovněž i dle právní úpravy účinné do 31. 12. 2012 se mohl vyklizení vůči povinnému domáhat také vydražitel spoluvlastnického podílu. Povinný v důsledku pozbytí svého spoluvlastnického práva k nemovité věci přestal být účastníkem případné spoluvlastnické dohody (zcela bez ohledu na to, zda se účastníkem této dohody stal vydražitel). K právní úpravě účinné do 31. 12. 2013 judikatura dovodila, že „*právo domáhat se ochrany předmětu spoluvlastnictví vůči neoprávněným zásahům ze strany třetích osob náleží spoluvlastníkům společně, ale zároveň i každému z nich samostatně, aniž by k tomu bylo souhlasu druhého spoluvlastníka zapotřebí*“¹. Povinný měl i dle právní úpravy účinné do 31. 12. 2012 po pozbytí svého spoluvlastnického práva k nemovité věci postavení třetí osoby a vydražitel byl tak aktivně legitimován k podání žaloby na vyklizení věci, jejímž se stal spoluvlastníkem, a to proti povinnému. V daném případě se vydražitel s ohledem na citovanou judikaturu mohl domáhat samostatně ochrany celého předmětu spoluvlastnictví, tj. mohl i bez ohledu na ostatní spoluvlastníky žádat, aby soud uložil povinnému (bývalému spoluvlastníku) povinnost

vyklidit celou nemovitou věc. Uvedené platí nezávisle na tom, zda vydražitel nabyt minoritní nebo majoritní spoluvlastnický podíl, protože judikatura aktivní legitimaci k ochraně předmětu spoluvlastnictví poskytovala každému spoluvlastníkovi proti neoprávněným zásahům jakékoliv třetí osoby.

3.2 Relevantní právní úprava účinná od 1. 1. 2013

Dle ustanovení § 336j odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“) platí, že: „*Soud v usnesení o příklepu podle odstavce 3 uloží povinnému, umožňuje-li to povaha vydražené nemovité věci, aby vydraženou nemovitou věc vyklidil nejpozději do 15 dnů od nabytí právní moci usnesení nebo doplacení nejvyššího podání, nastalo-li později, a poučí účastníky o možnosti postupovat podle § 336ja odst. 1 s vyčíslením, jaký je minimální předražek a dokdy musí být učiněn.*“ Citované ustanovení § 336j odst. 4 o. s. ř. nabylo účinnosti dnem 1. 1. 2013, kdy nabyt účinnosti bod 69 zákona č. 369/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Důvodová zpráva k tomuto pouze stručně uváděla, že: „*Usnesení o příklepu nebo o předražku bude doplněno novým výrokem ve smyslu odstavce 7 a povinný bude muset nemovitost vyklidit. Pokud tak neučiní, stane se usnesení o příklepu nebo usnesení o předražku exekučním titulem a vydražitel nebo předražitel se domůže jeho vyklizení samostatnou exekucí.*“²

Dle § 338 odst. 1 věta první o. s. ř. platí, že: „*Na výkon rozhodnutí prodejem spoluvlastnického podílu se užití ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitých věcí, nestanoví-li zákon jinak.*“ Právní otázka, která tak byla v citovaném usnesení Krajského soudu v Praze řešena, je ta, zda se i v případě dražby minoritního spoluvlastnického podílu na nemovité věci uplatní § 336j odst. 4 o. s. ř., a to v návaznosti na § 338 odst. 1 o. s. ř., tj. zda součástí usnesení o příklepu má být výrok ukládající povinnému povinnost vyklidit vydraženou nemovitou věc (respektive vydražený spoluvlastnický podíl na nemovité věci). Judikaturou Nejvyššího soudu nebyla tato právní otázka dosud řešena a ani publikovaná odborná literatura neposkytuje na tuto otázku jednoznačnou odpověď.

3.3 Publikované názory

Komentářová literatura k uvedené právní otázce uvádí, že „*lze mít za problematické i rozhodnutí podle § 336j odst. 4 o uložení povinnosti povinnému vyklidit nemovitou věc po nabytí právní moci usnesení o příklepu nebo dopla-*

¹ Rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 28 Cdo 555/2002, anebo ze dne 17. 9. 2009, sp. zn. 22 Cdo 4208/2008.

² Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 2011, VI. volební období. Sněmovní tisk č. 537/0. Novela zákona – občanský soudní řád. Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, s. 73.

cení nejvyššího podání, byl-li předmětem dražby jen spoluvlastnický podíl povinného na jím užívané nemovité věci“.³

4. Právní argumentace Krajského soudu v Praze

Krajský soud v Praze ve svém usnesení ze dne 8. 1. 2020, sp. zn. 20 Co 414/2019, zaujal právní názor, že: „V projednávané věci byl dražen podíl na nemovité věci v rozsahu 1/3, tedy menšinový podíl. Podle § 1126 odst. 1, 2 občanského zákoníku, podíl vyjadřuje míru účasti každého spoluvlastníka na vytváření společné vůle a na právech a povinnostech vyplývajících ze spoluvlastnictví věci. Při rozhodování o společné věci se hlasy spoluvlastníků počítají podle velikosti jejich podílů. Jestliže soudní exekutor udělil vydražiteli příklep k podílu na nemovité věci v rozsahu 1/3, přičemž vlastníky 2/3 nemovité věci jsou dvě jiné osoby, není podle zákona soudní exekutor oprávněn ve věci rozhodnout o užívání společné věci bez účasti většiny podle podílů.“

Tyto důvody vedly Krajský soud v Praze k již citované změně usnesení soudního exekutora, kdy povinnému nebyla uložena povinnost vyklidit vydraženou nemovitou věc dle ustanovení § 336j odst. 4 o. s. ř.

5. Nesprávnost závěru Krajského soudu v Praze

5.1 Rozhodování o užívání společné nemovité věci jako správa věci

Mám za to, že shora uvedená argumentace Krajského soudu v Praze neodpovídá právním předpisům a výrok Krajského soudu v Praze je tak nesprávný.

S Krajským soudem v Praze je možné souhlasit v tom, že dle ustanovení § 1126 odst. 1 a 2 občanského zákoníku vyjadřuje spoluvlastnický podíl na věci míru účasti každého spoluvlastníka na vytváření společné vůle a na právech a povinnostech vyplývajících ze spoluvlastnictví věci. Rovněž je možné souhlasit s právním závěrem Krajského soudu v Praze, že při rozhodování o společné věci se hlasy spoluvlastníků počítají podle velikosti jejich spoluvlastnických podílů.

Správa společné věci (§ 1126 a násl. obč. zák.) náleží všem spoluvlastníkům nemovité věci. Judikatura přijímání rozhodnutí v oblasti správy společné věci popisuje tak, že rozhodování spoluvlastníků o správě společné věci nelze chápat jako zákonem stanovený formalizovaný

postup, ale jako (ne)shodu při řešení určité věcné otázky; jeho obecné pojetí spočívá v tom, že o otázce společného rozhodování by měli být všichni spoluvlastníci informováni při zachování možnosti se k věci vyjádřit a konečné rozhodnutí ovlivnit,⁴ k témuž závěru dospívá též komentářová literatura.⁵ Základní princip při správě společné věci ve spoluvlastnictví tak představuje zásada majorizace. Podstatou zásady majorizace je, že o hospodaření se společnou věcí zásadně rozhodují spoluvlastníci, jejichž podíly představují většinu.⁶

Judikatura již dovodila, že běžná správa společné věci (§ 1128 odst. 1) zahrnuje i rozhodování spoluvlastníků o užívání společné věci jejichmi spoluvlastníky,⁷ přičemž k témuž závěru dospívá i odborná literatura.⁸ Podle konstantní judikatury mohou spoluvlastníci (dohodou nebo většinovým rozhodnutím) rozhodnout tak, že některého ze spoluvlastníků z fyzického užívání věci zcela nebo zčásti vyloučí.⁹

Spoluvlastníci tak mohou v rámci běžné správy společné nemovité věci přijmout rozhodnutí o tom, že nemovitou věc bude užívat výlučně jen jeden ze spoluvlastníků a ostatní spoluvlastníci budou z užívání společné věci zcela vyloučeni.¹⁰ Uvedené rozhodnutí může být přijato jak dohodou všech spoluvlastníků, tak i většinovým rozhodnutím dle ustanovení § 1128 odst. 1 obč. zák. prostou většinou všech hlasů, tj. principem majorizace.

³ MÁDR, J. In: JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha V. § 251–376 občanského soudního řádu.* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 450.

⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2020, sp. zn. 22 Cdo 994/2020, uveřejněný pod číslem 42/2021 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní.

⁵ KRÁLÍK, M. In: SPÁČIL, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 550.

⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 7. 2009, sp. zn. IV. ÚS 968/09.

⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 1999, sp. zn. 22 Cdo 2528/98, uveřejněný pod č. 31/2000 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4201/2017.

⁸ Ibid. 2, s. 554.

⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 11. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1313/97, uveřejněný pod číslem 19/2001 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. 22 Cdo 1370/2015.

¹⁰ V této souvislosti není úmyslně pojednáno o případných nárocích spoluvlastníků na vydání náhrady, kteří proti své vůli v důsledku uplatnění principu majorizace nemohou vůbec užívat nemovitou věc, jejichž jsou spoluvlastníky. V daném případě, tj. v situaci, kdy právo spoluvlastníka užívat společnou věc v rozsahu jeho spoluvlastnického podílu je omezeno zákonem předvídaným způsobem – rozhodnutím spoluvlastníků přijatým na základě majorizace, by však nešlo o právo na vydání bezdůvodného obohacení, ale o právo na náhradu za omezení vlastnického práva vyplývající přímo z čl. 11 odst. 4 Listiny (Pl. ÚS 41/97).

5.2 Závaznost spoluvlastnické dohody nebo rozhodnutí spoluvlastníků v oblasti správy společné nemovitosti

Rozhodnutí spoluvlastníků přijaté v rámci správy společné nemovité věci tak váže jen spoluvlastníky dané nemovité věci. V případě, že v otázce správy společné nemovité věci je uzavřena dohoda (smlouva) všech spoluvlastníků předmětné nemovitosti, je vázanost dané dohody jen na spoluvlastníky stanovena přímo zákonem (§ 1759 věta druhá obč. zák.). V případě rozhodnutí přijatého principem majorizace je nezbytné dovodit zcela shodný závěr, tj. že dané rozhodnutí působí jen vůči spoluvlastníkům nemovité věci.

Krajský soud v Praze v předmětném usnesení věci přijal výklad, že v případě udělení příklepu k menšinovému podílu není možné uložit povinnému povinnost vyklidit danou nemovitou věc dle § 336j odst. 4 o. s. ř., protože vlastníky 2/3 nemovité věci jsou dvě jiné osoby a podle zákona soudní exekutor není oprávněn ve věci rozhodnout o užívání společné věci bez účasti většiny podle podílů.

Krajský soud však zcela přehlédl, že v případě udělení příklepu ke spoluvlastnickému podílu na nemovité věci soudní exekutor vůbec o správě společné nemovité věci, a tedy ani o užívání společné nemovité věci nerozhoduje. Pokud by i před udělením pravomocného příklepu existovala mezi spoluvlastníky dohoda nebo rozhodnutí přijaté na principu majorizace, dle kterého by povinný měl právo užívat danou nemovitou věc, vyplývá oprávnění povinného užívat nemovitou věc z jeho postavení spoluvlastníka předmětné nemovité věci. Splněním podmínek dle § 336l odst. 2 o. s. ř. (nabylo-li usnesení o příklepu právní moci a zaplatil-li vydražitel nejvyšší podání) povinný ztrácí své postavení spoluvlastníka a nemá a ani nemůže mít žádná práva a povinnosti plynoucí mu z dříve uzavřené dohody spoluvlastníků nebo z dříve přijatého rozhodnutí v oblasti správy společné nemovité věci. Je tomu tak právě proto, že žádná osoba mimo okruh spoluvlastníků nemůže odvozovat žádná práva z dohody spoluvlastníků nebo z rozhodnutí spoluvlastníků přijatého na základě principu majorizace. Uvedené závěry platí bez ohledu na to, zda soudnímu exekutorovi byla známa existence případné spoluvlastnické dohody nebo rozhodnutí spoluvlastníků.

Spoluvlastnické právo povinného však k okamžiku uvedeném v ustanovení § 336l odst. 2 o. s. ř. zaniká a povinný nemůže od uvedeného okamžiku žádná svá subjektivní práva odvozovat od dohody spoluvlastníků nebo od rozhodnutí spoluvlastníků přijatého na základě principu majorizace.¹¹ Neexistuje tak důvod, aby soudní exekutor nemohl uložit povinnému povinnost vyklidit

předmětnou nemovitou věc (vydražený spoluvlastnický podíl). Argumentace Krajského soudu v Praze v citovaném usnesení je tak nesprávná, protože povinný své spoluvlastnické právo k nemovité věci ztrácí a z případné již dříve existující dohody spoluvlastníků nebo z rozhodnutí spoluvlastníků přijatého na základě principu majorizace nemůže odvozovat žádná svá subjektivní práva, zejména nikoliv své subjektivní právo užívat předmětnou nemovitost. Uvedený závěr platí i v případě, že by předmětem dražby byl většinový ideální spoluvlastnický podíl na předmětné nemovité věci. I v tomto případě platí, že bývalý většinový spoluvlastník splněním podmínek dle § 336l odst. 2 o. s. ř. (nabylo-li usnesení o příklepu právní moci a zaplatil-li vydražitel nejvyšší podání) ztrácí své vlastnické právo a své případné právo užívat předmětnou nemovitost nemůže nijak odvozovat od dříve existující dohody všech spoluvlastníků nebo rozhodnutí spoluvlastníků předmětné nemovité věci přijatého na principu majorizace.

Povinný ani nemůže své případné další užívání společné nemovité věci odvozovat od jiných práv, jejichž vznik by předcházel okamžiku pozbytí spoluvlastnického práva povinného. Jediná práva, která v dražbě nezanikají a která mohou mít vazbu k bydlení, jsou uvedena v § 336l odst. 5 písm. a) o. s. ř. Povinnému v zásadě nemůže svědčit nájem bytu společné věci, který by pocházel z doby, kdy ještě byl povinný spoluvlastníkem společné věci, protože nájem vlastní věci (byť ve spoluvlastnictví) je pojmově vyloučen. Totéž je možné dovodit i pro výměnek (§ 2707 obč. zák.), kdy výměnek, jehož součástí je právo bydlení nebo nájem bytu, nemůže sloužit k vlastní věci (byť věci ve spoluvlastnictví). Mám za to, že ani věcné břemeno bydlení nepřichází do úvahy. Ustanovení § 1257 odst. 2 obč. zák. výslovně připouští zřídit pozemkovou služebnost mezi pozemky téhož vlastníka (služebnost in rem), ale není připuštěn vznik osobní služebnosti in personam k tíži vlastního pozemku. S ohledem na obecnou kogentnost právní úpravy absolutních práv vůči třetím osobám (§ 978 obč. zák.) mám za to, že tak povinnému nemůže svědčit v jeho prospěch ani věcné břemeno užívání společné věci z doby před pozbytím spoluvlastnického práva, protože zřízení takového osobního věcného břemene ve prospěch jednoho ze spoluvlastníků k tíži společné věci není možné.

Samořejmě ani poté, co povinný pozbude své spoluvlastnické právo k dané nemovité věci (a tedy i veškerá svá subjektivní práva, která mu dříve plynula z případné existující dohody všech spoluvlastníků nebo rozhodnutí spoluvlastníků předmětné nemovité věci přijatého na principu majorizace), nic nebrání spoluvlastníkům nemovitosti (včetně vydražitele jako nového spoluvlastníka

¹¹ Autor zde úmyslně ponechává stranou otázku, zda je případná původní dohoda spoluvlastníků nebo rozhodnutí spoluvlastníků

přijaté na základě principu majorizace závazné pro vydražitele. Uvedená právní otázka bude předmětem samostatného příspěvku.

nemovitosti), aby na základě vzájemné dohody všech spoluvlastníků nebo rozhodnutím přijatým na základě principu majorizace rozhodli o tom, že s povinným uzavřou novou smlouvu opravňující povinného užívat předmětné nemovité věci (například smlouvu o nájmu, smlouvu o výpůjčce či například služebnost bytu). Uvedený právní titul opravňující povinného i nadále užívat předmětnou nemovitou věc bude ale neodvozený od původního spoluvlastnického práva povinného a bude tak představovat zcela nový právní titul pro případné užívání předmětné nemovité věci povinným.

Judikatura dovodila (ve vztahu k právní úpravě dle občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2013), že: „*Není pochyb o tom, že i ohledně judikátní pohledávky mohou účastníci uzavřít dohodu, podle níž se dosavadní závazek, popř. jeho část nahrazuje závazkem novým, takže dosavadní závazek zaniká a dlužník je povinen plnit závazek nový (srov. § 570 odst. 1, § 571 obč. zák.). Zánik vymáhané pohledávky, popř. její části je pak důvodem zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g/, odst. 4 o. s. ř. Z toho, že právním důvodem nového závazku je dohoda věřitele a dlužníka (tzv. privativní novace), vyplývá, že pro vymožení nového závazku nelze vést výkon rozhodnutí (exekuci) na základě exekučního titulu příznávajícího původní pohledávku. Pro účely zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) z důvodu privativní novace je tedy nerozhodné, zda, kdy a jak dlužník nový závazek splnil.*“¹² Závěry plynoucí z daného rozhodnutí jsou však použitelné i za stávající právní úpravy.

Pokud by tedy spoluvlastníci nemovité věci, mezi které patří po nabytí právní moci usnesení o příklepu a doplacení nejvyššího podání i vydražitel, uzavřeli s povinným novou smlouvu umožňující mu užívat danou nemovitou věc nebo by příslušná většina spoluvlastníků v rámci správy společné nemovité věci rozhodla o uzavření takového smlouvy s povinným, představuje tento postup privativní novaci (§ 1902 obč. zák.) ve vztahu k původní povinnosti povinného vyklidit předmětnou nemovitou věc stanovené v usnesení o příklepu. Tato povinnost povinného vyklidit nemovitou věc (byť uložená pravomocným a vykonatelným rozhodnutím) tak v důsledku privativní novace zaniká a je nahrazena novým závazkem mezi povinným a spoluvlastníky nemovité věci. Vydražitel a ani žádný jiný ze spoluvlastníků by se tak nemohl vůči povinnému domáhat vyklizení předmětné nemovité věci s poukazem na povinnost vyklidit předmětnou nemovitou věc stanovenou v usnesení o příklepu.

5.3 Právo vydražitele žádat vyklizení vůči povinnému

Krajský soud v Praze v glosovaném usnesení zcela přehlíží, že vydražiteli nic nebrání poté, co se stane vydražitel vlastníkem předmětného spoluvlastnického podílu (§ 336l odst. 2 o. s. ř.), podat žalobu na vyklizení (§ 1040 odst. 1 obč. zák.) proti povinnému. Judikatura již dovodila, že právo domáhat se ochrany předmětu spoluvlastnictví vůči neoprávněným zásahům ze strany třetích osob má i každý z podílových spoluvlastníků samostatně, aniž by k tomu bylo souhlasu dalších spoluvlastníků zapotřebí.¹³ Každý z podílových spoluvlastníků (včetně vydražitele, který se stal spoluvlastníkem po splnění podmínek dle § 336l odst. 2 o. s. ř.) má tak aktivní legitimaci k podání žaloby na vyklizení předmětné nemovité věci dle § 1040 odst. 1 obč. zák. vůči povinnému. Vydražitel by tak se svou žalobou na vyklizení nemovité věci vůči povinnému uspěl i v případě, že by po udělení příklepu žádná nová dohoda spoluvlastníků nebo rozhodnutí spoluvlastníků přijaté na principu majorizace nebylo přijato, a to zcela bez ohledu na to, zda před vydáním usnesení o příklepu existovala dohoda spoluvlastníků o výlučném užívání nemovité věci povinným nebo zda existovala rozhodnutí spoluvlastníků o výlučném užívání nemovité věci povinným přijatá na principu majorizace.

Povinný by se uvedené žalobě na vyklizení nemohl důvodně ubránit poukazy na původní uzavřenou spoluvlastnickou dohodu nebo přijaté rozhodnutí spoluvlastníků (z doby, kdy povinný ještě byl spoluvlastníkem), protože povinnému již (jako nevlastníku předmětné nemovité věci) neplynou z daného rozhodnutí nebo dané dohody žádná subjektivní práva a povinnosti.

5.4 Nepřípustné vnášení institutů odpovídající soukromoprávní úpravě do právní úpravy exekucí

Krajský soud v Praze v glosovaném usnesení dále nepřipustně vnáší soukromoprávní úpravu správy společné věci do právní úpravy exekucí. Judikatura již dovodila, že „*právní prostor, který představuje normativní úprava výkonu rozhodnutí (exekucí), je prostorem autonomním, zcela odděleným od soukromého práva (je právem veřejným), do kterého nelze – již pojmově, resp. proto – vnášet instituty odpovídající soukromoprávní úpravě; uplatnit lze naopak jen ty, které toto právo výslovně upravuje.*“¹⁴ Krajský soud v Praze tak nesprávně dovozuje nepřipustnost určitého

¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2714/2005.

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 22 Cdo 2792/2016, uveřejněný pod číslem 71/2018 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 28 Cdo 555/2002, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2221/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 22 Cdo 103/2020.

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 520/2017, uveřejněný pod číslem 147/2018 Sbírkou soudních

výroku usnesení o příklepu v exekuční dražbě výlučně z norem soukromého práva. Tato argumentace je však zcela v rozporu s citovanou judikaturou, kdy do právní úpravy exekucí, a tedy i náležitostí usnesení o příklepu nelze vnášet právní úpravu správy společné věci z občanského zákoníku, která je soukromoprávní úpravou a zákon nikde neupravuje možnost institut správy společné věci přenášet do exekučního práva.

Z judikatury rovněž plyne, že: „*Pro nabytí vlastnického práva v exekuční dražbě je totiž rozhodující jen to, že usnesení o příklepu nabylo právní moci a že vydražitel zaplatil nejvyšší podání (srov. § 69 zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve spojení s § 336l odst. 2 o. s. ř.), přičemž žádné jiné skutečnosti – předchozí vady řízení, skutečnost, že povinný nebyl vlastníkem dražené věci a její vlastník o probíhající exekuci nevěděl, a ani skutečnost, že dražený majetek podléhal zákonné blokaci – významné nejsou.*“¹⁵ Výrok ukládající povinnému povinnost vydraženou nemovitou věc vyklidit (respektive spoluvlastnický podíl na ní) je tak vázán právě pouze na udělení příklepu vydražiteli a na to, zda povaha vydražené nemovité věci umožňuje, aby vydraženou nemovitou věc vyklidil (§ 336j odst. 4 o. s. ř.). Okolnosti případné existence dohody spoluvlastníků nebo rozhodnutí přijatého na principu majorizace rozhodné nejsou.

Mám tak za to, že rozhodování soudního exekutora o povinnosti povinného vyklidit vydražený spoluvlastnický podíl dle § 336j odst. 4 o. s. ř. ani pojmově nemůže spadat pod pojem „správa společné věci“ a tedy ani do oblasti rozhodování spoluvlastníků o užívání společné věci, protože jde o soukromoprávní instituty.

rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. 22 Cdo 3802/2020.

¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2006, sp. zn. 22 Cdo 850/2005, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1943/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 22 Cdo 3962/2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1391/2014 či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sen. zn. 29 ICdo 54/2019.

6. Závěr

Mám za to, že výklad, že v případě dražby minoritních spoluvlastnických podílů na nemovitých věcech není možné uložit povinnému povinnost dle § 336j odst. 4 o. s. ř., tj. aby povinný vydraženou nemovitou věc (respektive spoluvlastnický podíl na ní) vyklidil nejpozději do 15 dnů od nabytí právní moci usnesení, není správný.

Povinný své právo na další užívání nemovitosti nemůže odvozovat od spoluvlastnické dohody nebo rozhodnutí spoluvlastníků o správě společné nemovité věci dle § 1128 odst. 1 obč. zák., protože s pozbytím spoluvlastnického práva povinného k nemovité věci přestala být tato dohoda nebo toto rozhodnutí spoluvlastníků pro povinného závazné. Povinný z této dohody spoluvlastníků nebo z tohoto rozhodnutí spoluvlastníků nemůže odvozovat po ztrátě svého spoluvlastnického práva k nemovité věci žádná subjektivní práva. Povinný tak nemá žádný právní titul k dalšímu užívání nemovité věci. Rovněž exekutor s ohledem na nepřípustnost vnášení institutů soukromého práva do práva veřejného (mimo situace, kdy je toto vnášení výslovně připuštěno zákonem) nemůže svůj postup odůvodňovat normami soukromého práva, když veřejné právo užití soukromoprávních norem správy věci ve spoluvlastnictví při exekuční dražbě nijak neupravuje.

Nic tak nebrání soudnímu exekutorovi, aby i v případě dražby menšinového spoluvlastnického podílu na nemovité věci uložil povinnému povinnost vyklidit vydraženou nemovitou věc (tj. vydražený spoluvlastnický podíl) nejpozději do 15 dnů od nabytí právní moci usnesení, a to dle § 336j odst. 4 o. s. ř. v návaznosti na § 338 odst. 1 věta první o. s. ř.

STÁVÁ SE DOLOŽKA „SINE OBLIGO“ ZBYTEČNOU?

JUDr. Jan Nemanský

Fakulta právnická ZČU,
doktorand

Úvod

Než se dostaneme k odpovědi na výše položenou otázku, nezbyvá než alespoň stručně nastínit, jak může a velmi často také probíhá životní cyklus směnky, respektive alespoň jeho počátek.

Směnka je již po staletí¹ (podle některých názorů i déle²) oblíbeným nástrojem obchodníků, neboť její podstatnou vlastností je jistě bez diskuze snadná převoditelnost. Pro jednoduchost převodu (a v neposlední řadě i díky zjednodušenému soudnímu uplatnění) oblíbenost směnky v průběhu času věřitelsko-dlužnických vztahů neklesá.

Jak bylo uvedeno výše, oblíbenost směnek neklesá ani v současné době. Je pravdou, že méně se lze setkat s dříve převažujícími smenkami platebními, typickou smenkou, se kterou se lze v praxi setkat, je směnka zajišťovací. V této souvislosti se jako vhodné jeví uvést, že po účinnosti zákona o spotřebitelském úvěru³ nelze směnku použít (s jednou výjimkou v zákoně uvedenou) ke splacení nebo zajištění spotřebitelského úvěru ani k zajištění povinností vyplývajících ze smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru.⁴ Z autorovy více než dvacetileté osobní zkušenosti z advokátní praxe pak lze i dovodit, že velké procento vystavených směnek změní před předložením k placení svého majitele.

Děje se tak z toho důvodu, že pro věřitele je v mnoha případech jednodušší a výhodnější směnku za úplatu

¹ KOVAŘÍK, Z. Kapitola 1 [Stručně o vývoji směnky a šeku a jejich právní úpravy]. In: KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1.

² VÍTEK, J. In: KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., RABAN, P., VÍTEK, J. *Kurs obchodního práva: Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 4.

³ Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Taková směnka by nebyla s největší pravděpodobností neplatná, nicméně směnečný dlužník by mohl využít uplatnění námítky nepřipustného důvodu směnky podle čl. I § 17 ZSŠ. Podrobněji například in SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. § 112 [Vyloučení použití směnky nebo šeku]. In: SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 559, marg. č. 3.

převést na nového majitele. Může se tak dít z řady důvodů, uvedme zde pouze některé, snad nejobvyklejší. Věřitel směnku nezřídka převede ještě před její splatností prostě proto, že tak dosáhne na peněžní prostředky dříve, než by je získal od dlužníka. Častým důvodem je i neochota věřitele nést náklady (jak ekonomické, tak časové) spojené s případným uplatněním směnky u soudu v případech, kdy na směnku nebylo dlužníkem placeno.

Převoditelnost směnky je zakotvena v samotném ZSŠ⁵, konkrétně v ustanovení § 11⁶, který říká, že každou směnku, i když nebyla vystavena na řad, lze převést indosamentem.⁷ Na tomto místě je pouze pro úplnost zapotřebí uvést, že k převodu směnky je zapotřebí nejen její rubopis, ale i předání samotného cenného papíru. Ostatně takový postup vyplývá i z ustanovení § 1103 odst. 2 obč. zák.⁸

U směnek však uvedenou úpravu obsaženou v občanském zákoníku nelze použít beze zbytku, neboť podle citovaného ustanovení občanského zákoníku platí, že převodce cenného papíru ručí za uspokojení práv z cenného papíru, jen je-li k tomu zvláště zavázán. Naopak ZSŠ je vůči převodci mnohem přísnější, přičemž na indosanta **ručitelský závazek dopadá vždy, není-li tu opačně doložky**⁹. Tradičně je tato doložka nazývána jako tzv. doložka úzkosti nebo exonerační doložka. Takovýmto výlukovým textem je tradičně text znění „*sine obligo*“, nebo „bez závazku“, nicméně samozřejmě ob stojí i jakákoli jiná formulace obdobného významu připojená k indosamentu.

Zároveň podle ustanovení § 12 ZSŠ platí, že indosament musí být bezpodmínečný, přičemž jakákoli podmínka, na niž by byl učiněn závislým, platí za nenapsanou. Částečný indosament je pak neplatný. U částečného indosamentu se ovšem nejedná o to, že by byl akt psaní rubopisu přerušen a jeho text nedokončen¹⁰, ale o to, že indosamentem nelze rozštěpit směnečnou sumu na několik částí.

Jako abstraktní cenný papír směnka tradičně neobsahuje důvod svého vzniku a na mimosměnečných vztazích závislá není. Právě popsané pak hraje velmi důležitou roli při uplatnění směnky věřitelem, který prokazuje pouze to, že je to právě on, komu svědčí právo ze směnky, a je

pouze na dlužníkovi, aby přišel s námitkami, které zpochybní věřitelův nárok na úhradu ze směnky.

Tato jeho úloha je pak do jisté míry obtížná nejen pro abstraktnost směnky, ale i výslovný zákonný zákaz činit majiteli námitky, které se zakládají na dlužnickových vlastních vztazích k výstavci nebo k dřívějším majitelům. Výjimkou z tohoto pravidla je situace, kdy majitel směnky při jejím nabývání jednal vědomě na škodu dlužníka.¹¹ A i když se v právní teorii můžeme setkat s různými kritérii dělení námitek a různým pojmenováním takových skupin, v základu lze říci, že se jedná jednak o námitky mající původ ve směnce jako takové a dále o námitky, které má dlužník díky skutečnostem, jež leží mimo směnku jako cenný papír.

Ať již budeme nazývat první skupinu, kdy jde o námitky proti směnce samotné, námitkami absolutními, směnečnými nebo námitkami směřujícími proti směnečnému závazku, v tomto zamyšlení nám o ně nepůjde.

Naopak námitky relativní, kauzální či námitky mající původ ve vztahu mezi dlužníkem a majitelem směnky jsou námitkami, které nás budou velmi zajímat.

Na první pohled je situace vlastně prostá. Je-li směnka vystavena bezvadně, zbývají dlužníkovi pouze námitky zakládající svůj původ v jeho mimosměnečných vztazích s majitelem směnky. S ohledem na obsah již zmíněného ustanovení § 17 ZSŠ je tedy zcela nepřijatelné, aby byly jako relevantní uznány námitky, které by mohl dlužník použít proti komukoli z předchozích majitelů směnky.

Je nutné si uvědomit, že uvedené platí nejen pro samotného dlužníka, ale i pro indosanta, jenž může být snadno konfrontován se skutečností, že indosatář nedosáhl uspokojení svého směnečného nároku na dlužníkovi a obrátil se proto na indosanta ve smyslu ustanovení § 47 ve spojení s ustanovením § 15 odst. 1 ZSŠ. Indosant se tak stává tím, kdo je v postavení dlužníka, a je na něm, jakými námitkami (a zda vůbec) dokáže zvrátit pro něj nepříznivou situaci.

Příklady možných variant

Pro lepší názornost si pomůžeme několika příkladovými situacemi.

Příklad 1

Nejprve mějme tuto situaci, dlužník A vystaví směnku vlastní na řad B, B následně převede směnku rubopisem s tradiční doložkou „*sine obligo*“ na C a ten ji uplatní u A. Bohužel A není solventní a směnku nezaplatí. C by jistě

¹¹ § 17 ZSŠ.

⁵ Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Nebude-li uvedeno jinak, jsou čísla paragrafů vždy z čl. I ZSŠ.

⁷ Pro účely této úvahy odhlédneme od směnek nikoli na řad a od směnek, u nichž došlo k protestu pro neplacení nebo k uplynutí lhůty k protestu.

⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Viz ustanovení § 15 odst. 1 ZSŠ.

¹⁰ Pro platný převod směnky postačuje i pouhý podpis indosanta a předání směnky indosatáři.

rád využil ustanovení § 47 ZSŠ, bohužel pro něj ovšem byl B jakožto indosant obezřetný a snad i pro nějakou pochybnost o solventnosti A využil doložky vyjímající ho z ručení. V takovém případě tedy C nemůže po B ničeho požadovat, neboť jeho odpovědnost je zcela v souladu s ustanovením § 15 ZSŠ vyloučena.

Příklad 2

Jako druhý příklad nám poslouží stejná situace, jen při převodu z B na C nedojde při převodu směnky k doplnění doložky umožňující vyloučení ručení B. C opět uplatní směnku u A, ten nezaplatí a C by se v takovém případě měl domoci dlužné směnečné sumy na B, neboť jeho ručení nebylo vyloučeno.

Příklad 3

Třetím příkladem pak budiž situace, kdy v rámci již dvakrát popsaného případu sice B na směnku žádnou doložku nedoplní, nicméně ošetří převod směnky (například z toho důvodu, že se jedná o směnku zajišťovací k převáděným pohledávkám), respektive svůj závazek ručení za zaplacení směnky, separátní smlouvou – typicky ve smlouvě o postoupení pohledávek uvede, že za dobytost převáděných pohledávek ani jejich zajištění neručí. Existuje zde tedy jednoznačně mimosměnečná dohoda, která ručení B vylučuje. C opět uplatní směnku u A, ten nezaplatí a C by se, bez ohledu na mimosměnečnou ujednání, měl stejně jako v situaci popsané ve druhém příkladu domoci dlužné směnečné sumy na B, neboť neexistuje žádná doložka ve smyslu ustanovení § 15 ZSŠ, není zde ani žádná skutečnost, ze které by vyplývalo, že by bylo naplněno některé z kritérií podle ustanovení § 17 ZSŠ.

Vše výše popsané by se mohlo odehrávat mezi dalšími majiteli směnky (indosatáři) a dalšími indosanty, každý z indosatářů by se mohl obracet na jakéhokoli indosanta, jenž mu předcházal, a požadovat zaplacení v případě, že by dlužník nezaplatil. Indosatář D by tak mohl požadovat zaplacení po C i po B. Při výše uvedených situacích by se však nemělo nic změnit, neboť podle směnečného práva B v prvním případě za zaplacení směnky vůči D neručí, ve druhém a třetím pak ano.

Jak se k posléze popsaným dvěma případům staví soudní praxe?

Předně je třeba říci, že judikatorní činnost v této konkrétní otázce není nikterak široká. V podstatě se jedná o pouhá tři rozhodnutí Nejvyššího soudu, a to rozhodnutí stejného senátu. Konkrétně mluvíme o rozhodnutích senátu 29 Cdo vydaná pod sp. zn. 29 Cdo 3672/2008, 29 Cdo 2464/2012, 29 Cdo 181/2013. Nabízí se, že jistá skromnost judikatury v této věci může být dána tím, že zákonná úprava obsažená v ZSŠ, a zejména v ustanoveních § 15 a 17, je natolik precizní, že nedává prostor pro

různé výklady a odpověď na položené otázky je až biblicky jednoduchá v duchu prostého ano, ano, nebo ne, ne.

Nicméně Nejvyšší soud se na popsané případy dívá vzhledem k zákonnému textu až překvapivě shovívavě.

Usnesení 29 Cdo 3672/2008

V řízení, jež vyústilo v usnesení 29 Cdo 3672/2008 ze dne 31. srpna 2010, jímž bylo dovolání odmítnuto, se věcně jednalo o situaci, kdy byla směnka převedena na nového majitele správcem konkursní podstaty. Nový majitel směnky u dlužníka neuspěl a obrátil se tedy na správce konkursní podstaty jako na indosanta (doložka *sine obligo* ani jiná podobná nebyla na směnce obsažena), aby mu jako ručitel ze směnky zaplatil. Soudy nižších stupňů dospěly k názoru, že takový nárok oprávněný není, a to hned ze dvou důvodů. Prvním důvodem bylo to, že správce konkursní podstaty neodpovídá podle § 15 ZSŠ, neboť k převodu směnky došlo v rámci zpeněžování majetku konkursní podstaty. Druhým důvodem pak byla existence mimosměnečné dohody, přičemž na obsah této dohody soudy usuzovaly „z konsensu dosaženého dražbou *kauzální pohledávky*“, k jejímuž zajištění sporná směnka sloužila. Nejvyšší soud pak ve svém odůvodnění oba tyto důvody *de facto* přijal, a i když z procesních důvodů dovolání odmítl, uvedl: „*Pro úplnost lze dodat, že ani Nejvyšší soud nemá pochybnosti o tom, že v situaci, kdy není sporu o tom, že směnka plní funkci prostředku zajištění jiné pohledávky (...) a na nabyvatele je směnka převedena správcem konkursní podstaty v rámci zpeněžování majetku konkursní podstaty v souvislosti s postoupením směnky zajištěné pohledávky, za jejíž dobytost správce nepřevzal odpovědnost (srov. ustanovení § 527 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku) lze zásadně uzavření (byť i jen konkludentní) mimosměnečné dohody o vyloučení záručních účinků rubropisu (tedy o tom, že indosant nebude odpovídat – stejně jako u zajištěné pohledávky – za zaplacení směnky), jak dovodily soudy nižších stupňů, předpokládat.*“

Povšimněme si pro tuto chvíli toho, že se Nejvyšší soud vyjadřuje explicitně pouze k tomu, že může existovat mimosměnečná dohoda uzavřená konkludentně, tedy bez písemného či ústního uzavření takové dohody. Nikterak ovšem nepředkládá právní argumentaci k tomu, že by tato mimosměnečná dohoda nějakým a případně jakým způsobem vylučovala text ustanovení § 15 ZSŠ.

Usnesení 29 Cdo 2464/2012

Druhé rozhodnutí Nejvyššího soudu je usnesení ze dne 19. února 2015, sp. zn. 29 Cdo 2464/2012, a jedná se také o odmítnutí dovolání. Věcně se jedná o situaci, kdy banka převedla směnku na společnost E, ta následně převedla směnku na společnost M, přičemž společnosti E

a M byly sestry, neboť měly stejného vlastníka (a v jejich orgánech byly některé stejné osoby). Při převodu mezi bankou a společností E byla uzavřena smlouva o převodu směnek, jejímž předmětem bylo „postoupení“ (ve smlouvě blíže označených) směnek zajišťujících splnění pohledávek postoupených samostatnou postupní smlouvou, přičemž postupník (tj. společnost E) vzal „na vědomí, že postupitel neodpovídá za dobytost pohledávek z postoupených směnek“. Směnka nebyla zaplacená dlužníkem a společnost M se obrátila na banku jako na jednoho z indosantů a žádala zaplacení směnky, neboť na směnce, stejně jako v případě popsaném v minulém judikátu, nebyla obsažena doložka „*sine obligo*“ či jí obdobná.

Soudy nižších stupňů dospěly k závěru, že pokud jde o žalovanou banku, ubránila se své povinnosti zaplatit předmětnou směnku námitkou, že mezi bankou a společností E byla uzavřena mimosměnečná dohoda vylučující odpovědnost banky za zaplacení předmětné směnky. Odvolací soud pak ve svém rozhodnutí zdůraznil, že „*jakkoli ,posuzováno výlučně v rovině směnečného práva‘ není pochyb o tom, že banka jako výstavce směnky cizí a současně jeden z indosantů odpovídá podle ustanovení čl. I. § 9 a § 15 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového (dále jen ,směnečný zákon‘), za zaplacení směnky, nelze přesto v posuzovaném případě žalobkyni – se zřetelem k mimosměnečným vztahům účastníků – uplatněná práva ze směnky přiznat. Jak bylo totiž v řízení prokázáno, (zpětný) postih banky ze strany nabyvatele sporné směnky byl vyloučen dohodou uzavřenou mezi bankou a společností E při postoupení pohledávek z úvěrové smlouvy a při převodu sporné směnky, podle níž postupník nebude uplatňovat vůči bance nejen nároky plynoucí ze smlouvy o úvěru, ale ani nároky vyplývající z odpovědnosti banky jako výstavce a indosanta sporné směnky. K jinému závěru nelze podle přesvědčení odvolacího soudu při výkladu obou smluv za použití interpretačních pravidel upravených v ustanovení § 35 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen ,obč. zák.) a § 266 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen ,obch. zák.) dospět.“*

Nejvyšší soud v rámci odůvodnění, jež vzhledem k odmítnutí dovolání reflektuje spíše procesní otázky vztahující se k přípustnosti dovolání, uvedl, že „*nemá v poměrech projednávané věci (v situaci, kdy sporná směnka plnila funkci prostředku zajištění jiné pohledávky a na nového nabyvatele byla převedena právě jen v souvislosti s postoupením této pohledávky, s tím, že převodce nebude ,za dobytost‘ jak pohledávky směnečné, tak pohledávky směnkou zajištěné odpovídat) žádné pochybnosti o tom, že výše uvedená dohoda mezi bankou a společností E (vylučující záruční účinky rubopisu podle ustanovení čl. I. § 15 odst. 1 směnečného zákona a odpovědnost výstavce za zaplacení směnky podle čl. I. § 9 odst. 1 směnečného zákona) uzavřena byla...“ Dále odkázal i na důvody výše popsaného usnesení Nejvyššího soudu 29 Cdo 3672/2008 ze dne 31. srpna 2010.*

V rámci námi zkoumané problematiky lze pro tuto chvíli konstatovat, že přestože je Nejvyšší soud naprosto přesvědčen o tom, že mimosměnečná dohoda může vylučovat záruční účinky rubopisu ve smyslu ustanovení § 15 odst. 1 ZSŠ, bohužel neshledal potřebným tento svůj závěr, kromě naprosto obecného odkazu na interpretační pravidla obsažená v zákonech č. 40/1964 Sb. a č. 513/1991 Sb., jakkoli právně odůvodnit.

Rozsudek 29 Cdo 181/2013

Konečně třetím rozhodnutím, v němž je námi rozebírán problém obsažen, je rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 181/2013 ze dne 19. února 2015. Uvedeným rozsudkem byly zrušeny rozsudky soudů nižších stupňů, které ponechaly soudem prvního stupně vydaný směnečný platební rozkaz v platnosti, a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Opět si pojďme popsat věcnou stránku případu. Žalovaní ze směnek byli v této věci dva, přičemž původním dlužníkem ze směnky byl žalovaný 1 a žalovaná 2 byla původním jejich majitelem, tedy věřitelem. Žalobce se žalované 2 měl nabídnout, že směnky na žalovaném 1 pomůže vymoci, nicméně si vymínil, že žalovaná 2 na něj předmětné směnky převede. Tato jednání navíc neprobíhala mezi žalobcem a žalovanou 2, ale mezi žalobcem a manželem žalované 2. Žalovaná 2 nicméně předmětné směnky převedla a opět jako ve výše uvedených případech bez doložky „*sine obligo*“ či jiné podobného významu. Následně se v rámci svých námitek žalovaná 2 bránila i tím, že „*součástí ústní dohody o vymáhání dluhu nebyla v žádném případě možnost uplatnění dluhu vůči druhé žalované jako indosantovi*“. Tuto skutečnost pak žalovaná 2 tvrdila v rámci své snahy prokázat, že indosament je neplatný.

Nejvyšší soud se neztotožnil se závěrem o neplatnosti indosamentu, nicméně s ohledem na obsah výše citované obrany žalované 2 dovodil, že je namítáno právě vyloučení odpovědnosti indosanta. K tomu pak uvedl následující: „*Jakkoli je zcela zjevné, že směnky neobsahují doložku vylučující odpovědnost indosanta za jejich zaplacení, tato skutečnost bez dalšího nevylučuje možnost (byť jen konkludentní) dohody mezi indosantem a indosatářem o vyloučení záručních účinků indosamentu (k tomu srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 29 Cdo 3672/2008).*“ Soudům nižšího stupně pak Nejvyšší soud vyčetl, že zastávaly názor, že tvrzená mimosměnečná dohoda o důvodu a podmínkách převodu směnek na žalobce, uzavřená mezi žalobcem (indosatářem) a manželem druhé žalované, podle níž se žalovaná 2 chovala, nemůže nic změnit na záručním účinku rubopisu, tedy jednak nesprávně vyhodnotily obsah námitek žalované 2 proti směnečným platebním rozkazům, jednak nesprávně shledaly nadbytečnými důkazy, které

žalovaná 2 navrhla za účelem prokázání obsahu dohody o důvodech převodu směnek na žalobce.

Je jistě zajímavé, že ani toto rozhodnutí Nejvyššího soudu neobsahuje prakticky žádnou právní argumentaci ve prospěch oné ve všech třech rozhodnutích opakované mantry, že u směnek, které neobsahují doložku vylučující odpovědnost indosanta, není vyloučena mimosměnečná dohoda, kterou je taková odpovědnost bez ohledu na chybějící doložku stejně vyloučena.

Je tedy zbytečné psát na směňky „sine obligo“?

Jsem přesvědčen, že nikoli. Jednak je jistě z hlediska právní jistoty správnější postupovat zákonem předpokládaným způsobem, jednak je vždy lepší mít věci týkající se mých práv tzv. „černé na bílém“, v tomto případě pak ještě na „směnečném“. Zároveň mám za to, že Nejvyšší soud nepředložil ke svému závěru žádné argumenty, které by mohly snad v konečném důsledku převážit požadavek zákona.

Pojďme se vrátit zpět k pramenům, v tomto případě k prameni práva, tedy k textu zákona. Ustanovení § 15 odst. 1 ZSŠ zní „není-li tu opačné doložky, indosant odpovídá za přijetí a zaplacení směňky“. Ve prospěch názoru Nejvyššího soudu, tedy že svou odpovědnost může indosant vyloučit i mimosměnečnou dohodou, by snad mohlo být považováno to, že uvedená věta neobsahuje formulaci, která by doložku předpokládala přímo na směnce, zákonodárce použil zájmeno „tu“ nikoli podstatné jméno „směňka“. Obstojí tato argumentace v kontextu celého ZSŠ?

Slovo „doložka“ se v zákonném textu vyskytuje na mnoha místech, ovšem jen výjimečně je explicitně konstatováno, že má být konkrétní doložka napsána přímo na směnce (§ 5, § 11, § 37 a § 46 ZSŠ). Jinde je použito formulace, která sice přímo nehovoří o směnce, ale říká například „obsahuje-li indosament doložku“. V takovém případě snad nikdo nepochybuje, že se opět jedná o doložku zapsanou na směnce. V dalších případech pak takové „místní“ určení doložky chybí vůbec (viz například ustanovení § 25 odst. 2 ZSŠ nebo právě ustanovení § 15 ZSŠ. Znamená to snad, že by některé doložky měly být obligatorně uváděny na směnce a jiné nikoli? Věřím tomu, že ne. Ostatně určité vodítko může poskytnout i ustanovení § 67 odst. 2 ZSŠ, který pro opisy směňky stanoví, že v opise musí být přesně opakován text prvopisu s indosamenty a se všemi ostatními doložkami v něm uvedenými. Je tedy předpokládáno, že doložky jsou napsány na prvopisu a ne jinde. Bez relevance jistě není ani skutečnost, že sám ZSŠ pracuje s případy, kdy je text psán jinam než na samotnou směňku, nikoli však kamkoli, ale pouze na tzv. přívěsek. Samozřejmě je možné,

aby doložka byla napsána na směnce nikoli přímo u indosamentu, nicméně i tato okolnost může způsobit nemalé problémy.¹² Ostatně i právní teorie považuje směnečnou doložku za něco, co se nachází na samotné směnce.¹³

K probírané problematice je nutné připomenout i notoricky známou a přijímanou vlastnost směňky, a sice její abstraktnost, respektive abstraktnost práv s ní spojených.¹⁴ Nezbyvá než připomenout větu „*Quod non est in cambio, non est in mundo*“, tedy „Co není na směnce, není na světě“. Jinak řečeno, směňka sama je nositelem všech práv s ní spojených, tedy pouze z ní je (nebo by mělo být) seznatelné vše, co se jí týká. Pro věřitele by tedy měla být případná rizika směňky zřejmá přímo z tohoto cenného papíru.

Je to právě již samotná abstraktní povaha směňky, která jakožto jedna z jejích bazálních vlastností dle mého soudu vylučuje, aby bylo možno platně sjednat exonerační doložku mimo text směňky. Kouzlo směňky po staletí spočívá v tom, že každý další věřitel dostává do ruky dokument, který ho opravňuje k inkasu peněžních prostředků bez nutnosti zkoumat jiné, než na směnce uvedené skutečnosti. Jsem si vědom toho, že tento princip je modifikován možností využití kauzálních námitek, nicméně mám za to, že rozšiřování takových mimosměnečných obran není správnou cestou, jde-li nám o alespoň nějakou právní jistotu účastníků směnečných vztahů.

Je jistě korektní zabývat se možností změny směňky (protože co jiného je vyloučení odpovědnosti indosanta) mimo samotnou směňku, je třeba se obrátit i do znění OZ, konkrétně do ustanovení § 564, který stanoví, že vyžaduje-li zákon pro právní jednání určitou formu, lze obsah právního jednání změnit projevem vůle v téže nebo přísnější formě, a dále vyžaduje-li tuto formu jen ujednání stran, lze obsah právního jednání změnit i v jiné formě, pokud to ujednání stran nevyklučuje. Směňka jistě pro svou platnost vyžaduje písemné jednání.

Chce-li někdo takové ujednání změnit, nelze to učinit ústní, nebo dokonce konkludentní (!) formou jednání, jak dovozuje Nejvyšší soud. Pokud už bychom připustili možnost, že může existovat exonerační doložka mimo samotnou směňku, muselo by se bezpochyby jednat

¹² CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-11-7]. ASPI_ID KO191_p11950CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³ KOVAŘÍK, Z. Směnečná doložka. In: HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

¹⁴ Odhlédněme pro tuto chvíli od Paulym přesně popsané antinomie abstraktních a konkrétních práv spojených s cennými papíry. In: PAULY, J. *Základní teoretické otázky cenných papírů*. 1. vydání. Brno: Tribun EU s. r. o., 2009, zejména s. 67 a násl.

o dohodu písemnou, jiná forma by neobstála v konfrontaci s citovaným ustanovením. Nemyslím si, že by připuštění takové mimosměnečné dohody bylo výkladem správným, nicméně by se jednalo o výklad, který by měl na své straně alespoň nějaké argumenty. Ani v takovém případě ovšem nesdílím názor Nejvyššího soudu, že by se měl indosant, který svá práva ošetřil takovýmto mimosměnečným způsobem, snad ubránit proti dalším držitelům směnky, jež nastoupili po jeho indosatáři. Takový výklad je naprosto v rozporu s principem právní jistoty.

Mimo výše uvedeného mám dále za to, že uvedený směr výkladu zastávaný Nejvyšším soudem je v příkrém rozporu s ustanovením § 2 odst. 2 obč. zák., které stanoví, že zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a z jasného úmyslu zákonodárce; nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu. V případě ustanovení § 15 odst. 1 ZSŠ ve spojení s ustanovením § 17 ZSŠ se jedná o výklad, který jde přímo proti smyslu jejich slov a i proti zjevnému úmyslu zákonodárce, který vyplývá z celého pojetí ZSŠ.

Závěr

Lze říci, že v současné době máme v této věci již ustálenou judikaturu (tj. tři výše uvedená rozhodnutí), nicméně, jak bylo již řečeno, zcela absentuje jakékoli zdůvodnění toho, z jakého důvodu a na základě jakých skutečností dospěl Nejvyšší soud ke svému názoru. Na uvedeném příkladu je bohužel patrné, jak lehce může taková ustálená judikatura vzniknout a jak je pak leckdy nekriticky přejímána i odbornou literaturou.¹⁵ Role Nejvyššího soudu jako sjednocovatele judikatury je jistě velmi potřebná a nezastupitelná, ale neměli bychom zapomínat, že rozhodnutí Nejvyššího soudu nejsou podle právního řádu České republiky pramenem práva a není úkolem Nejvyššího

soudu dotvářet právo „za každou cenu“ tam, kde je zákonná úprava prostá mezer. Naopak jeho úloha by měla být v poskytnutí vhodného zdroje argumentace pro soudy nižších stupňů.¹⁶

Bohužel ve výše popsaných případech žádná argumentace poskytnuta nebyla. Proto jsem i nadále přesvědčen, že mimosměnečná dohoda není způsobilou námitkou v případech odpovědnosti indosatáře indosantovi za zaplacení směnky.

Samozřejmě výše uvedené neznámá, že dlužníci nebudou výše uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu využívat argumentačně ve svůj prospěch. A to může být řekneme velmi zajímavé nejen v klasických případech vymáhání, ale i v případech, kdy se směnečný věřitel a dlužník mohou laicky řečeno ocitnout „na jedné lodi“ (a vzájemně si potvrdit svou dohodu), například v případech podle ustanovení § 334 o. s. ř.¹⁷, podle něž může soud v rámci výkonu rozhodnutí vyzvat toho, kdo má plnit z cenného papíru povinnému v rámci řízení o výkonu rozhodnutí, respektive exekučního řízení¹⁸, aby odpovídající plnění odevzdal soudu. Otázkou dalšího vývoje pak zůstává i právní jistota nabyvatelů směnek v rámci veřejné dražby, zejména při výkladu, jenž rozšiřuje dohodu původních účastníků směnečného vztahu i na další nabyvatele směnky.

Mám tedy za to, že není namístě opustit jednak staletími prověřenou praxi a jednak (a to především) text zákona a přestat při převodu směnek používat doložku „*sine obligo*“. Naopak v rámci zachování právní jistoty a dle mého názoru i platnosti lze uvádění exoneračních doložek přímo na směnce jedině doporučit.

¹⁵ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-11-7]. ASPI_ID KO191_1950CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁶ ŠÁMAL, P. *Závaznost soudních rozhodnutí – vnitrostátní a mezinárodní náhledy* / Šámal, P., Raimondi, G., Lenaerts, K. a kol. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 292 s., s. 71.

¹⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ Tedy směnečnému věřiteli, který je dlužníkem oprávněného v rámci takového řízení.

K POVINNOSTI OPRÁVNĚNÉHO PŘEDLOŽIT SMĚNKU V EXEKUČNÍM ŘÍZENÍ

JUDr. Katarína Maisnerová

Fakulta právnická ZČU, doktorandka
advokátka

Úvodem

Pohledávky, s nimiž je spojena existence směnky, jsou nezřídka předmětem vymáhání prostřednictvím soudního exekutora. Směnka jako cenný papír je hojně využívána a v otázce vymáhání narážíme na řadu otázek. Jen příkladmo: není spolehlivě prejudikován mechanismus, jakým má soudní exekutor postupovat v případě, že dlužník plně uhradí vymáhaný dluh a chce směnku po oprávněném zpět. Stejně tak otázka postupu při nalezení směnky u povinného, nebo chce-li povinný nabídnout směnku takzvanou jistotu. Vedle tohoto vyvstala otázka, zda je nezbytné k návrhu na nařízení exekuce (příkladmo směnečného platebního rozkazu) připojit také směnku (její originál či kopii). Ve svém příspěvku se této otázce budu podrobněji věnovat a pokusím se ji zodpovědět.

1. Směnka obecně

1.1 Definice

Směnka obecně podléhá právnímu režimu jednak podle občanského zákoníku a ZSS¹, který je vůči občanskému zákoníku *lex specialis*. Práva a povinnosti ze směnečných vztahů jsou definovány výslovně a výhradně směnečnou listinou a zápisy, doložkami či poznámkami na ní uvedenými, což činí ze směnky dokonalý cenný papír.

Náš právní řád absentuje konkrétní legální definici, a tak je ponechána právní nauce a doktríně. „Zákonná úprava funkcí směnky vůbec neexistuje. Není to ani otázka směnky jako listinného cenného papíru, když ani směnečné právo takové otázky vůbec neřeší a žádné platební ani zajišťovací směnky nezná. Funkce konkrétní směnky

¹ Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový.

je důsledkem dohody určitých osob o tom, že v jejich vztazích bude směnka určitým způsobem fungovat.“²

„Směnka je v právní teorii obvykle definována jako dlužnický dokonalý cenný papír, jímž za předpokladu splnění přísných formálních náležitostí vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek určité osoby zaplatit majiteli směnky v určitém místě a čase stanovenou peněžitou částku.“³

1.2 Abstraktnost

Za podstatný znak směnky je třeba považovat její abstraktnost. Závazkem abstraktním je třeba chápat takový závazek, jehož právní důvod není pro samotnou existenci právního směnečného vztahu podstatný, tudíž ze směnky pak nevyplývá kauza směnečného závazku.⁴ V reálném životě se tedy stane to, že jsou-li splněny zákonem předpokládané formální požadavky, vznikne ze směnky plnohodnotný směnečný závazek. Pochopitelně nelze přehlédnout, že vystavení směnky samo o sobě vždy vychází buď z nějaké potřeby, nebo se opírá o konkrétní důvod, ovšem to nejsou okolnosti, které mají vliv na existenci směnečného závazku. Tak se projevuje abstraktnost závazku v praxi.

1.3 Akcesorita

Směnečný závazek není akcesorický vůči jinému závazku, a je tak oddělen od závazku, který byl primárním původcem a předcházet jeho vzniku. To platí bez dalšího i pro směnky zajišťovací, které slouží k zajišťování pohledávek.⁵ „Směnka, lhotejno v jaké funkci, stojí ve vztahu k jiným závazkům vždy v postavení zcela samostatného, na souvisejícím obecném závazku zcela nezávislého, závazku.“⁶ Směnka je takzvaně oběžným cenným papírem.⁷ Směnka tak může i opakovaně měnit majitele. Na rozdíl od § 1882 odst. 1 obč. zákoníku, kdy se postoupení pohledávky stává vůči dlužníku účinným až notifikací, v případě převodu směnky nemá ani převodce, ani nabyvatel vůči dlužníku nostrifikační povinnost.⁸ Majitel směnky má plné právo směnku při její splatnosti předložit dlužníku⁹ k placení a legitimovat se jako řádný

majitel směnky.¹⁰ Směnka je také považována za takzvaně upomínací cenný papír¹¹, v některých pramenech je označována jako cenný papír prezentační¹².

Směnečná práva a povinnosti jsou nedílně spojeny se směnečnou listinou. Směnečná práva a povinnosti jsou zcela inkorporovány do směnečné listiny a zcela sdílí i její osud, tedy s ní vznikají i zanikají.

1.4 Nespornost závazku

Nespornost závazku je dalším typickým znakem směnky, který souvisí s jeho formálností. Směnka je vysoce formální cenný papír, který s ohledem na svou převoditelnost musí být naprosto určitý a nevyvolávající jakoukoliv pochybnost o právech a povinnostech s ním spojených.¹³ Jedinou skutečnost, kterou majitel směnky prokazuje, je skutečnost, že je vlastníkem směnky¹⁴.

2. Směnka a exekuční návrh

2.1 Exekuční návrh

Exekuční řízení ze zákona je zahájeno dnem, kdy návrh byl doručen soudnímu exekutorovi¹⁵. Dispoziční právo s návrhem má zásadně oprávněný, který je k podání návrhu aktivně legitimován.

Z jeho ustanovení výslovně neplyne povinnost oprávněného přiložit směnku k exekučnímu návrhu, kdy exekučním titulem může být směnečný platební rozkaz, rozhodčí nález apod. Ustanovení § 52 odst. 1 exekučního řádu výslovně stanoví: „Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.“

2.2 K povinnosti předložit směnku k uplatnění práv v řízení obecně

Z dikce § 514 obč. zák. plyne, že „cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po

² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 5 Cmo 5/2008, publikovaný v *Soudní rozhledy*, 2008, č. 12, s. 456.

³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 29 Odo 1141/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁴ KOTÁSEK, J. Směnka a její kauza. *Právní rozhledy*, 1997, č. 12, s. 615.

⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 5. 1998, sp. zn. 5 Cmo 14/97. *Soudní rozhledy*, 1999, č. 2, s. 54.

⁶ KOVAŘÍK, Z. *Směnka jako zajištění*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 8.

⁷ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 212.

⁸ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 190.

⁹ Pokud se jedná o domicilovanou (umístěnou) směnku, tak třetí osobě (domicilátovi, umístěnci). K tomu srov. KOVAŘÍK, Z. Platební místo směnky lokalizované k jejímu majiteli. *Právní rozhledy*, 2007,

č. 8, s. 281–288. Chalupa v této souvislosti správně poznamenává, že vztah mezi směnečným dlužníkem a umístěncem není vztahem směnečněprávním: tyto osoby jsou v postavení příkazce a příkazníka (§ 2430 an. obč. zák.). K tomu srov. CHALUPA, R. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha: Linde, 2008, s. 68. DOBEŠ, M. *Směnečné spory*. Brno, 2018. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. Vedoucí práce JUDr. Radim Chalupa, Ph.D.

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2031/2011. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹¹ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 189.

¹² RANDA, A. O cenných papírech, obzvláště skripturních obligacích. *Právník*, 1889, č. 1, s. 6.

¹³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 1999, sp. zn. 9 Cmo 504/1998. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2031/2011. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹⁵ § 35 odst. 2 zák. č. 120/2001 Sb.

vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést“.

Společný skutkový základ pro uplatnění práv ze směnky představují skutečnosti, ze kterých vyplývá, že žalobce je ze sporné směnky oprávněný (má právo požadovat plnění na směnku) a žalovaný je z této směnky zavázaný (je povinen na směnku plnit¹⁶).

Pokud hovoříme o sporech o zaplacení směnky obecně, pak platí, že žalobce, pokud chce v řízení uspět, musí směnku v řízení předložit.

Obvykle se totiž rozhodné skutečnosti zpravidla podávají již z obsahu směnky¹⁷.

Originál směnky je třeba doručit soudu a ten ji uloží do soudní úschovy. Tento postup vyplývá z procesních předpisů, ale smysl a účel této úpravy tkví v právu hmotném. Směnečný dlužník není totiž povinen směnku zaplatit, pokud mu ji údajný majitel směnky nemůže předat (§ 38 odst. 1 a § 39 odst. 1 ZSS). Majitel směnky tedy v podstatě prokáže svou schopnost předat směnku dlužníku tím, že ji předloží soudu.

Tento postup je praxí dobře akceptován, co se týče řízení nalézacího. Judikatura dovodila, že za jistých specifických okolností lze od formálního požadavku, aby ten, kdo právo uplatňuje, k němu také směnku doložil, upustit: „Jde-li o řešení otázky splnění povinnosti předložit prvopis směnky soudu, pak z výše uvedeného plyne, že není-li mezi předkladatelem směnky (zde soudním exekutorem v řízení vedeném pod sp. zn. 3 Cm 162/2004) a správcem konkursní podstaty směnečného věřitele spor o to, kdo je oprávněn se směnkou nakládat (existenci takového sporu lze dovodit například je-li podána žaloba o vyloučení směnky ze soupisu majetku konkursní podstaty), lze zásadně považovat tuto povinnost za splněnou i ve vztahu k žalobě podané správcem konkursní podstaty, a to bez ohledu na skutečnost, že prvopis směnky byl (témuž) soudu doložen v jiném řízení osobou od správce konkursní podstaty odlišnou.“¹⁸ Sluší se však poznamenat, že se jedná o případy v minoritní míře.

2.3 K povinnosti předložit směnku v řízení exekucním

Shora uvedené se uplatňuje toliko v řízení nalézacím. Řízení vykonávací (exekucní) je od nalézacího odděleno.

2.3.1 K povinnosti majitele směnky předložit směnku v řízení exekucním

Exekucní řád nestanoví žádná speciální pravidla v případě, že exekucním titulem je směnečný platební rozkaz. Ani z exekucního řádu, případně občanského soudního řádu výslovně neplyne, že by byl majitel povinnosti mít směnku zproštěn. Za zcela legitimní tedy považuji názor, že shora uvedená povinnost nezaniká.

Povinnost předložit směnku i v řízení exekucním dovozují tedy z obecné úpravy (blíže kapitola 2.2).

Tvrdím tedy, že povinnost majitele směnky mít směnku ve svém držení, platí i pro řízení exekucní a ani v tomto řízení nemá povinný povinnost směnku zaplatit, pokud mu ji nemůže oprávněný předat. Toto právo směnečného dlužníka nezaniká tím, že oprávněný disponuje vykonatelným exekucním titulem vydaným na základě předmětné směnky. Vyjma části o nákladech řízení totiž takový exekucní titul, jímž je směnečný žalovaný zavázán zaplatit žalobci směnku, není rozhodnutím konstitutivním, které zakládá práva a povinnosti, ale rozhodnutím deklaratorním. Tento svůj názor dále opírám o skutečnost, že pokud oprávněný v řízení směnkou nedisponuje a nemá ji, jedná se o důvod, pro který je možno exekuci zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.¹⁹

2.3.2 K povinnosti předložit směnku při podání exekucního návrhu

Obecná praxe soudů při nařizování exekuce pohledávek plynoucích ze směnky však rozhodně není taková, že by ke každému exekucnímu titulu plynoucímu ze směnečného sporu byla směnka oprávněnými dokládána a exekutory, potažmo exekucními soudy vyžadována. Obecně je v praxi zažitý nesprávný usus, že samotný exekucní titul automaticky nahrazuje směnku a je rozhodnutím sui generis. Stejně tak je zcela raritní situace, kdy by dlužník v rámci exekucního řízení požadoval po zaplacení od oprávněného směnku. Pokud by směnka byla samostatným exekucním titulem, nebo pokud by exekucní řád výslovně stanovil, že ke směnečnému platebnímu rozkazu je také třeba připojit originál směnky, pak by se otázka částečně vyřešila²⁰. Je třeba si uvědomit, že výsledkem směnečného sporu není vždy pouze směnečný platební rozkaz. Může se jednat například o rozhodčí nález či jiný titul.

¹⁶ CHALUPA, R. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 2501). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 861. CHALUPA, R. Vybrané otázky důkazního břemene v řízení o zaplacení směnečného nároku. *Bulletin advokacie*, 2015, č. 12, s. 26.

¹⁷ KOVAŘÍK, Z. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 10, s. 11–21.

¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 328/2009 ze dne 31. 5. 2011.

¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu 20 Cdo 2013/2019 ze dne 12. 6. 2019.

²⁰ Poznamenávám, že by bylo také třeba vyřešit otázku, zda tato směnka bude uložena v úschově u soudního exekutora, či exekucního soudu v průběhu celého řízení.

Dokud existuje jasně vymezená linie mezi vykonávacím a nalézacím řízením, pak je na soudním exekutorovi, potažmo exekučním soudu, aby podrobil kontrole, zda k exekučnímu titulu jsou přiloženy příslušné listiny. Primárně soudní exekutor do řízení nalézacího nezasahuje.

K prolamování hranice mezi řízením vykonávacím a nalézacím však v praxi, byť výjimečně, dochází. V této souvislosti nelze nezmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu, kde dokonce vyjádřil názor, že „... je-li třeba v obecné rovině připustit, že v souvislosti s porušením základního principu ochrany zaměstnance v pracovněprávním vztahu a s ohledem na další specifické a povahou mimořádné okolnosti případu (které musí být jednoznačně vylíčeny a řádně prokázány) lze výjimečně připuštění kauzálních směnečných námitek až v exekučním řízení zvažovat.“²¹

Pokud tedy připustíme, že by součástí rozhodování soudního exekutora a souvisejících listin teoreticky mohlo být i kauzální posouzení směnečných námitek, pak linie mezi řízením nalézacím a vykonávacím mizí.

Ovšem v momentě, kdy se hranice mezi nalézacím a vykonávacím řízením začnou stírat nebo začnou být neostře, ocitá se soudní exekutor v prostoru i částečně nalézacího řízení, který ovšem obtížně koresponduje s rozsahem jeho zákonného pověření²².

2.3.3 Prokazování převodu směnky a aktivní legitimace k podání exekučního návrhu

Zabývá-li se v tomto příspěvku otázkou, zda je zde povinnost oprávněného přiložit k návrhu na nařízení exekuce směnku, pak nelze bez dalšího pominout oblast, ve které se objevily aplikační problémy. Pokud dojde k postoupení směnečné pohledávky poté, co byl vydán například směnečný platební rozkaz, pak nový věřitel, rozhodne-li se svou pohledávku vymáhat exekučně, musí prokázat, že na něj přešlo nebo bylo převedeno právo plynoucí ze směnečného platebního rozkazu.

Dle ustanovení § 256 o. s. ř. a § 36 odst. 3 a 4 exekučního řádu lze přechod nebo převod práva prokázat jen listinou vydanou anebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, pokud nevyplývá přímo z právního předpisu.

Pokud jsem shora uvedla, že praxe přinesla aplikační problémy, tak se jedná v první řadě o problém formálního osvědčení převodu nebo přechodu práva, ale také o otázku, zda, zjednodušeně řečeno, exekuční titul takzvaně převáží nad směnkou.

2.3.3.1 Pohled Nejvyššího soudu

Optikou judikatury Nejvyššího soudu oprávněný v exekučním řízení prokáže svou aktivní legitimaci vlastnictvím směnky, byl-li její převod úředně ověřen. Danou problematikou se zabýval například v případě, kdy se nařízení exekuce domáhal věřitel, který doložil nepřetržitou řadu indosamentů na směnce na řad. Soud prvního stupně i soud odvolací vyslovily shodně názor, že u čl. I. § 11 odst. 1 a § 16 odst. ZSŠ dává prostor pro tvrzení, že přechod práv byl pro účely řízení spolehlivě osvědčen.

Nejvyšší soud v tomto případě se s tímto názorem neztožnil. Zaujal stanovisko, že v souladu s čl. I. § 14 odst. 1 ZSŠ se indosací sice převádějí veškerá práva ze směnky, ovšem z platných právních předpisů přímo neplyne, že by stejný osud stíhal automaticky i práva vyplývající ze směnečného platebního rozkazu. Tedy rubopisováním bez dalšího nelze prokázat přechod práv se směnečného platebního rozkazu. Aktivní legitimaci k podání exekučního návrhu tak dle Nejvyššího soudu je třeba prokázat listinou vydanou nebo ověřenou státním notářem²³.

Tento svůj názor Nejvyšší soud později blíže rozvedl. V řízení se domáhal nařízení exekuce majitel rektasměnky, který převod práv ze směnečného platebního rozkazu prokazoval smlouvou o převodu směnky. Oprávněný neuspěl u okresního soudu s tím, že svou aktivní legitimaci dostatečně neprokázal. Tuto interpretaci, respektive nepřiléhavou aplikaci shora zmiňovaného názoru Nejvyšší soud korigoval s tím, že mezi práva, která se převádí smlouvou o převodu rektasměnky patří i oprávnění vymáhat plnění ze směnečného platebního rozkazu. Tento převod ovšem nevyplývá přímo z právního předpisu, ovšem věřitel jej musí prokázat listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem. V tomto konkrétním případě postačil notářsky ověřený podpis na smlouvě. V předešlém případě by prokázání aktivní legitimace postačil úředně ověřený rubopis²⁴.

Svůj názor soud následně opakovaně potvrdil: „Ten, kdo svou aktivní legitimaci k odpůrcí žalobě dovozuje z toho, že má vůči dlužníku pohledávku přiznanou vykonatelným směnečným platebním rozkazem, a kdo je osobou odlišnou od osoby, v jejíž prospěch byl směnečný platební rozkaz vydán, musí prokázat, že se stal řádným majitelem směnky, na jejímž základě byl směnečný platební rozkaz vydán. K tomu, aby podle tohoto vykonatelného titulu (vykonatelného směnečného platebního rozkazu) bylo možné nařídit výkon rozhodnutí (exekuci), je navíc třeba, aby věřitel ve vykonávacím (exekučním řízení) převod (přechod) prokázal způsobem uvedeným v § 256 o. s. ř.“²⁵

²¹ Usnesení Nejvyššího soudu 20 Kdo 467/2020 ze dne 29. 7. 2020

²² Tím myslím zejména smysl a účel pověření soudního exekutora pro účely výkonu rozhodnutí ve vykonávacím a nikoli nalézacím řízení.

²³ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 461/2004 ze dne 31. 5. 2005.

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 711/2009 ze dne 4. 5. 2011.

²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 5368/2017, ze dne 24. 4. 2018.

I tyto názory vyslovené Nejvyšším soudem podporují, byť nepřímou, vyslovené v kapitole 2.3.2, že by měl oprávněný směnku v exekučním řízení dokládat.

2.3.3.2 Pohled Ústavního soudu

Ústavní soud ve svém rozhodnutí ze dne 9. 10. 2012 výslovně uvádí, že: „Procesněprávní vztah, jenž je založen soudním rozhodnutím (například právě směnečným platebním rozkazem) totiž překlene (nikoliv nahradí či zruší) vztah hmotněprávní tím, že účastníkům řízení zcela jasně a jednoznačně stanoví jejich konkrétní subjektivní práva a povinnosti a dodá jim státní autoritu. Důsledkem toho je, že sice oba dva vztahy navzájem koexistují, ale hmotněprávní vztah se nemůže prosadit v důsledku mocenskoprávní povahy veřejných vztahů.“²⁶ Ústavní soud tedy vnímá tuto problematiku v porovnání s praxí Nejvyššího soudu trochu jinak.

Pokud jsem poukázala na různé pohledy Nejvyššího a Ústavního soudu, pak si dovoluji následující poznámku.

Jsem přesvědčena, že pokud je stanovena (nebo není stanovena) povinnost oprávněného k exekučnímu návrhu dokládat směnku, pak by stejná praxe měla být v případě podávání přihlášek. Respektive nedomníám se, že existuje legitimní důvod, aby pravidla byla odlišná. V této souvislosti poukazují například na rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, který dovodil, že: „Za situace, kdy je oprávněnému nárok ze směnky již přiznaný vykonatelným směnečným platebním rozkazem, byť v přihlášce pohledávky jako důvod vzniku pohledávky je uvedena směnka, není třeba vedle vykonatelných směnečných platebních rozkazů přikládat k přihlášce pohledávky též originály smenek. Takový závěr podle přesvědčení odvolacího soudu nevyplývá ani z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 252/2009, které je veřejnosti přístupné na webových stránkách Nejvyššího soudu“.²⁷

Závěr

Pokud jsem v úvodu této práce stanovila ambici zodpovědět otázku, zda v exekučním řízení je třeba k návrhu třeba přiložit směnku, pak jsem dospěla k závěru že ano, a to z těchto důvodů:

- 1) Povinnost majitele směnku držet, jejím vlastnictvím se prokazovat a po uhrazení ji vydat dlužníku vyplývá nejen z obecných právních předpisů o směnce, ale odpovídá i jejímu smyslu a účelu (viz kapitola 2.2).
- 2) Exekuční titul směnku bez dalšího nenahrazuje (viz judikatura uvedená v předchozích kapitolách).

- 3) Judikatura opakovaně potvrdila nutnost předkládání směnky, a dokonce dovodila, že její neexistence (nebo nepředložení) je důvodem pro zastavení exekuce (viz kapitola 2.3.2).

Jak jsem v textu práce opakovaně uvedla, praxe takový postup ovšem nerespektuje. Pokud není praxí vyžadováno, aby oprávněný automaticky směnku předkládal, pak stejně automatické není vydání směnky povinnému po uhrazení exekuce. To však může mít následující neblahé následky pro povinného:

- 1) Povinný se vystavuje riziku, že zaplacením exekučně vymáhané pohledávky se nezproští směnečného dluhu, pokud v okamžiku placení již oprávněný nebude majitelem směnky. V takovém případě, i přesto, že byla exekuce vymožená (zaplacená) na základě exekučního titulu, nový majitel směnky se může přihlásit o její zaplacení. Může tedy reálně nastat situace, kdy dlužník zaplatí dluh *de facto* dvakrát.
- 2) Povinný se tak ve vybraných případech ochuzuje sám o postižní právo, které má proti dalším osobám, které se na směnku podepsaly před ním (čl. I. § 49 ZSŠ).
- 3) Povinný se ochuzuje o postižní právo vůči avalátovi, za kterého převzal prohlášením nebo ze zákona (čl. I. § 31 odst. 4 ZSŠ) směnečné rukojemství.²⁸

Pokud se v budoucnu praxe změní, a soudní exekutoři, potažmo soudy, či samotní povinní začnou po oprávněných důsledně vyžadovat, aby oprávněný směnku v exekučním řízení předložil, bylo by vhodné, aby se případně rozhodování, jak jsem naznačila v kapitole 2.3.2, svěřilo buď do výlučného rozhodování exekučního soudu, nebo aby případně došlo k takové legislativní změně, která by rozsah pravomocí soudního exekutora k rozhodnutí například o směnečných kauzálních námitkách rozšířila.

Nadto by bylo žádoucí, aby se ustálila a sjednotila rozhodovací a výkladová praxe. Jak jsem již uvedla, optikou citovaného rozhodnutí Ústavního soudu v kapitole 2.3.3.2 nehovoří přímo o nahrazení, nicméně akcentuje pozici exekučního titulu. Vrchní soud v Olomouci naopak zastává názor, že vykonatelný exekuční titul směnku nahrazuje (míněno v tom smyslu, že k prokázání aktivní legitimace není třeba fyzicky směnku dokládat). Trochu jiný názor však zastává Nejvyšší soud, jak jsem již naznačila v kapitole 2.3.3.1. Takový stav považuji za nežádoucí a oslabující právní jistotu účastníků řízení.

²⁶ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I.ÚS 3544/10 ze dne 9. 10. 2012.

²⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 13 VSOL 67/2015 ze dne 15. 9. 2015.

²⁸ <https://advokatnidenik.cz/2019/06/29/popirani-pohledavek-ze-smenek-v-insolvennim-rizeni-a-bremeno-tvrzeni-a-dukazni-v-incidencnich-sporech/>

K NOVÉ PRÁVNÍ ÚPRAVĚ TZV. CHRÁNĚNÉHO ÚČTU

JUDr. Renáta Šínová, Ph.D.

Právnická fakulta UPOL
HAVEL & PARTNERS s. r. o.

Úvodem

K 1. červenci 2021 nabyla účinnosti novelizace zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále je „OSŘ“) provedená zákonem č. 38/2021 Sb. (dále jen „novela o chráněném účtu“), která mimo jiné přinesla do českého právního prostředí poprvé právní úpravu tzv. chráněného účtu osoby, jejíž majetek byl postižen exekucí (osoby povinného). Není bez zajímavosti, že tento návrh byl schválen postupem podle § 90 odst. 2 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny¹ již v prvním čtení s odkazem na vysokou akutnost situace, která byla zákonem řešena v momentu, kdy se v legislativním procesu nacházelo poměrně velké množství návrhů na zakotvení právní úpravy chráněného účtu, od nichž se tento návrh svým obsahem odlišoval. Takto přijatá právní úprava s sebou proto s přihlédnutím k okolnostem přináší nezbytnou polemiku, do jaké míry může být případná rychlost legislativního procesu pro kvalitu a efektivitu nové právní úpravy rozhodujícím aspektem. I těmto otázkám se pak bude tento článek níže ve svém obsahu věnovat.

Před přistoupením k analýze nové právní úpravy je však nejprve třeba objasnit, že o vhodnosti existence takového institutu, jakým je právě chráněný účet povinné osoby, nelze v obecném pohledu pochybovat. Exekuce, která představuje zákonem normované postižení majetku osoby, jež dobrovolně nesplnila povinnost jí uloženou listinou nadanou odpovídajícími formálními vlastnostmi, směřuje k vynucení splnění takové povinnosti, ne však k naprosté likvidaci jejích práv. I z těchto důvodů je jedním ze základních principů, které exekuční právo ovládají, princip obrany a ochrany povinného, jehož základním atributem je také proporcionalita exekuce.² Ochrana povinného se projevuje v existenci zákonných institutů, kterými má být zajištěno, že exekuce nezasáhne do

¹ Zákon č. 90/1995 Sb.

² Srov. ŠTEVČEK, M. In: ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části V. OSŘ*. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 18.

majetku povinného způsobem, jenž by zamezil schopnosti povinného zajišťovat jeho základní potřeby a základní potřeby jeho rodiny.³ I když je majetek povinného exekučně postižen, není zde důvodu v důsledku exekuce povinnému zcela vyloučit právo realizovat platby prostřednictvím bezhotovostního platebního styku, k čemuž podle staré právní úpravy mohlo v důsledku postupu v exekučním řízení docházet. Povinný, jehož všechny účty podléhaly všechny tzv. arrestatoriu⁴, byl odkázán na to, aby částky, jež jsou exekučně nepostižitelné⁵, spravoval buď pouze v hotovosti, nebo na účtu třetí osoby. V principu proto nelze proti obecnému záměru právní úpravy zřizující tzv. chráněný účet, tj. účet, který má povinnému umožnit bezhotovostní platební styk s částkami, jež exekuci nepodléhají, ničeho namítat.

Z povahy věci však současně vyplývá, že právní úprava chráněného účtu musí vedle principu ochrany a obrany povinného vyvažovat i principy další. Především se jedná o princip rovnosti účastníků exekučního řízení a též základní požadavek zachování možnosti naplnění účelu exekučního řízení, jímž je, byla-li tato uložena v souladu se zákonem, vynucení splnění povinnosti, která nebyla plněna dobrovolně. Neboli, právní úprava chráněného účtu musí být podle našeho názoru vyvážená tak, aby odpovídajícím způsobem chránila práva povinné osoby, současně však neumožňovala, aby byla práva osoby oprávněné v důsledku její nedokonalosti zneužita, respektive poškozena. S touto základní premisou pak i k následující analýze právní úpravy chráněného účtu přistupujeme.

K účelu novely o chráněném účtu podle její Důvodové zprávy

V návaznosti na výše uvedené se tak musíme nejprve vyjádřit k Důvodové zprávě k novele o chráněném účtu, která ve svých úvodních pasážích deklaruje, že cílem novelizace *bylo zabránit neoprávněným exekucím na účty povinných, podpořit bezhotovostní transparentní bankovní styk a snížit administrativní zátěž zaměstnavatelům.*⁶ To, že cílem nové právní úpravy je zabránit neoprávněným exekucím na účet povinného je pak v rámci Důvodové

zprávy zopakováno i dále.⁷ Tuto deklaraci cíle novely o chráněném účtu nepovažujeme za příliš šťastnou. Její jazykové vyjádření podle našeho názoru ne příliš vhodně evokuje, že novela o chráněném účtu byla přijata jako řešení praktického postupu, který spočívá ve vedení neoprávněných exekucí na účet povinné osoby. Takové vyjádření by však znamenalo, že dosavadní právní úprava byla fakticky základem neoprávněných exekucí na účet povinného. Dovolíme si proto Důvodovou zprávu v tomto ohledu spíše korigovat, tj. k jejímu jazykovému vyjádření upřesnit, že podle našeho názoru je vedení neoprávněné exekuce nepřipustné a bylo pak nepřipustným i před přijetím novely o chráněném účtu. Proti neoprávněné exekuci bylo podle právní úpravy před novelou o chráněném účtu samozřejmě namístě brojit všemi zákonnými prostředky. Zároveň právo poskytovalo i odpovídající nástroje pro uplatňování případných škodních nároků.

To, co bylo problémem probíhajících exekucí na účet povinné osoby, byla spíše chybějící právní úprava možnosti povinného založit si účet, který by byl exekučně nepostižitelný z důvodu, že na něm bude moci mít povinný prostředky, které právě s ohledem na výše uvedenou ochranu jeho práva, exekuci nepodléhají. Nelze zpochybňovat, že zásadním praktickým problémem, který skutečně výrazně ztěžoval bezhotovostní platební styk povinným, byla skutečnost, že ačkoli povinný, jehož mzda byla postižena srážkami ze mzdy, měl ze zákona nárok na základní nezabavitelnou částku, neměl si fakticky tuto částku kam poslat. Pokud si totiž povinný nechal částku poslat na účet rovněž exekučně postižený, byla částka stržena ve prospěch oprávněného, což skutečně principy exekučního práva výše uvedené porušovalo. Povinní proto využívali účtů třetích osob, na které si částky nechávali poslat, aby o tyto zákonem chráněné částky „nepřišli“. Máme tedy za to, že primárně lze účel novely charakterizovat jako doplnění chybějící právní úpravy, respektive odstranění nedostatku v podobě chybějící právní úpravy, která povinnému umožní i s částkami exekučně nepostiženými nakládat tak, že tyto uloží na účet znějící na jeho jméno. Současně lze připustit, že cílem bylo i odstranit postup, při kterém byla z účtu povinného stržena částka exekučně nezabavitelná.

V tomto kontextu by pak podle našeho názoru bylo možné s označením účelu novely o chráněném účtu jako odstranění neoprávněného postižení účtu povinného exekucí i nadále pracovat. Co však již považujeme za méně srozumitelné, je další vyjádření obsažené v Důvodové zprávě, podle kterého *„ačkoliv jiné země, například*

³ V právní úpravě jsou proto zakotveny takové instituty jako tzv. základní nezabavitelná částka v případě exekuce srážkami ze mzdy. Tato základní nezabavitelná částka nesmí být povinnému ze mzdy podle § 278 OSŘ nikdy sražena, čímž je zajištěno, že má povinný ze mzdy vždy právo na určitou zákonem stanovenou částku, která mu zůstane k dispozici.

⁴ Zákazu vyplatit prostředky z účtu pro banku, ke kterému dochází v důsledku nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu podle § 304 o. s. ř.

⁵ Například výše uvedená základní nezabavitelná částka podle § 278 o. s. ř.

⁶ Srov. Důvodová zpráva k novele o chráněném účtu, zdroj www.noveaspi.cz [cit. dne 4. 11. 2021].

⁷ Je uvedeno, že: *„Navrhovaná právní úprava je nezbytná, neboť představuje jediný efektivní a přiměřeně rychlý způsob řešení neoprávněných exekucí na účet povinného.“* Důvodová zpráva k novele o chráněném účtu, zdroj www.noveaspi.cz [cit. dne 4. 11. 2021].

*Německo, mají ambicióznější úpravu ochrany účtů, na nichž se nacházejí pouze prostředky exekucí nepostižitelné, návrh představuje maximum možné shody všech výše uvedených institucí a organizací k zavedení chráněného účtu v České republice od 1. 1. 2021. Předkladatelé chtějí takto především předejít vyššímu počtu lidí v dluhových pastech v důsledku ochlazení ekonomiky po koronavirové celosvětové pandemii tak, jak se to stalo během poslední hospodářské krize v České republice. Někteří lidé v takto vyvolané dluhové spirále setrvali bohužel doposud. Návrh má významný preventivní a ochranný charakter směrem k pracujícím a střední třídě.*⁸

Máme za to, že exekuce jsou běžnou a potřebnou součástí každého demokratického právního řádu. V právním státu nelze tolerovat, aby povinnosti uložené k tomu odpovídajícím orgánem nadaným pravomocí rozhodovat o právech a povinnostech osob nebyly plněny, a akceptovat současně, že nejsou-li plněny dobrovolně, chybí jakýkoli prvek možného, zákonem regulovaného donucení. Nesouhlasíme proto, je-li exekuční právo, jež nechybí v žádné demokratické právní zemi, *a priori* stylizováno do něčeho „nevhodného, či dokonce neoprávněného“, a to i s cílem získání politického kreditu. V soukromém právu platí, že smlouvy se mají dodržovat (*pacta sunt servanda*) a obecnou premisu podle které, neuhradí-li dlužník svůj dluh řádně a včas, je třeba následné vymožení dluhu věřitele třeba označovat paušálně za nevhodné uvržení dlužníka „do pastí“, či dokonce neoprávněnou exekuci, tak podle našeho názoru nelze přijmout. V exekuci je třeba podle našeho názoru vyvažovat řádně a spravedlivě zájmy všech dotčených subjektů stejně tak, jako mají a musí být odpovídajícím způsobem chráněna práva povinných, mají a musí být chráněna práva věřitelů.

V kontextu toho pak ale v žádném případě nelze souhlasit s výše uvedeným konstatováním Důvodové zprávy k novele chráněného účtu, podle které jsou zahraniční právní úpravy, jež umožňují, aby se na chráněném účtu nacházely pouze prostředky exekučně nepostižitelné, ambiciózní. Nelze se ztotožnit s tvrzením, že právní úprava chráněného účtu, která trvá na tom, aby se na něm nacházely prostředky exekučně nepostižitelné, je jakkoli odvážná, neboť je podle našeho názoru jediná správná. Chráněný účet nemá a nesmí být pro dlužníka nástrojem, jak exekuci obcházet, a prostředkem k tomu, jak znemožnit, aby majetek exekučně postižitelný byl před možností dosáhnout zcela v souladu se zákonem souladného uspokojení věřitele, „skryt“, a to ještě de facto v důsledku právní normy, která to umožňuje. I z těchto důvodů je proto pro nás tvrzení obsažené v Důvodové zprávě o tom, že zakotvení právní úpravy, která by

umožňovala na chráněný účet ukládat pouze prostředky exekučně nepostižitelné, by bylo příliš ambiciózní, a současné vymezení, že právní úprava je vlastně jakýmsi kompromisem mezi všemi zúčastněnými subjekty, aniž by bylo blíže definováno, o jaké subjekty a s jakými zájmy se jedná, poměrně znepokojující. Toto znepokojení pak spočívá v obavě, zda nová právní úprava nepředstavuje, byť s dobrým a správným úmyslem umožnit povinnému bezhotovostní platební styk, prostředek pro obcházení exekuce, a tedy i prostředek pro poškození práv věřitelů. Pro zhodnocení toho, zda tomu tak skutečně je, však nelze vycházet jen z Důvodové zprávy, ale především ze samotné právní úpravy, kterou proto budeme nyní blíže analyzovat.

Zřízení chráněného účtu podle nové právní úpravy

Chráněný účet zřídí podle § 304c odst. 1 OSŘ peněžní ústav, kterému soud doručil usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu povinného, který je fyzickou osobou. Peněžní ústav je povinen zřídit chráněný účet na žádost povinného, odmítnout může pouze v případě, že by uzavřením smlouvy porušil ustanovení zákona upravujícího opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo jiného právního předpisu. Peněžní ústav nemá právo na úplatu za zřízení a vedení chráněného účtu.

Již z těchto základních podmínek zřízení a vedení chráněného účtu vyplývá několik problematických otázek. Předně právní úprava zcela zjevně ukládá peněžním ústavům jednostranně povinnosti, a to v oblasti, která spadá do sféry soukromého práva. V zájmu ochrany práv povinných ukládá peněžnímu ústavu povinnost vést chráněný účet povinného, a to bez ohledu na to, zda není například peněžní ústav jedním z věřitelů povinného, či dokonce tím věřitelem, k vymožení jehož pohledávky je exekuce vedena. Peněžní ústav pak nemá při vedení chráněného účtu právo ani na žádné poplatky, jde tedy zjevně o právní úpravu, která v důsledku vedení exekučního řízení, tj. soudního řízení proti povinnému, tj. tomu, kdo dobrovolně nesplnil, co mu bylo exekučním titulem uloženo, peněžnímu ústavu ukládá povinnost poskytnout novou podobu bezplatné služby. K tomuto je pak nezbytné toliko konstatovat, že se zjevně jedná o právně-politickou otázku, v níž zákonodárce zvolil preferenci práv povinného před případnými právy peněžního ústavu.⁹ Ani práva povinného však dle našeho názoru nejsou

⁸ Srov. Důvodová zpráva k novele o chráněném účtu, zdroj www.noveaspi.cz [cit. dne 4. 11. 2021].

⁹ Je pak současně otázkou, kde je odůvodnění bezúplatnosti obsažené v Důvodové zprávě přesvědčivé, když tato uvádí, že „bezúplatnost zřízení chráněného účtu vychází z konstrukce existence účtu u peněžního ústavu, na který je veden výkon rozhodnutí proti povinnému. Podmínky vedení chráněného účtu jsou již zcela shodné s tímto „původním účtem. Smyslem úpravy je, co nejméně zasáhnout

chráněna zcela důsledně, neboť základním předpokladem zřízení chráněného účtu je, že je na účet povinného vedena exekuce. Právní úprava tak fakticky nepočítá výslovně s možností, že povinný bude chtít zřídit chráněný účet, protože je proti němu vedena exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů a chce mít současně jistotu, že prostředky exekučně nepostižitelné budou již vedeny na chráněném účtu.

Důvodová zpráva přitom k této otázce uvádí, že není vyloučeno, aby povinný podal žádost o zřízení chráněného účtu před tím, než bude peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.¹⁰ V tomto je nezbytné s Důvodovou zprávou souhlasit, právní úprava skutečně nevylučuje, aby povinný žádost podal. Jinak však podmínky právní úpravy jasně stanovují, že chráněný účet je určen pro povinného, jehož účet u tohoto peněžního ústavu je exekučně postižen a dále byla splněna i podmínka doručení oznámení podle § 304d odst. 3 OSŘ (k tomu viz níže). Máme tedy za to, že za jiných podmínek, než které vyplývají z § 304c OSŘ, není zřízení chráněného účtu přípustné.

Jak vyplývá z výše uvedeného, vedle nařízení výkonu rozhodnutí příkazáním pohledávky z účtu povinného a žádosti povinného je pro vyhovění žádosti o zřízení chráněného účtu třeba dále též ještě doručení oznámení podle § 304d odst. 3 OSŘ. Jedná se o specifické oznámení soudu, které soud peněžnímu ústavu zašle na žádost povinného bez zbytečného odkladu. Na tomto oznámení uvede soud číslo účtu, ze kterého budou povinnému vypláceny pohledávky nebo příjmy podle § 304d odst. 1 OSŘ, a také číslo účtu povinného u peněžního ústavu a na který mají být pohledávky nebo příjmy podle § 304d odst. 1 OSŘ připsány. Peněžní ústav, který zřídil chráněný účet, je povinen oznámit tuto skutečnost všem soudům, které nařídily výkon rozhodnutí na účet povinného vedený u tohoto peněžního ústavu.

Základní podstata fungování chráněného účtu

Povinný může mít pouze jeden chráněný účet. Pokud peněžní ústav zjistí, že má povinný více chráněných účtů, musí takovou skutečnost podle § 304c odst. 1 OSŘ

do existujících vztahů mezi peněžním ústavem a povinným a zároveň ve veřejném zájmu zajistit, aby výkonu rozhodnutí nepodléhaly fakticky finanční prostředky, u nichž to zákon zakazuje, a posílila se transparentnost bezhotovostních převodů i samotného výkonu rozhodnutí. Srov. Důvodová zpráva k novele o chráněném účtu. Zdroj www.noveaspi.cz [cit. dne 4. 11. 2021]. Z tohoto odůvodnění se jakoby podává, že peněžní ústav, který vede exekučně postižený účet, je povinen tím pádem vést druhý účet bezplatně.

¹⁰ Srov. Důvodová zpráva k novele o chráněném účtu. Zdroj www.noveaspi.cz [cit. dne 4. 11. 2021].

oznámit do 7 dnů ode dne, kdy ji zjistil, soudu. Chráněný účet je z povahy věci účtem, u kterého je exekuční postih vyloučen. Proti tomuto obecnému principu právní úpravy nelze s ohledem na její účel ničeho namítat. Ustanovení § 304c odst. 2 OSŘ však kromě stanovení nemožnosti nařídit výkon rozhodnutí ve vztahu k pohledávce z chráněného účtu však rovněž stanovuje, že není možné exekučně postihnout ani prostředky, které byly na účet připsány. Právní úprava tedy poskytuje fakticky dvojí ochranu, jednak chrání zvláště chráněný účet jako takový, jednak však současně chrání prostředky na něj připsané. Takovou právní úpravu považujeme za spíše problematickou, blíže se k tomu však vyjádříme níže.

Aby bylo zajištěno řádné fungování chráněného účtu, vymezuje právní úprava přesně, jaké prostředky mohou být na chráněný účet připsány. Ustanovení § 304c odst. 5 OSŘ výslovně stanovuje, že na chráněný účet mohou být připsány pouze prostředky vymezené v rámci právní úpravy chráněného účtu a prostředky podle § 304b odst. 2 věty poslední, tj. povinným z účtu nevybraný trojnásobek životního minima jednotlivce a dále prostředky, na které vznikne nárok v souvislosti s chráněným účtem.¹¹ V rámci právní úpravy chráněného účtu je pak dále vymezeno, že na chráněný účet lze připsat pouze příjmy vyplácené na účet dlužníka, který je exekučně postižen, dlužníkem povinného u pohledávek podle § 317 odst. 1 až ³¹², § 318¹³ a § 319 OSŘ¹⁴, plátcem mzdy,

¹¹ Důvodová zpráva přitom výslovně zmiňuje u těchto prostředků úroky. Srov. Důvodová zpráva k novele o chráněném účtu, zdroj www.noveaspi.cz [cit. dne 4. 11. 2021].

¹² Podle § 317 se jedná o následující pohledávky, které nepodléhají výkonu rozhodnutí:
§ 317 odst. 1 až 3 OSŘ:

(1) Výkonu rozhodnutí nepodléhají pohledávky náhrady, kterou podle pojistné smlouvy vyplácí pojišťovna, má-li být náhrady použito k novému vybudování nebo k opravě budovy, a výživné na dítě. Za dítě podle věty první se považuje nezaopatřené dítě podle zákona o státní sociální podpoře.

(2) Výkonu rozhodnutí nepodléhají peněžité dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, náhradní výživné pro nezaopatřené dítě, daňový bonus, z dávek státní sociální podpory příspěvek na bydlení a jednorázově vyplácené dávky státní sociální podpory a pěstounské péče.

(3) Výkonu rozhodnutí nepodléhají pohledávky, které povinný nabyt jako substituční jmění. To neplatí, má-li povinný právo s pohledávkou volně nakládat nebo jde-li o výkon rozhodnutí, kterým jsou vymáhány zůstavitelovy dluhy nebo dluhy související s nutnou správou věcí nabytých jako substituční jmění.

¹³ § 318 OSŘ vymezuje v jakém rozsahu podléhají výkonu rozhodnutí pohledávky podnikatelů vzniklé z jejich podnikatelské činnosti. Podle tohoto ustanovení pohledávky fyzických osob, které jsou podnikateli, vzniklé při jejich podnikatelské činnosti, podléhají výkonu rozhodnutí jen dvěma pětinami; je-li však navrhován výkon rozhodnutí pro některou z přednostních pohledávek uvedených v § 279 odst. 2, podléhá výkonu rozhodnutí třemi pětinami. Pro pořadí úhrady přednostních pohledávek se užíje přiměřeně ustanovení § 280 odst. 2 a 3 OSŘ.

¹⁴ Ustanovení § 319 OSŘ pak vymezuje postižitelnost pohledávek z autorské odměny a dalších pohledávek výslovně stanovených. § 319 OSŘ zní:

plátcem jiného příjmu podle § 299 OSŘ nebo dlužníka dítěte podle § 317 odst. 1 OSŘ¹⁵ z účtu uvedeného v oznámení, které bylo podkladem pro vyřízení žádosti o zřízení chráněného účtu. Dlužníku povinného, plátcí mzdy a jiného příjmu je proto současně uloženo, aby na účet povinného od okamžiku, kdy vystavili potvrzení, skutečně převáděli na účet povinného pouze výše vymezené prostředky, které jsou zákonem též označeny jako chráněný příjem. Pokud by dlužník povinného tuto svou povinnost porušil, vystavuje se nebezpečí tzv. poddlužnicke žaloby podle § 304e odst. 3 OSŘ.

Základní otázkou takto koncipované právní úpravy, jež se na první pohled jeví jako propracovaná směrem k omezení možnosti připisovat na chráněný účet pouze prostředky, které nepodléhají exekuci, je především vymezení, zda skutečně umožňuje převést jen nepostižitelné částky. Je proto nutné se zabývat otázkou, zda se při tvorbě právní úpravy automaticky předpokládalo, že příjmy povinného vyplácené jeho dlužníky, plátcem mzdy nebo plátcem jiného příjmu, jež je možné připisovat na chráněný účet, budou vždy též (pokud je to alespoň co do jejich části možné) exekučně postiženy nebo to pro zákonodárce nebylo vůbec relevantní. Případné exekuční postižení těchto příjmů totiž pro účely využití chráněného účtu může založit zásadní rozdíl. Nejlépe se tato situace objasňuje právě na mzdě povinného. Je-li tato exekučně postižena, je povinnému vyplácena jen zákonem nepostižitelná část mzdy (tj. základní nezabavitelná částka a zákonem stanovená část mzdy vyplývající z tzv. třetinového systému¹⁶), není-li postižena, je mzda vyplácena jako celek. Z hlediska fungování chráněného účtu je proto relevantní, zda v případě, že má povinný exekučně postižen účet u peněžního ústavu a byl z tohoto důvodu zřízen chráněný účet, avšak mzda

povinného postižena nebyla, má peněžní ústav na chráněný účet převést toliko částku, která by byla exekučně nepostižitelná, nebo má na chráněný účet převést částku mzdy připisanou na účet povinného v plném rozsahu. Je přitom zcela logické, že principu fungování chráněného účtu při současném zachování účelu exekuce odpovídá řešení předpokládající možnost převedení pouze částky exekučně nepostižitelné.

Leč z právní úpravy zcela zjevně vyplývá, že okolnost, zda je příjem připisovaný na účet povinného případně částečně exekučně postižitelný, je zcela irrelevantní. Vyplývá to ostatně i z Důvodové zprávy, která výslovně uvádí, že příjmy, které bude možné připisat na chráněný účet, jsou *obecně pohledávky nepodléhající výkonu rozhodnutí, zejména peněžité dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, daňový bonus, z dávek státní sociální podpory příspěvek na bydlení a jednorázově vyplácené dávky státní sociální podpory a pěstounské péče, dále pohledávky fyzických osob, které jsou podnikateli, vzniklé při jejich podnikatelské činnosti, nebo pohledávky autorské odměny podléhající výkonu rozhodnutí, je-li povinným autor, případně části těchto pohledávek zaslané na účet poté, co byly postiženy výkonem rozhodnutí, a mzdu nebo jiné příjmy postižitelné jako mzdu (s ponecháním nepostižitelné částky), případně nepostižitelnou částku zbylou po postižení mzdy nebo jiných příjmů u jejich plátce.*¹⁷ Tím, že zákonodárce v rámci Důvodové zprávy takto výslovně uvádí, že na chráněný účet je převedena buď mzda, nebo „případně její nepostižitelná část“, je zcela zjevné, že si byl vědom toho, že na chráněný účet mohou být převedeny i prostředky obecně exekučně postižitelné. V tomto pak nová právní úprava chráněného účtu fakticky mění dosavadní právní úpravu. Za předcházející právní úpravy bylo možné (byť v praxi byl takový přístup spíše výjimečný) nezvolit exekuci srážkami ze mzdy, ale zvolit přikázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu s vědomím, že mzda je vyplácena právě na tento účet. Taková právní úprava však, jak bylo výše uvedeno, pak výslovně nereflektovala ochranu základní nezabavitelné částky, neboť účet byl chráněn jen do výše odpovídajícího násobku životního minima,¹⁸ tj. je možné konstatovat, že ne zcela důsledně chránila povinného. Současná právní úprava však zase bohužel situaci zcela obrací, neboť nyní umožňuje, aby povinný celou svou mzdu či pohledávky z příjmů z podnikatelské činnosti, a to ačkoli by se z nich jinak mohl oprávněný v zákonem stanoveném rozsahu uspokojit, převedl na chráněný účet. S přihlédnutím ke dvojí ochraně chráněného účtu, na kterou bylo poukazováno výše, tj. chránění i prostředků na účet připisovaných, je pak zjevné, že prostředky, byť původně exekučně postižitelné, které budou takto na chráněný účet

(1) *Pohledávky autorské odměny podléhají výkonu rozhodnutí, je-li povinným autor, jen dvěma pětinaми; je-li však navrhován výkon rozhodnutí pro některou z přednostních pohledávek uvedených v § 279 odst. 2, podléhají výkonu rozhodnutí třemi pětinaми. Pro pořadí úhrady přednostních pohledávek se užije přiměřeně ustanovení § 280 odst. 2 a 3.*

(2) *Pokud je autorovi vyplácena odměna prostřednictvím ochranné organizace, doručí soud nařízení výkonu rozhodnutí též ochranné organizaci, která pak má práva a povinnosti dlužníka povinného. Nařízení výkonu rozhodnutí se vztahuje jak na částky, které již byly ve prospěch autora u ochranné organizace složeny, tak na částky, které u ní v běžném kalendářním roce budou složeny.*

(3) *Ustanovení odstavců 1 a 2 se použije obdobně na pohledávky z práv výkonných umělců a z práv původců předmětů průmyslového vlastnictví.*

¹⁵ § 317 (1) *Výkonu rozhodnutí nepodléhají pohledávky náhrady, kterou podle pojistné smlouvy vyplácí pojišťovna, má-li být náhrady použito k novému vybudování nebo k opravě budovy, a výživné na dítě. Za dítě podle věty první se považuje nezaopatřené dítě podle zákona o státní sociální podpoře.*

¹⁶ Srov. § 279 OSŘ, jež stanoví, že pro účely uspokojení oprávněného lze srazit buď jednu třetinu, nebo dvě třetiny, jedna třetina vypočtená podle stanovených pravidel je vždy vyplácena povinnému.

¹⁷ Srov. Důvodová zpráva k novele o chráněném účtu, zdroj www.no-veaspi.cz [cit. dne 4. 11. 2021].

¹⁸ Srov. § 304b OSŘ.

povinného převedeny, jsou pro oprávněného již jako prostředek k uspokojení jeho pohledávky „ztraceny“.

Nutno podotknout, že v tomto právní úprava plně koresponduje se svou výše analyzovanou Důvodovou zprávou, a tedy skutečně rezignuje na „v zahraničních právních úpravách dodrženy, avšak pro Českou republiku příliš ambiciózní cíl“, aby byly na chráněném účtu pouze prostředky exekučně nepostižitelné. Nezbyvá tak než konstatovat, že nová právní úprava klade vysoké nároky na oprávněné věřitele, aby vždy spolu s návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, podali současně i návrh na nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů, případně příkázání jiných peněžitých pohledávek, respektive „kontrolovali“ soudní exekutory v řízeních podle EŘ, aby vedle exekučního příkazu příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu též vydali i exekuční příkazy postihující odpovídající zákonem povolené části chráněných příjmů. Máme za to, že jedině takto bude dosaženo odpovídajícího vyvážení všech v úvodu uvedených principů, tj. povinný bude mít své zákonem chráněné prostředky na svém chráněném, exekučně nepostižitelném účtu a bude moci je řádně používat a využívat též bezhotovostní platební styk, a oprávněný bude moci uspokojit svou pohledávku ze zákonem povolených prostředků.

Obrana proti zneužití chráněného účtu

Proti zneužití chráněného účtu se právní úprava snaží zakotvit odpovídající obranné mechanismy. Pokud má povinný více chráněných účtů, rozhodne soud, který z těchto účtů zůstane účtem chráněným. Soud může též podle § 304e odst. 1 OSŘ rozhodnout o tom, že účet není chráněný, pokud vyjde najevo, že povinný uvedl v prohlášení k peněžnímu ústavu při zřízení chráněného účtu úmyslně nepravdivé údaje nebo uvedl úmyslně nepravdivé údaje o dlužníku z chráněného účtu. Bohužel však podle našeho názoru není již dále vyřešeno, jak případně naložit se skutečností, že v důsledku zneužití právní úpravy chráněného účtu prostřednictvím uvedení nepravdivých údajů, jsou prostředky na tomto účtu výslovně zákonem chráněny, a to podle § 304c odst. 2 OSŘ až do dne, kdy nastaly skutečnosti podle § 304e odst. 2 OSŘ, tj. chráněný účet byl zrušen. Zákon sice výslovně stanovuje možnost poddlužnické žaloby proti dlužníku povinného, plátcí mzdy nebo jiného příjmu, avšak tuto je možné s úspěchem proti těmto subjektům podat, pokud to byli právě oni, kdo svou povinnost porušili. Výslovná sankce pro povinného zakotvena není, je tedy třeba vycházet z jinak platné právní úpravy a postupovat případně i podle předpisů trestního práva a rovněž pak případných odpovědnostních nároků. Jejich vymahatelnost je pak s ohledem na to, že povinný je již exekučně postižen, spíše sporná.

Závěrem

Závěrem proto konstatujeme, že se připojujeme ke kolegům, jež se k právní úpravě chráněného účtu vyjádřili dříve a právní úpravu shodně označili jako nikoli dokonalou.¹⁹ Zavedení institutu chráněného účtu je nezpochybnitelně krokem směrem vpřed, neboť, jak jsme v úvodu avizovali, není nejmenší důvod k tomu, aby osoba povinného nemohla pro nakládání s prostředky v exekuci nepostižitelnými využívat bezhotovostního platebního styku. Rovněž tak je nutné konstatovat, že právní úprava, respektive i praxe, byla v některých prvcích nedokonalá, když umožňovala, aby základní nezabavitelná částka či jiné z exekuce vyloučené prostředky připsané na účet povinného byly následně v exekuci strženy a jejich vyloučení z exekuce pak bylo pro povinného velmi složité.

Oba výše zmíněné nedostatky právní úpravy před přijetím novely o chráněném účtu novela odstraňuje. Avšak současně přináší nedostatky další. Především není pravdou, že by bylo možné, aby byly na chráněném účtu toliko prostředky exekučně nezabavitelné. Právní úprava se pokouší o to, zajistit, aby chráněný účet nebyl prostředkem, jak učinit exekučně nezabavitelnými i částky, které by jinak exekuci podléhaly, avšak v určitém momentu na komplexní zajištění tohoto cíle rezignuje a ponechává případnou vigilanci dále na oprávněném. Rovněž pak fakticky částečně rezignuje na řešení toho, když se už na chráněném účtu prostředky jinak exekučně postižitelné ocitnou, respektive v tomto jednoduše konstatuje, že co je na chráněném účtu, je už „chráněno“.

Současně je nepochybné, že v zájmu ochrany práv povinného přibyly další povinnosti jeho dlužníkům včetně plátce jeho mzdy a též především peněžním ústavům, které jsou povinné zřídit a vést chráněné účty bezplatně. Nelze tedy souhlasit s tím, že právní úprava přináší pro zaměstnavatele snížení administrativní zátěže, je tomu spíše právě naopak. Je pravdou, že na případnou správnou míru vyvážení všech práv, respektive povinností zúčastněných subjektů, mohou a z pochopitelných důvodů i jsou názory různé. Podle našeho názoru však zcela optimální míru vyvážení všech potřebných principů právní úprava chráněného účtu nepřinesla. S cílem odstranění prvků poškozujících práva povinných dle našeho názoru přinesla zatížení (o jehož skutečné spravedlivosti lze pak polemizovat) soukromých subjektů, především pak peněžních ústavů, jež fakticky za to, že byla zahájena exekuce proti tomu, kdo má u něj veden účet, nenese

¹⁹ Srov. například Urbanec, D. Zavedení nového institutu chráněného účtu. K dispozici na <https://www.epravo.cz/top/clanky/zavedeni-noveho-institutu-chraneneho-uctu-113246.html>. [cit. dne 4. 11. 2021], či dále Štika, M. Chráněný účet pohledem nových povinností plátců mzdy a jiného příjmu povinného. Zdroj www.noveaspi.cz [cit. dne 4. 11. 2021].

žádnou odpovědnost. Nové nároky jsou kladeny i na dlužníky povinného, oprávněné a soudní exekutory, kteří budou muset kontrolovat, zda nedochází ke zneužití chráněného účtu a neoprávněného odklonění exekučně jinak postižitelných prostředků.

Tak jako jsou poctiví věřitelé a poctiví dlužníci, kteří se dostali do tíživé životní situace, jsou věřitelé a dlužníci nepoctiví, kteří v právní úpravě hledají její nedostatky a mezery. V právní úpravě chráněného účtu je jistě

možné takové nalézt a zneužít. Na v úvodu položenou otázku, zda tedy i případné rychlé projednání v legislativním procesu právní úpravě neuškodilo, je nutné spíše odpovědět tak, že jsou zde problematické momenty výrazně patrné. Bude tedy na celém systému a jeho fungování, aby především akcentoval účel právní úpravy, kterým má být spravedlivá ochrana práv dlužníka za současného vyvážení práv věřitelů, a i s případnými nedostatky právní úpravy si pak odpovídajícím způsobem poradil.

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

rubriku připravila:
JUDr. Lenka Pekařová,
asistentka soudce Ústavního soudu

Zastavení exekučního řízení zastaveného soudním exekutorem v rozporu se zákonem

nález sp. zn. II. ÚS 2833/21 ze dne 4. 1. 2022 (soudce zpravodaj David Uhlíř)

§ 159a odst. 4, § 268 odst. 1 písm. c), h) o. s. ř.

Rozhodnutí navazuje na posledně prezentovaný nález sp. zn. III. ÚS 1536/21, vydaný v obdobné věci téhož stěžovatele. Ústavní soud, jsa vázán svou nálezovou judikaturou (podobně jako i jiné orgány veřejné moci – viz čl. 89 odst. 2 Ústavy), i v tomto případě zrušil usnesení odvolacího soudu, kterým bylo zastaveno řízení o návrhu povinného stěžovatele na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Odvolací soud tak (na rozdíl od soudu prvostupňového, ovšem ve shodě s Nejvyšším soudem) učinil s odůvodněním existence překážky věci rozhodnuté, neboť dříve soudní exekutor JUDr. Zdeněk Zítka zastavil vymoženou a skončenou exekuci na návrh oprávněné společnosti PROFI CREDIT Czech, a. s., podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Hlavním smyslem judikatorně dovozené výjimečné možnosti zastavit skončenou exekuci je podle Ústavního soudu narovnat vztahy vzniklé poskytováním spotřebitelských úvěrů nebankovními společnostmi a vedením protiprávní exekuce na základě rozhodčího nálezu. Podle konkrétních okolností případu je třeba posoudit, zda je mimořádně třeba k takto výjimečnému kroku sáhnout. Obecný soud nesmí rezignovat na ochranu povinného, vyjde-li dodatečně najevo, že exekuce byla od samého počátku vedena a provedena na základě nezpůsobilého exekučního titulu; pak lze v odůvodněných případech ochranu realizovat dodatečným rozhodnutím o zastavení exekuce.

K otázce překážky věci rozhodnuté, byla-li exekuce zastavena k návrhu oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř., zatímco povinný požaduje její zastavení podle písm. h) téhož ustanovení, Ústavní soud znovu uvedl, že předmětem rozhodování o zastavení exekuce na návrh oprávněného podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je, zda exekuce má být prováděna do budoucna, aniž by byla jakkoliv hodnocena legalita dosud proběhlé části exekučního řízení, na rozdíl od rozhodování o návrhu na

zastavení již skončené exekuce podle písm. h) téhož ustanovení, při kterém soudy naopak hodnotí právě to, byla-li exekuce vedena po právu či nikoliv v minulosti. Z formálního hlediska je tedy sice v obou případech rozhodováno o zastavení exekuce, materiálně však předmět rozhodování totožný není.

Otázkou k řešení pro obecné soudy zůstává, zda má exekutor vůbec pravomoc rozhodovat o zastavení již skončené exekuce a zda nejde o případ zneužití práva faktickým zvýhodněním zájmů oprávněného.

Náhrada nákladů řízení a materiální nevykonatelnost exekučního titulu

nález sp. zn. III. ÚS 2856/21 ze dne 18. 1. 2022 (soudce zpravodaj Vojtěch Šimíček)

§ 142, § 150, § 229 odst. 2 o. s. ř.

Podle napadeného rozhodnutí odvolacího soudu měla stěžovatelka jako zástavní věřitelka zavinit zastavení exekuce tím, že navrhla provedení exekuce na základě materiálně nevykonatelného exekučního titulu (usnesení o nařízení soudního prodeje zástavy, neobsahující údaj o výši zajištěné pohledávky), a je proto na ní nést náklady řízení povinné i náklady exekuce.

Ústavní soud přisvědčil námitkám stěžovatelky o jejím legitimním očekávání, že bude-li postupovat v souladu se zákonem a s důvěrou ve správnost aktů orgánů veřejné moci, nepřivede si tím újmu (srov. nález sp. zn. I. ÚS 350/04 ze dne 15. 9. 2004).

V případě materiální nevykonatelnosti soudního rozhodnutí, pro kterou není v exekučním řízení pokračováno, musí exekuční soud při rozhodování o nákladech takového exekučního řízení podle Ústavního soudu výslovně zvažovat, zda nejsou dány podmínky pro aplikaci § 150 o. s. ř. Je-li účelem soudního řízení poskytovat soudní ochranu právům účastníků, nevyčerpávají se okolnosti hodné zvláštního zřetele ve smyslu citovaného ustanovení pouze skutečnostmi stojícími na straně účastníků (typicky majetkové a sociální poměry), v úvahu přicházejí i další skutečnosti týkající se věci jako takové, například i překážka vykonatelnosti exekučního titulu, tedy okolnost bránící exekučnímu soudu v tom, aby poskytoval ochranu právům. Vedle pochybení stěžovatelky při formulaci petitu totiž nelze přehlédnout, že ani obecné soudy tento nedostatek neodhalily a naopak opakovaně vydávaly rozhodnutí, kterým měly stěžovatelkou formulovaný návrh za správný.

Ústavněprávní limity rozhodování exekučního soudu o odměně soudního exekutora

nález sp. zn. I. ÚS 2353/21 ze dne 25. 1. 2022 (soudce zpravodaj Tomáš Lichovník)

§ 11 odst. 1, § 13 odst. 3 exekutorského tarifu

Rozhodující senát Ústavního soudu vyhověl ústavní stížnosti soudního exekutora JUDr. Petra Kociána a přisvědčil tak jeho argumentaci o nepřipustnosti krácení odměny za provedení exekuce, vypočtené podle exekutorského tarifu.

Soudní exekutor vyčíslil náklady exekuce vedené pro vymožení pohledávky ve výši téměř 170 milionů Kč částkou 3 538 488 Kč. K námitkám povinné exekuční soud s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3401/2017 ze dne 10. 4. 2018 snížil odměnu exekutora z 50 % na 10 % a určil tak náklady exekuce částkou 709 398,80 Kč.

Ústavní soud nastínil tři modelové případy chování dlužníka, které stanovení výše odměny soudního exekutora ovlivňují. V souzené věci šlo o druhý modelový případ, kdy povinný plní dobrovolně poté, co se dozví o zahájení exekuce. Exekutor tedy přiléhavě snížil svou odměnu o 50 %, i tak dosahovala vzhledem k výši vymáhané pohledávky částky téměř 3 milionů Kč, což exekuční soud neshledal přiměřeným. Princip předvídatelnosti, právní jistoty a záruka spravedlivé odměny za práci však v této modelové situaci podle Ústavního soudu exekučnímu soudu prostor k úvaze (moderaci) neposkytuje.

Nově přijatá právní úprava exekučního řádu a exekutorského tarifu zohledňující míru dobrovolnosti plnění povinným po nařízení exekuce uspokojivě vyvažuje přiměřenost odměny exekutora na jedné straně a podíl povinného při vymožení plnění na straně druhé. Z přístupu Nejvyššího soudu, z něhož exekuční soud vycházel, je přitom podle Ústavního soudu znát jisté naléhání na prolomení hranice 50% odměny podle § 11 odst. 1 exekutorského tarifu aplikujícími soudy, což je z pohledu Ústavního soudu nepřijatelný trend, neboť současný právní řád soudnímu exekutorovi ani exekučnímu soudu neschvaluje pravomoc jakési druhotné moderace odměny exekutora dle jejich uvážení, tedy další snížení odměny pod sazby stanovené v § 11 odst. 1 písm. a) a b) exekutorského tarifu. Korekce výše odměny soudního exekutora není vyloučena absolutně, může k ní však dojít pouze ve zcela výjimečných případech, hodných zvláštního zřetele.

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

rubriku připravil:

Mgr. David Hozman

odborný asistent

Vysoká škola finanční a správní

1. Exekuční návrh

*rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 As 336/2020
ze dne 15. 11. 2021*

k ustanovení § 37 exekučního řádu

Právní akt obce nelze ve správním soudnictví přezkoumat tehdy, jestliže obec vystupovala jako účastník soukromoprávních vztahů v rovném postavení s druhou smluvní stranou, například při nakládání s vlastním majetkem a hospodaření s ním. V takovém případě podání exekučního návrhu nepředstavuje vrchnostenský výkon veřejné správy a obec nevystupuje v postavení správního orgánu podle § 4 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního.

Podle ustanovení § 4 odst. 1 písm. c) soudního řádu správního mají soudy ve správním soudnictví pravomoc k rozhodování o ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu. Pravomoc soudů ve správním soudnictví rozhodnout o nezákonném zásahu dle ustanovení § 82 a násl. soudního řádu správního je dána pouze tehdy, jedná-li se o zásah „správního orgánu“ ve smyslu legislativní zkratky uvedené v ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního (orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, jakož i fyzická nebo právnická osoba nebo jiný orgán, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy). Nejvyšší správní soud v rozhodnutí č. j. 4 As 9/2007-197 ze dne 21. 5. 2008 vyložil, že „[z]ákonná definice obsahuje tři prvky: za prvé, jedná se o orgán moci výkonné či jiný z typu orgánů v definici uvedených. Za druhé, tento orgán rozhoduje o právech a povinnostech fyzických a právnických osob. Za třetí, toto rozhodování se děje v oblasti veřejné správy.“ Přezkumu ve správním soudnictví může být tedy podrobena jen taková činnost, která naplňuje všechny tři citované definiční prvky (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 52/2010-59 ze dne 19. 8. 2010).

Právní akt obce nelze ve správním soudnictví přezkoumat tehdy, jestliže obec vystupovala jako účastník soukromoprávních vztahů v rovném postavení s druhou smluvní stranou, respektive pokud by se jednalo o prosté

majetkoprávní úkony (při nakládání s vlastním majetkem a hospodaření s ním vystupuje obec jako účastník soukromoprávních vztahů, nikoli jako nositel moci veřejné).

2. Exekuční titul

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 377/2020 ze dne 18. 11. 2021

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. f) exekučního řádu

Nejsou-li splněny předpoklady formulované v ustanoveních § 312 odst. 4, § 396 odst. 3, § 405 odst. 4 a § 418 odst. 6 insolvenčního zákona (v aktuálním znění), nestává se seznam přihlášených pohledávek pro přihlášenou pohledávku exekučním titulem jen proto, že dlužník nepopřel pravost nebo výši takové pohledávky.

Z ustanovení § 192 odst. 3 insolvenčního zákona se odvíjí, že není-li dále stanoveno jinak, nemá popření pohledávky dlužníkem vliv na její zjištění; jeho účinkem však vždy je, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem.

Dle § 312 odst. 4 insolvenčního zákona lze na základě upraveného seznamu pohledávek po zrušení konkursu podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník nepopřel; toto právo se promlčí za 10 let od zrušení konkursu. To neplatí, jde-li o neuspokojenou pohledávku nebo její část, která zaniká podle § 311 insolvenčního zákona.

V době do dne 30. 6. 2017 nebylo zapotřebí zabývat se otázkou, zda upravený seznam přihlášených pohledávek může sloužit jako exekuční titul pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník nepopřel, jindy než po zrušení konkursu. Jak u reorganizace, tak u oddlužení totiž platilo (u reorganizace stále platí), že neprobíhalo-li sanační řešení úpadku dlužníka řádně, docházelo k jeho přeměně v konkurs. Při úspěchu reorganizace či oddlužení pak pravidlo obdobné tomu, jež je formulováno v § 312 odst. 4 insolvenčního zákona, nebylo v zásadě zapotřebí vzhledem k úpravě obsažené v § 356, § 360 a § 414 insolvenčního zákona (byť v případě oddlužení s výjimkami plynoucími z § 416 insolvenčního zákona).

Upravený seznam přihlášených pohledávek je exekučním titulem i v případě, že insolvenční řízení bylo zastaveno poté, co oddlužení nebylo povoleno či schváleno, případně bylo schváleno a následně zrušeno. Nejvyšší soud vysvětlil, že je tomu tak proto, že usnesení o zastavení insolvenčního řízení je „náhradou“ za usnesení o prohlášení konkursu a usnesení o zrušení konkursu na majetek dlužníka proto, že pro uspokojení věřitelů je

majetek dlužníka zcela nepostačující, a má tedy též účinek dle ustanovení § 312 odst. 4 insolvenčního zákona. Jinak řečeno, Nejvyšší soud ve všech případech dovozoval založení exekučního titulu z ustanovení § 312 odst. 4 insolvenčního zákona, nikoli z ustanovení § 192 odst. 3 (respektive z § 200) insolvenčního zákona. Od tohoto právního závěru nemá Nejvyšší soud důvod odchytil se ani v projednávané věci, kdy oddlužení bylo povoleno, schváleno, nebylo zrušeno a po vzetí na vědomí jeho splnění nebylo dlužníku přiznáno osvobození od placení zbytku dluhů. Z výše uvedeného totiž plyne, že upravený seznam přihlášených pohledávek by mohl být exekučním titulem jen tehdy, došlo-li by v projednávané věci ke změně způsobu řešení úpadku z oddlužení na konkurs.

Na rozdíl od situace, kdy je insolvenční řízení zastaveno, nelze situaci, kdy je oddlužení splněno a dlužníkovi není přiznáno osvobození, považovat za obsahový ekvivalent zrušení oddlužení a prohlášení konkursu. Takovýto výsledek oddlužení insolvenční zákon vždy připouští, neboť z žádného zákonného ustanovení neplynulo, že by šlo o výsledek zákonem zapovězený. Naopak, hypotéza pravidel pro zrušení oddlužení (ustanovení § 418 insolvenčního zákona) se liší od hypotézy pravidel pro (ne)přiznání osvobození od placení zbytků dluhů (ustanovení § 414 a § 415 insolvenčního zákona). Mohou proto nastávat situace, kdy na straně jedné nebudou důvody pro zrušení schváleného oddlužení a na straně druhé nebudou ani důvody pro osvobození dlužníka od placení zbytků dluhů.

Seznam (upravený seznam) přihlášených pohledávek je (veřejnou) listinou, nikoli rozhodnutím. K tomu, aby takovou (veřejnou) listinu bylo možné mít za exekuční titul, musí zákon vymezit předpoklady, za nichž se tak děje (exekuční právo takové listině bez dalšího povahu exekučního titulu nepřiznává). Nestací tedy určit, kdy taková listina exekučním titulem není. To lze doložit i tím, že výklad prosazovaný dovolatelem by z takového seznamu činil exekuční titul (obdobně jako u rozhodnutí) i v rozsahu, v němž dlužník pohledávku zčásti nebo zcela uspokojil (podle zvoleného způsobu řešení úpadku) v průběhu insolvenčního řízení, což je záměr, který zákonodárce takovou úpravou dozajista nezamýšlel. Podmínky, za nichž se (upravený) seznam přihlášených pohledávek stává (coby veřejná listina) exekučním titulem, pozitivně vymezuje ustanovení § 312 odst. 4 insolvenčního zákona, potažmo (pro insolvenční zákon v aktuálním znění) ustanovení § 396 odst. 3, § 405 odst. 4 a § 418 odst. 6 insolvenčního zákona, jež způsobilost upraveného seznamu coby exekučního titulu dále omezuje (vedle požadované absence popření pohledávky dlužníkem) jen na „zjištěnou neuspokojenou“ pohledávku (část pohledávky).

O exekuční titul nejde ani tehdy, jestliže pohledávka, kterou dlužník nepopřel, nebyla v insolvenčním řízení zjištěna v důsledku popěrného úkonu uplatněného jinou k tomu oprávněnou osobou (insolvenčním správcem

nebo přihlášeným věřitelem). Stejně tak nejde o exekuční titul (bez zřetele k tomu, že zčásti splněný) v rozsahu, v němž dlužník pohledávku uspokojil v průběhu insolvenčního řízení. Žádný z těchto závěrů pak není dovoditelný z ustanovení § 200 insolvenčního zákona (respektive § 192 odst. 3 insolvenčního zákona) ani za použití argumentu a contrario.

Závěr odvolacího soudu, že upravený seznam přihlášených pohledávek není exekučním titulem, skončilo-li insolvenční řízení tak, že insolvenční soud vzal na vědomí splnění oddlužení, aniž byl dlužník (následně) osvobozen od placení zbytku pohledávek ve smyslu § 414 insolvenčního zákona, tak shledává Nejvyšší soud ve světle výše uvedeného správným. Jde o chybějící předpoklad pro vedení exekuce, jehož následkem je zamítnutí exekučního návrhu (ustanovení § 39 odst. 3 exekučního řádu).

3. Zastavení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 617/2021 ze dne 26. 10. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. d) občanského soudního řádu

Vylučovací žaloba má své místo vždy tam, kde je postižen majetek třetí osoby, jež má takové právo k tomuto majetku, které výkon rozhodnutí nepřipouští. Žaloba na vyloučení věci má tak své opodstatnění vždy, vznikají-li pochybnosti o vlastnictví postižené věci či práva. Pokud jde o postižení majetku, soudní exekutor zásadně postihuje majetek povinného, neboť exekuce je vedena proti němu kvůli nesplnění povinnosti uložené mu v exekučním titulu (ustanovení § 37 odst. 2 exekučního řádu). Exekutor může postihnout i majetek, o němž předpokládá, že povinnému náleží (například odvolacím soudem zmíněná movitá věc, která se nachází v bytě povinného, či v případě nemovité věci zapsání povinného jako jejího vlastníka).

V souzené věci soudní exekutor vydal exekuční příkaz k provedení exekuce postižením jiných majetkových práv – účasti povinného ve společnosti s ručením omezeným R. Obchodní podíl však povinnému nenáleží (ani nenáležel), neboť byl převeden (vyčleněn) jeho zemřelou manželkou do majetku Soukromého svěřenského fondu R., který byl založen podle výpisu z rejstříku svěřenských fondů ke dni 21. 6. 2016. Vyčleněním podílu do svěřenského fondu, který nemá právní osobnost, vzniklo oddělené a nezávislé vlastnictví, které není vlastnictvím ani zakladatele fondu ani jeho správce ani osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno. Toto oddělené vlastnictví, k němuž vlastnická práva vlastním jménem na účet fondu vykonává správce, který se také zapisuje do obchodního rejstříku, však exekučním příkazem postiženo nebylo. Protože se v souzené věci nejedná ani o případ, kdy by byl povinný v obchodním rejstříku zapsán jako společník

R. a třetí osoba by jeho vlastnictví zpochybňovala, odvolací soud správně v souladu s judikaturou dovolacího soudu uzavřel, že důvod pro podání vylučovací žaloby a kladné pravomocné rozhodnutí o vyloučení věci jako předpoklad pro zastavení exekuce není v dané věci dán.

V rámci řízení o zastavení exekuce nelze vyloučit, že exekuční soud bude posuzovat platnost právního jednání povinného v souvislosti s dispozicí s jeho majetkem (ustanovení § 588 občanského zákoníku). Oprávněný spojuje povinnost soudu platnost právního jednání povinného zkoumat s oprávněním soudního exekutora vyhodnotit si, kdo je „pravděpodobným“ vlastníkem obchodního podílu bez ohledu na zápis ve veřejném rejstříku. Z obsahu exekučního příkazu ani obsahu spisu však nevyplývá, že by soudní exekutor zpochybňoval platnost převodu obchodního podílu zemřelé manželky povinného do svěřenského fondu, protože, jak připomněl odvolací soud, povinný vlastníkem obchodního podílu nikdy nebyl.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2365/2021 ze dne 26. 10. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu

Soudem vyžádaná zpráva soudního exekutora slouží jako přímý zdroj informací, jen jde-li o sdělení soudního exekutora, které kroky hodlá v budoucnosti učinit za účelem vymožení plnění uloženého exekučním titulem a je věcí soudu, aby na základě obsahu spisu posoudil, zda zamýšlený postup soudního exekutora může vést alespoň ke krytí nákladů exekuce. Zpráva soudního exekutora naopak neslouží k tomu, aby z ní soud načerpal informace o dosavadním průběhu exekuce, jež jsou zřejmé z obsahu spisu, protože skutečnosti podstatné pro rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce soud zjišťuje z úřední povinnosti.

Soud tedy vychází jednak ze zprávy soudního exekutora, dále z obsahu exekučního spisu a též z vlastního šetření; hodnotí přitom perspektivu, že povinný v dosažitelné (přiměřené) budoucnosti nabude majetek, která musí být reálná, nikoliv jen hypotetická. Fakt, že exekuce bezúspěšně probíhá již po delší dobu, není sám o sobě důvodem pro zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu, lze-li v budoucnosti očekávat změnu v majetkových poměrech povinného. To, zda se mohou majetkové poměry povinného reálně změnit, vůbec neposuzoval.

Nejvyšší soud připomíná, že při posuzování, zda má být exekuce zastavena pro nemajetnost povinného, musí být ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu aplikováno zdrženlivě, okolnosti, pro které má být exekuce z tohoto důvodu zastavena, musí působit intenzívně a v podstatné míře; přirozeným smyslem exekuce

totiž je, aby byla provedena, nikoli zastavena. Tomu odpovídá i míra ochrany, jež je v exekuci poskytována povinnému, a která je zásadně limitována tím, že dobrovolně nesplnil to, co mu bylo autoritativním výrokem uloženo.

To samozřejmě neznamená, že by exekuce měla být vedena do nekonečna, jestliže aktuální majetková situace povinného neumožňuje pokrýt ani náklady exekuce, a neexistuje-li ani reálná perspektiva, že povinný v dosažitelné budoucnosti nabude majetku, z něhož by bylo možné náklady exekuce a alespoň zčásti i plnění, které je vymáháno, uspokojit.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 925/2021 ze dne 6. 9. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Problematicke tzv. šikanózního exekučního návrhu se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi konzistentně věnoval a dospěl ve zcela základní rovině k závěru, že podání takového návrhu je důvodem k zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu. Zároveň šikanózní návrh definoval tak, že jeho podání není primárně motivováno snahou domoci se plnění (tj. není respektován esenciální smysl a účel exekuce), ale snahou zatížit povinného náhradou nákladů exekuce. V uvedeném směru judikatura dovolacího soudu koresponduje s rozhodováním Ústavního soudu, který vysvětlil, že bude-li mít oprávněný prakticky jistotu, že povinný v nejbližší době (řádově dnů) svůj závazek splní, bude mít zpravidla exekuční návrh charakter návrhu šikanózního, neboť lze předpokládat motivaci zatížit povinného náhradou nákladů exekuce.

Skutkový základ judikovaných případů vychází z objektivní připravenosti povinného dobrovolně plnit exekučním titulem uloženou povinnost, čemuž oprávněný bránil buď neposkytnutím smluvní či zákonné součinnosti, ke které jej povinný vyzval (například u platební povinnosti sdělením čísla bankovního účtu či adresy, na níž lze plnit poštovní poukázkou), nebo neposkytnutím povinným žádané – hlediskem již nastalého prodlení vysvětlitelné a akceptovatelné – lhůty k plnění, u níž se předpokládá jakási „organizačně-technická“ povaha a s ní korespondující krátká (v principu několikadenní) délka.

Posuzovaná věc do skutkového rámce vymezeného judikovanými případy nezapadá, je-li v první řadě nezbytné vzít v úvahu již samu podstatu nalézacího řízení, z něhož vzešel podkladový titul. Účastníci řízení vedli spor o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví, v němž povinný musel být alespoň srozuměn s tím, že v případě požadovaného či akceptovaného nabytí sporné věci do jeho výlučného vlastnictví bude povinen uhradit oprávněnému vypořádací podíl v nikoli zanedbatelné výši. Lze

tudíž důvodně předpokládat, že pro uvedený způsob vypořádání povinný v nalézacím řízení proklamoval či osvědčoval svou solventnost. Zároveň platí, že oprávněný coby věřitel neměl žádnou právní povinnost napomáhat povinnému získat finanční prostředky ke splnění dluhu z titulu vypořádání podílového spoluvlastnictví, tj. v posuzované věci nebyla vyžadována žádná součinnost věřitele, vyjma té, která je bezprostředně spjata s vlastním přijetím nabízeného plnění.

Vyšel-li tedy odvolací soud ze zjištění, že si povinný od prosince 2017 (před vykonatelností exekučního titulu) zajišťoval u jedné banky úvěr (který jí následně nebyl poskytnut), právní moc exekučního titulu ve vztahu k vynucované platební povinnosti nastala dne 4. 12. 2017 a její splatnost dne 3. 2. 2018, přičemž bez potřeby součinnosti oprávněného ke splnění vymáhaného plnění byl exekuční návrh podán až dne 11. 6. 2018, nic prozatím (tj. při nezměněném skutkovém stavu, z něhož odvolací soud a soud prvního stupně čerpaly) jednoznačně nenasvědčuje tomu, že by povinný čelil šikanóznímu návrhu. V dané souvislosti neobstojí závěr odvolacího soudu, že finanční prostředky „mohly být získány i z úvěru poskytnutého bankou“, jestliže by oprávněný nevyvolal exekuční řízení na Slovensku (z provedení dokazování takový závěr nelze odvodit, nemůže-li postačovat úvaha soudu, že žádná jiná překážka pro poskytnutí úvěru ze strany banky nebyla sdělena).

Není zřejmé, proč a zda spoléhal povinný na zajištění finančních prostředků z úvěru u jediné banky, z jakého konkrétního důvodu mu úvěr nebyl schválen (se zřetelem k tomu, že podmínky pro získání úvěru si banka určuje autonomně, tj. bez vlivu třetích osob), proč a zda vůbec se nepokusila o získání úvěru u jiných bank a zda nedisponovala jinými finančními prostředky (než z úvěru), měla-li již v nalézacím řízení demonstrovat svou solventnost. Při zdůraznění absence právní součinnosti oprávněného k plnění povinnosti protistrany považuje dovolací soud za nesprávný (nelogický) závěr odvolacího soudu, který „postoj“ oprávněného považoval za zneužití práva a který se zaměřil na ničím nepodložené konsekvence podání exekučního návrhu na Slovensku, ačkoli za šikanózní v konečném důsledku označil exekuční návrh v České republice, byť byl tento návrh podán až více než čtyři měsíce po splatnosti vymáhaného závazku, takže povinný měl dostatečný časový prostor zajistit si potřebné finanční prostředky.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2404/2021 ze dne 6. 10. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Právo plynoucí z obchodního závazkového vztahu pravomocně přiznané v soudním řízení v posledních třech

měsících plynutí desetileté doby uvedené v ustanovení § 408 odst. 1 obchodního zákoníku nebo až po jejím uplynutí, se neprohlásí, podá-li oprávněný návrh na nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce ve lhůtě tří měsíců od vykonatelnosti rozhodnutí. Podle ustálené judikatury dovolacího soudu je tak pro počátek běhu tříměsíční lhůty podle ustanovení § 408 odst. 2 obchodního zákoníku rozhodující okamžik, kdy se exekuční titul stal vykonatelným.

Skutečnost, že právní předchůdce povinného podal proti exekučnímu titulu (rozsudku nalézacího soudu) opožděné odvolání, není v tomto ohledu relevantní, stejně jako není relevantní okamžik, kdy bylo o tomto opožděném odvolání pravomocně rozhodnuto, neboť opožděné odvolání nemá suspenzivní účinek a jím napadené rozhodnutí nabývá právní moci a posléze se stává i vykonatelným, bez ohledu na opožděně podané odvolání.

V usnesení sp. zn. 20 Cdo 87/2019 ze dne 18. 2. 2020, na které oprávněný odkazuje, Nejvyšší soud uzavřel, že pro běh speciální tříměsíční lhůty, výjimečně prodlužující desetiletou promlčecí dobu podle ustanovení § 408 odst. 1 obchodního zákoníku, je rozhodný okamžik možnosti zahájení exekučního řízení, tedy den, kdy oprávněný mohl poprvé podat se všemi nezbytnými náležitostmi návrh na nařízení exekuce, patří-li mezi tyto náležitosti návrhu především existence oprávněnému svědčícího – formálně a materiálně vykonatelného – exekučního titulu. V případě exekučního titulu vydaného soudem je nezbytné opatření tohoto rozhodnutí doložkou právní moci a vykonatelnosti, které oprávněný nemůže dosáhnout dříve, než skončí (jakékoli) odvolací řízení, bylo-li včas proti exekučnímu titulu vyvoláno.

V citovaném rozhodnutí Nejvyšší soud vysvětlil, že v případě podání odvolání proti exekučnímu titulu je ohledně okamžiku, kdy mohlo být zahájeno exekuční řízení ve smyslu ustanovení § 408 odst. 2 obchodního zákoníku relevantní pouze to, zda bylo odvolací řízení zahájeno včasným odvoláním, neboť tím je právní moc a vykonatelnost exekučního titulu suspendována, přičemž teprve po rozhodnutí odvolacího soudu může být na exekučním titulu vyznačena jeho právní moc a vykonatelnost, byť se zpětným datem. Teprve od tohoto okamžiku se může oprávněný obrátit s návrhem na exekuční soud a ve smyslu ustanovení § 408 odst. 2 obchodního zákoníku může být zahájeno exekuční řízení.

V nyní řešené věci bylo odvolání podáno opožděně. Jestliže v nyní řešeném případě nebylo odvolací řízení proti exekučnímu titulu včas vyvoláno, potom ani podle závěrů shora citovaného rozhodnutí nemohla být právní moc a vykonatelnost rozhodnutí suspendována, a opožděně vyvolané odvolací řízení nepředstavovalo překážku pro vyznačení právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí. Takové odvolací řízení tedy ani nemělo vliv na okamžik

počátku běhu tříměsíční lhůty podle ustanovení § 408 odst. 2 obchodního zákoníku.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1523/2021 ze dne 12. 10. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu nelze vyloučit i poté, co již došlo k vymožení plnění z exekučního titulu.

Přitom soud zváží, zda s ohledem na konkrétní okolnosti případu (zejména vzhledem k míře případného neoprávněného zásahu do majetkových práv povinného následkem realizace nezpůsobitelného exekučního titulu, s přihlédnutím k časovému odstupu od vymožení plnění z exekučního titulu do podání návrhu na zastavení exekuce, jakož i k důvodům, proč povinný nepodal návrh na zastavení exekuce do doby vymožení plnění, i vzhledem k míře poškození majetkových zájmů oprávněného a soudního exekutora, k nimž dojde následkem zastavení exekuce po vymožení) je či není zastavení exekuce po vymožení plnění z exekučního titulu nepřiměřeným krokem.

V případě, kdy se pohledávka skládá z více plnění, postačí v notářském zápise uvést jen skutečnosti, na nichž se pohledávka zakládá [(například kupní či jiná smlouva), v souzené věci se podle obsahu notářského zápisu mělo jednat o smlouvu o dodávce zboží a služeb], a k notářskému zápisu například připojit jako přílohu listinu, v níž jsou jednotlivá plnění přesně specifikována. Dovolací soud pak nesdílí názor, že by časový odstup 11 měsíců mezi skončením exekuce vymožením a podáním návrhu na zastavení již skončené exekuce v projednávané věci pro nepřiměřenou délku bránil zastavení exekuce (natož pak, že by bránil podání či projednání takového návrhu).

Za překážku zastavení exekuce nepovažuje dovolací soud v projednávané věci ani dřívější zpětvzetí návrhu povinného, podaného ještě v průběhu exekučního řízení (povinný 2/ na vysvětlenou uvedl, že tehdy vkládal naději do chystaného trestního oznámení). Není pochyb o tom, že dluh, k němuž se přistupuje, musí být náležitě specifikován. To platí zejména v situaci, kdy předmětem právního jednání mají být pouze některé z existujících pohledávek.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2234/2021 ze dne 18. 8. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Svolení k přímé vykonatelnosti obsažené v exekutorském (notářském) zápise se svolením k vykonatelnosti má

toliko formální (procesní) charakter. Nemá hmotněprávní povahu a nejsou s ním spojeny ani následky předpokládané hmotným právem. Nařídí-li soud podle exekutorského (notářského) zápisu se svolením k vykonatelnosti výkon rozhodnutí, ačkoliv oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, je to důvodem k zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) postupem podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu.

Z procesněprávní a nikoliv hmotněprávní podstaty svolení k vykonatelnosti nelze než dovodit, že posouzení, zda zástupce dlužníka (potenciálního povinného) při sepsání exekutorského (notářského) zápisu se svolením k vykonatelnosti jednal v rozporu se zájmy dlužníka, jestliže v tomtéž exekutorském (notářském) zápisu vystupoval zároveň jako statutární orgán věřitele, je třeba uskutečnit nikoliv podle norem hmotného práva, ale podle norem procesního práva.

Dovolací soud uzavřel, že exekutorský (notářský) zápis, k jehož přímé vykonatelnosti svolil prostřednictvím jednoho a téhož zástupce údajný dlužník (povinný) a údajný věřitel (oprávněný), není v souladu s ustanovením § 32 odst. 2 občanského soudního řádu, a to pro kolizi zájmů mezi zástupcem účastníků zápisu (kterým je jedna a tatáž osoba) se zájmem údajného dlužníka (povinného). Jestliže exekuce byla na základě takového exekutorského (notářského) zápisu nařízena, musí být k návrhu povinného zastavena.

Na vztah účastníka, jímž je právnická osoba, a osoby za něj procesně jednající – pro posouzení existence možné kolize mezi zájmem účastníka a zájmem osoby za něj procesně jednající – je třeba aplikovat ustanovení § 21 odst. 4 občanského soudního řádu, nikoli normy hmotného práva. Existuje-li ve smyslu § 21 odst. 4 občanského soudního řádu v konkrétní věci střet zájmů mezi účastníkem a osobou za něj jednající (příčemž rozpor zájmů musí existovat), jsou procesní úkony (jímž je též svolení účastníka, aby byla podle notářského zápisu vedena exekuce a aby byl notářský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní), které jednající osoba za právnickou osobu činila, od počátku neúčinné a soud k nim nesmí přihlížet.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1638/2021 ze dne 12. 10. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Za situace, kdy jeden a tentýž zástupce zastupoval povinného a oprávněného, jejichž zájmy jsou v exekučním řízení protichůdné, pročez notářský zápis se svolením k vykonatelnosti coby exekuční titul další vedení exekuce nepřipouští, neodchýlil se od konstantní rozhodovací

praxe Nejvyššího soudu, u níž dovolací soud zároveň neshledal žádný důvod pro změnu.

Úvahy o tom, že „propojené společnosti“ by při zachování dosavadní judikatury dovolacího soudu ohledně „pojetí“ notářského zápisu neměly ústavně zaručenou možnost domoci se svého práva v civilním řízení či v exekučním (vykonávacím) řízení, by ad absurdum vedly k tomu, že konflikt zájmů zástupce ve vztahu obchodních korporací bude oproti jiným vztahům (mezi fyzickými osobami) zásadně tolerován (v rámci oprávněným se dovolávané autonomie vůle) bez jakýchkoli – z tohoto střetu zájmů plynoucích – právních důsledků. Takovou konstrukci logicky nelze přijmout (založila by mimo jiné nerovnost mezi subjekty občanskoprávních vztahů, což by již byl ústavněprávní problém), a proto dosavadním právním závěrům Nejvyššího soudu v předestřené otázce není možno přiřazovat ani znaménko „přepjatého formalismu“, jak to oprávněný nepřilíš uvážlivě činí.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1090/2021 ze dne 26. 10. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

V případě, že v době nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy povinný u označeného plátce mzdy nepracoval, znamená, že výkon rozhodnutí není možné provést. V takovém případě soudní výkon fakticky zanikl, neboť nenastaly účinky, které s ním zákon spojuje. Soud, který o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí rozhoduje, nepřezkoumává údaje návrhu o tom, u které organizace povinný má nárok na mzdu.

Ani odvoláním povinného (plátce mzdy není účastníkem řízení) proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy nelze s úspěchem uplatnit námitku, že povinný není u označené organizace zaměstnán. O sporných skutečnostech jako je existence pracovního poměru povinného u označené organizace, popřípadě existence jeho nároku na mzdu vůči této organizaci (stejně jako o existenci jiné peněžité pohledávky povinného při výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 312 občanského soudního řádu), se nerozhoduje v řízení o nařízení soudního výkonu rozhodnutí. Může k němu dojít v řízení o případné žalobě oprávněného proti plátcu mzdy podle ustanovení § 292 občanského soudního řádu, má-li oprávněný za to, že označený plátce mzdy měl srážky provádět, avšak své povinnosti řádně nesplnil.

Z uvedeného vyplývá, že doručením oznámení o neúčinnosti nařízení výkonu rozhodnutí vykonávací řízení končí, žádné jiné rozhodnutí o tom soud nevydává. Na základě výše zmíněného je pak i zřejmé, že promlčecí doba se stavěla od zahájení vykonávacího řízení do doručení vyrozumění o neúčinnosti výkonu rozhodnutí.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1099/2021 ze dne 15. 11. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Za zcela výjimečných okolností může odůvodnit zastavení exekuce skutečnost, že plnění uložené rozhodčím nálezem na základě smlouvy o úvěru, uzavřené se spotřebitelem a obsahující ujednání rozporná s dobrými mravy, je zcela zjevně nepřiměřené (přiznaná plnění jsou v konkrétním případě ve svém úhrnu v zásadním rozporu s dobrými mravy), že by takový výkon rozhodnutí byl v rozporu se základními zásadami demokratického právního státu, na nichž je nutné trvat.

Při posuzování konkrétního úvěrového vztahu musí obecné soudy vážit mezi přílišným paternalistickým (ochranářským) přístupem ke slabší smluvní straně a přečehováním autonomie vůle. Při hledání pomyslného těžiště mezi oběma přístupy musí posuzovat úvěrovou smlouvu jako celek, nikoliv jen její jednotlivé – byť třeba i podstatné – parametry. Opačný přístup by totiž mohl vést k nežádoucímu efektu, že úvěrující by striktně dodržoval meze dané mu judikaturou Ústavního soudu a Nejvyššího soudu pro jednotlivé instrumenty smlouvy (smluvní úrok, smluvní pokutu atp.), ač smlouva jako celek by byla nepřiměřená (obdobně viz nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1644/21 ze dne 24. 8. 2021).

Samotná míra RPSN v této věci (71,92 %) nedosahuje výše, jež by byla dosavadní judikaturou explicitně označena za nepřijatelnou. Nelze však přehlédnout, že souhrnně je úvěrová smlouva koncipována na hrubém nepoměru vzájemných plnění v neprospěch spotřebitele a výše plnění přisouzeného exekucním titulem skutečně koliduje s dobrými mravy, respektive se základními principy právního státu. Ačkoli žádný úrok z úvěru nebyl účastníky v této věci sjednán (výše úrokové sazby tak nemohla být podrobena srovnání s dnes již nesčetnou judikaturou hodnotící soulad úrokové sazby s dobrými mravy), zisk byl ve skutečnosti skryt v nezanedbatelné odměně za poskytnutí úvěru, jež činila 50 % (u revolvingu 46,9 %) ze schválené výše úvěru (tzn. z jistiny včetně smluvní odměny). Rozhodčí nález pak oprávněně přiznal kromě nesplacených splátek schválené výše úvěru dále smluvní pokutu 50 % z celkové výše úvěru a 6% úrok p. a. ze směnečného peníze.

Protože soudy rozhodly o návrhu povinného na zastavení exekuce nesprávně a dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout [ustanovení § 243d odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu], dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu změnil tak, že exekuci zastavil.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1812/2021 ze dne 1. 9. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Jde-li o posouzení výše smluvené sazby úroků a jejího souladu s dobrými mravy, i zde platí, že je ji třeba vyhodnotit nejen se zřetelem k její nominální výši, ale i vzhledem ke všem rozhodným okolnostem konkrétního případu. Dovolací soud již dříve dovodil, že v rozporu s dobrými mravy je zpravidla výše úroků, která podstatně přesahuje úrokovou míru v době jejich sjednání obvyklou, stanovenou zejména s přihlédnutím k nejvyšším úrokovým sazbám uplatňovaným bankami při poskytování úvěrů nebo půjček.

Ze spisu se podává, že v nyní řešené věci oprávněný s povinným uzavřeli dne 22. 10. 2008 smlouvu o revolvingovém úvěru, na jejímž základě oprávněný povinnému fakticky poskytl úvěr ve výši 60 000 Kč, k němuž byla sjednána RPSN ve výši 75,08 %, tedy celkem měl povinný oprávněnému (v případě řádného splácení) vrátit 127 692 Kč v 36 měsíčních splátkách po 3 547 Kč. Ve smlouvě o úvěru (respektive ve smluvních podmínkách) byly současně dohodnuty i smluvní pokuty, zejména smluvní pokuta ve výši 50 % z celkové výše úvěru, tj. z částky 127 692 Kč. Následně bylo povinnému exekucním titulem uloženo uhradit oprávněnému částku (směnečný peníz) 178 338 Kč spolu s 6% úrokem z prodlení a náklady řízení, přestože povinný již částku 14 188 Kč uhradil.

Na základě výše uvedeného lze shrnout, že v tomto konkrétním případě je oprávněným požadované a rozhodcem přisouzené plnění natolik nemravné a vedoucí k nepřiměřenému postižení povinného, že je namístě exekuci dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu zastavit, a to bez ohledu na pasivitu povinného při uzavírání předmětné úvěrové smlouvy a v řízení před rozhodcem. Jde totiž o výjimečný případ, kdy nepřiměřenost rozhodcem přisouzeného plnění je natolik zjevná a zásadní, že další okolnosti případu se stávají podružnými, když exekuce předmětného exekucního titulu by nebyla v souladu se zásadami právního státu.

4. Příkazání jiné peněžitě pohledávky

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 27/2021 ze dne 16. 9. 2021

k ustanovení § 314c občanského soudního řádu

Důvodem tzv. soluční úschovy v občanskoprávních, rodinných, pracovních a obchodních vztazích může být mimo jiné skutečnost, že dlužník má důvodně pochybnosti, kdo je věřitelem. Dlužník má důvod pochybovat,

kdo je jeho věřitelem, zejména tehdy, kdy po něm stejné plnění požaduje více osob a kdy na základě svých poznatků nemá (objektivně vzato) možnost stanovit, komu z nich plnění opravdu náleží.

V projednávané věci se z obsahu spisu nepodává, že by byl dán důvod (objektivně vzato) ze strany složitele k důvodným pochybnostem ohledně osoby jeho věřitele. Složením do úschovy u soudu není možné splnit povinnosti, které zákon ukládá dlužníku povinného (poddlužníku) při provedení výkonu rozhodnutí (exekuce) příkázáním tzv. jiné peněžité pohledávky ve smyslu § 312 a násl. občanského soudního řádu; i kdyby dlužník povinného (poddlužník) dluh odpovídající pohledávce příkázané oprávněnému složil do úschovy u soudu a i kdyby soud takovou úschovu (pravomocným usnesením) přijal, nemá to vliv na povinnosti uložené zákonem dlužníku povinného.

Spatřuje-li dovolatel (složitel) důvod ke svým pochybnostem ohledně osoby jeho věřitele kromě vydání exekučních příkazů na příkázání pohledávky příjemce ad 1) jako povinného proti složiteli též v tom, že mu nebylo známo, zda má postoupení předmětných pohledávek na příjemce 2) „zajišťovací funkcí“, pak přehlíží, že dlužník povinného (složitel) musí (a může) k případným zajišťovacím právním, mezi něž patří i zajištění postoupením pohledávky při výkonu rozhodnutí přihlížet (srov. ustanovení § 314c občanského soudního řádu) pouze tehdy, jestliže jsou vůči němu účinná, tj. ode dne, kdy mu jejich vznik je povinným oznámen nebo věřitelem povinného prokázán, přičemž složiteli bylo sice postoupení pohledávek oznámeno, avšak z žádné jím tvrzené okolnosti či skutkového zjištění soudů se nepodává, že by k postoupení pohledávek mělo dojít z důvodu zajištění závazku. K důvodným pochybnostem ohledně osoby věřitele nebyl dán důvod tím spíše, bylo-li postoupení pohledávek z příjemce 1) na příjemce 2) oznámeno složiteli tzv. oznámením o faktoringu, který je nástrojem tzv. provozního financování a u něhož tedy z podstaty věci nepřichází v úvahu, že by pohledávky postoupené na jeho základě měly být předmětem zajištění.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2357/2021 ze dne 1. 9. 2021

k ustanovení § 107a, § 268 odst. 1 písm. h) a § 315 občanského soudního řádu

V souladu s ustanovením § 313 občanského soudního řádu ve spojení s ustanovením § 65 a § 47 odst. 2 exekučního řádu v exekučním příkazu příkázáním jiné peněžité pohledávky než pohledávky z účtu u peněžního ústavu nebo nároku uvedeného v ustanovení § 299 občanského soudního řádu soudní exekutor zakáže povinnému, aby se svou pohledávkou jakkoli nakládal a aby od okamžiku, kdy mu byl exekuční příkaz doručen, povinnému jeho

pohledávku vyplatil, provedl na ni započtení nebo s ní jinak nakládal, a povinný ztrácí právo na pohledávku okamžikem, kdy byl dlužníkovi povinného doručen exekuční příkaz.

Exekuce se provede tak, že dlužník povinného (poddlužník) vyplatí pohledávku oprávněnému (ustanovení § 314a občanského soudního řádu), případně (je-li to účelné) lze nařídit též prodej pohledávky v dražbě (ustanovení § 314b občanského soudního řádu). Nevyplatí-li poddlužník oprávněnému pohledávku, může oprávněný v souladu s ustanovením § 315 odst. 1 občanského soudního řádu proti poddlužníku vlastním jménem podat návrh na výkon rozhodnutí či exekuční návrh, jestliže jej mohl podat povinný, jinak se domáhat vyplacení pohledávky v řízení podle části třetí (tzv. poddlužnickou žalobou), popřípadě v řízení podle zvláštního zákona.

Nevyplatil-li poddlužník postiženou pohledávku a její příslušenství oprávněnému, a byla-li postižená pohledávka, ohledně které je vedena exekuce, již judikována (příznána pravomocným rozhodnutím), nemůže oprávněný ohledně ní podat poddlužnickou žalobu, ale může přímo na základě exekučního titulu vydaného ve prospěch povinného podat proti poddlužníkovi návrh na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuční návrh), ve kterém přechod práva z exekučního titulu z povinného na oprávněného prokazuje podle § 256 odst. 2 občanského soudního řádu usnesením soudu o nařízení výkonu rozhodnutí (exekučním příkazem) příkázáním pohledávky obsažené v exekučním titulu nebo může v probíhajícím exekučním řízení navrhnout postup podle ustanovení § 107a občanského soudního řádu.

Pokud je přesto nadále vedena exekuce povinným proti poddlužníkovi, je třeba ji podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu pro nepřipustnost zastavit, a to v rozsahu pohledávky oprávněného a jejího příslušenství, pro kterou byla exekuce nařízena.

V projednávané věci je exekuce vedena pro pohledávku oprávněného P. V. za povinným M. B., jež byla příznána soudním rozhodnutím. Oprávněný P. V. je současně povinným v exekuci, v níž je vymáhána pohledávka společnosti RSF, a v níž byla totožná pohledávka P. V. za M. B. příkázána společnosti RSF. Vzhledem k tomu, že uvedená pohledávka byla judikována a že M. B. jako poddlužník pohledávku nevyplatil oprávněné společnosti RSF, je exekuce vedená povinným proti poddlužníkovi podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu ve spojení s ustanovením § 52 odst. 1 exekučního řádu nepřipustná a je třeba ji zastavit.

5. Prodej nemovitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1877/2021 ze dne 16. 11. 2021

k ustanovení § 69 exekučního řádu

Postup soudního exekutora při provádění exekuce prodejem nemovité věci sestává z několika samostatných, zákonem stanovených etap završených příslušným rozhodnutím – vydání exekučního příkazu, ustanovení znalce za účelem ocenění nemovité věci a jejího příslušenství, určení výsledné ceny nemovité věci a jejího příslušenství, vydání dražební vyhlášky, dražební jednání spolu s udělením příklepu a rozvrh rozdělované podstaty (srov. ustanovení § 335 a násl. občanského soudního řádu a § 69 exekučního řádu). Z podstaty věci vyplývá, že musí být ve všech fázích zřejmé, že se jedná o tutéž nemovitou věc s tím, že v průběhu exekuce dochází pouze k jejímu „upřesnění“ v podobě stanovení konkrétního příslušenství a případných právních závad (věcných břemen, výměnků, nájemních, pachtovních či předkupních práv apod.).

Podle ustanovení § 980 odst. 2 občanského zákoníku je-li právo k věci zapsáno do veřejného seznamu, má se za to, že bylo zapsáno v souladu se skutečným právním stavem. Bylo-li právo k věci z veřejného seznamu vymazáno, má se za to, že neexistuje. Podle ustanovení § 985 občanského zákoníku není-li stav zapsaný ve veřejném seznamu v souladu se skutečným právním stavem, může se osoba, jejíž věcné právo je dotčeno, domáhat odstranění nesouladu; prokáže-li, že své právo uplatnila, zapíše se to na její žádost do veřejného seznamu. Rozhodnutí vydané o jejím věcném právu působí vůči každému, jehož právo bylo zapsáno do veřejného seznamu poté, co dotčená osoba o zápis požádala.

Na rozdíl od stavu do dne 31. 12. 2013, kdy katastr nemovitostí nebyl postaven na zásadě materiální pravdy, tedy stav evidovaný v katastru nemovitostí se nemusel shodovat se stavem skutečným a soud musel v případě rozporu mezi stavem evidovaným v katastru nemovitostí a skutečným právním stavem vycházet ze skutečného stavu, podle stávající právní úpravy (s účinností ode dne 1. 1. 2014) již platí úplný princip materiální publicity údajů uveřejněných v katastru nemovitostí. To znamená, že je-li právo k věci zapsáno do veřejného seznamu, má se za to, že bylo zapsáno v souladu se skutečným právním stavem. Ke zjednání nápravy nejistoty o skutečných právních vztazích mezi účastníky je možné i nadále dospět pouze podáním určovací žaloby ve smyslu ustanovení § 985 občanského zákoníku jako způsobilým právním prostředkem.

V poměrech předmětného exekučního řízení ze shora uvedeného vyplývá, že postup soudního exekutora nebyl

správný, neboť jím odkazované prohlášení vlastníka, kterým mělo dojít ke změně postižených nemovitých věcí, nebylo katastrálním úřadem zapsáno do katastru nemovitostí, a je proto třeba vycházet z právního stavu v katastru skutečně evidovaného. Mimoto znalecký posudek a následně rozhodnutí o ceně musí vycházet z předchozího zadání specifikovaného v rozhodnutí soudního exekutora o ustanovení znalce – v projednávané věci není součástí spisu žádné rozhodnutí či snad pokyn soudního exekutora, že znalec má postupovat odlišně od pokynů uvedených v usnesení o ustanovení.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2473/2021 ze dne 12. 10. 2021¹

k ustanovení § 336i občanského soudního řádu

Soudní exekutor smí zhodnotit vylučovací žalobu podanou za účelem vyloučení postižených věcí z exekuce jako zjevně bezúspěšnou, pakliže by její podání představovalo jen neopodstatněné a účelové průtahy provedení exekuce, a z tohoto důvodu nepostupovat doslovně podle ustanovení § 336i občanského soudního řádu, a dražební jednání neodročovat. Ze striktní dikce ustanovení § 336i občanského soudního řádu totiž nelze pro všechny případy dovozovat, že podání vylučovací žaloby je už samo o sobě způsobilé – automaticky a bez dalšího – přivodit odročení dražební jednání, nýbrž musí jít právě o takovou žalobu, s níž se pojí alespoň minimální předpoklad úspěchu; naopak o zjevně neopodstatněnou vylučovací žalobu, která z postupu předvídaného ustanovením § 336i občanského soudního řádu představuje ospravedlnitelné vybočení, půjde například tehdy, bude-li podána někým, kdo k jejímu podání není objektivně věcně legitimován (typicky přímo povinný), anebo tehdy, je-li tvrzen důvod, který objektivně, na první pohled, vést k vyloučení majetku z exekuce nemůže, anebo v případě, že žádný důvod takového vyloučení věci v žalobě uveden vůbec není.

V projednávané věci se odvolací soud zabýval zákonností nařízení provedené dražby a poté zkoumal důvodnost podané vylučovací žaloby. Zjistil, že povinný k žádosti o odročení dražby nepřipojil vylučovací žalobu, jíž se dovolával, a to ani poté, co byl na tuto skutečnost soudním exekutorem upozorněn. Až k odvolání přiložená vylučovací žaloba byla navíc podána matkou povinného, která v ní bez jakéhokoliv skutkového podkladu vyjadřuje své přesvědčení o tom, že je výlučnou vlastnící předmětných nemovitých věcí, což hodlá prokázat svou účastnickou výpovědí a svědeckou výpovědí povinného. Povinný je podle zápisu v katastru nemovitostí vlastníkem předmětných nemovitých věcí na základě nabývacích

¹ Obdobně též usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2367/2021 ze dne 12. 10. 2021.

titulů a jejich vlastnictví nelze zpochybnit tvrzením ve vylučovací žalobě o „přesvědčení“ žalobkyně o tom, že je výlučnou vlastnící těchto nemovitých věcí.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 189/2021 ze dne 10. 11. 2021

k ustanovení § 337h odst. 3 občanského soudního řádu

Je-li před nařízeným dražebním jednáním podán návrh na zastavení exekuce, který soud vyhodnotí jako zjevně nedůvodný a přistoupí k dražbě, spočívá obrana povinného v podání odvolání proti usnesení o příklepu s námitkou, že za situace, kdy soud dražil přes důvodně podaný návrh na zastavení exekuce, byl příklep udělen proto, že při dražebním jednání došlo k porušení zákona. Odvolací soud pak musí v rámci přezkumu usnesení o příklepu posoudit dříve podaný návrh na zastavení a v případě závěru o jeho důvodnosti změnit napadené usnesení tak, že se příklep neuděluje z důvodu, že při dražbě byl porušen zákon (neboť bylo draženo za situace, kdy měla být exekuce zastavena). Obdobně lze postupovat i v případě, kdy byl návrh na zastavení exekuce podán po vydání rozhodnutí o příklepu, ovšem důvody pro zastavení zde byly již v době dražebního jednání a soud o nich věděl nebo alespoň vědět měl.

Ustanovení § 337h odst. 3 občanského soudního řádu mimo jiné stanoví, že po vydání usnesení o příklepu výkon rozhodnutí nelze zastavit. Znění tohoto ustanovení vyjadřuje zvláštní postavení usnesení o příklepu ve výkonovacím (exekučním) řízení, které je představováno nejen jeho závažností, ale i zájmem na stabilitě poměrů, jež jsou jím založeny. Takový princip je ještě výrazněji vyjádřen (a to nikoliv nově, nýbrž dlouhodobě) v ustanovení § 336k občanského soudního řádu, které umožňuje podat účinně odvolání proti usnesení o příklepu pouze ze zde vymezených důvodů a současně nedává odvolacímu soudu možnost toto usnesení zrušit. Ustanovení § 337h odst. 3 věta první občanského soudního řádu tak netvoří překážku posouzení existence případných okolností, pro které by výkon rozhodnutí (exekuce) měl(a) být zastaven(a), ale brání pouze tomu, aby se tak dělo v dílčím řízení o zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce), a ponechává prostor na jejich posouzení výlučně v řízení o odvolání proti usnesení o příklepu.

Z rozhodovací praxe dovolacího soudu a ze samotné konstrukce právní úpravy občanského soudního řádu nelze pochybovat o tom, že námitky proti příklepu lze uplatnit toliko prostřednictvím kvalifikovaných důvodů do právní moci usnesení o příklepu. Vydání usnesení o příklepu v logice s uvedeným brání tomu, aby výkon rozhodnutí prodejem nemovité věci (či exekuce vedená na vydraženou nemovitou věc) mohl být posléze zastaven, neboť by tím došlo k popření či obcházení limitované obrany proti

příklepu. Práva účastníků z pozice (případných) důvodů podle ustanovení § 268 občanského soudního řádu (důvodů pro zastavení výkonu rozhodnutí či exekuce) ovšem zůstávají zachována do další fáze výkonu rozhodnutí (exekuce), tj. do fáze rozvrhu vymoženého výtěžku dražby (srov. ustanovení § 337h odst. 3 větu druhou občanského soudního řádu), čímž je vytvořena jakási „pojistka“ proti tomu, aby nedošlo ke kolizi normy s ústavními principy.

6. Pozastavení řídičského oprávnění

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2053/2021 ze dne 26. 10. 2021

k ustanovení § 71a exekučního řádu

Ustanovení § 71a exekučního řádu bylo vloženo do tohoto zákona zákonem č. 396/2012 Sb., přičemž podle čl. IV přechodných ustanovení bodu 1 řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadních právních předpisů, s výjimkou ustanovení § 33e, § 44b, § 46, § 49 odst. 1 písm. h), § 55c odst. 3, § 66 odst. 4 a § 69a, které se použijí ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Z uvedeného vyplývá, že u exekučních řízení zahájených před účinností tohoto zákona nebylo možné vydat exekuční příkaz podle ustanovení § 71a exekučního řádu.

Zákonem č. 298/2017 Sb. bylo novelizováno ustanovení § 71a exekučního řádu tak, že exekuční příkaz k pozastavení řídičského oprávnění povinného může exekutor vydat pouze tehdy, jestliže je v exekuci vymáhán nedoplatek výživného na nezletilé dítě anebo na zletilé dítě do 26 let věku, které se soustavně připravuje studiem na své budoucí povolání. Zákon neobsahuje přechodná ustanovení.

Nejvyšší soud se k otázce aplikovatelnosti novelizované procesní úpravy při absenci intertemporálních ustanovení vyslovil již mnohokrát, a to v obecné rovině, ale i v kontextu s jinými procesními předpisy. Nejvyšší soud tak již opakovaně zdůraznil, že z povahy procesního práva plyne, že změny, které přináší procesní právo nové, mohou působit výlučně ode dne nabytí účinnosti nového zákona, a to i pro řízení, jež byla zahájena před jeho účinností. Účinky procesních úkonů účastníků i soudu, které s nimi spojovala či nespojovala dřívější procesní úprava, však zůstávají zachovány. V případě procesních vztahů platí nové právo i ve věcech před jeho účinností zahájených, ale dosud neskončených.

Tato zásada však může být prolomena, neboť rozhodující jsou vždy konkrétní přechodná ustanovení v nových procesních předpisech, která mohou stanovit, že řízení započatá přede dnem účinnosti nového předpisu se dokončí podle dosavadních předpisů (případně něco obdobného).

Nestanoví-li však nic jiného, případně pokud nestanoví vůbec nic, výše uvedená zásada platí.

7. Prodej zástavy

usnesení Krajského soudu v Praze sp. zn. 20 Co 283/2021 ze dne 26. 1. 2022

k ustanovení § 59 odst. 3 exekučního řádu

Řízení o soudním prodeji zástavy je ode dne 1. 1. 2014 upraveno v ustanovení § 353a až § 358 zákona o zvláštních řízeních soudních. Podle ustanovení § 358 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních soud nařídí prodej zástavy, doloží-li zástavní věřitel zajištěnou pohledávku, zástavní právo k zástavě a kdo je zástavním dlužníkem. Všechny tři tyto skutečnosti musí být splněny. Další skutkové okolnosti pak soud při rozhodování o nařízení prodeje zástavy nezkoumá. Není proto ani rozhodné, zda dříve vzniklá pohledávka zástavního věřitele existuje i v okamžiku rozhodování o nařízení prodeje zástavy, případně zda existuje ve výši, v jaké původně vznikla. Těmito dalšími otázkami se soud v řízení o soudním prodeji zástavy jako první fázi soudního prodeje zástavy nezabývá a své uplatnění mohou mít jen ve fázi druhé, nařídí-li soud na návrh zástavního věřitele výkon rozhodnutí prodejem zástavy.

Pro rozhodnutí o nařízení soudního prodeje zástavy přitom nemusí být rozhodné skutečnosti (zajištěná pohledávka, zástavní právo k zástavě, a kdo je zástavním dlužníkem) prokázány (postaveny najisto), ale postačuje, budou-li takové skutečnosti listinami nebo jinými důkazy osvědčeny. Cílem první fáze soudního prodeje zástavy totiž není zjišťování skutečného stavu věci, nýbrž toliko zjištění, zda rozhodné skutečnosti jsou osvědčeny.

Postačuje tedy, aby zástavní věřitel předložil takové listiny, které jsou způsobilé rozhodné skutečnosti osvědčit, tj. jeví-li se z předložených listin nebo z jiných důkazů rozhodné skutečnosti alespoň jako pravděpodobné, respektive vedou-li takové listiny a důkazy k jejich posouzení jako pravděpodobných. Zástavní dlužník může v tomto řízení důvodně zpochybňovat proto pouze to, zda tyto skutečnosti byly zástavním věřitelem opravdu doloženy. Řízení o soudním prodeji zástavy je tedy charakterizováno tím, že se v něm neprovádí dokazování ke sporným tvrzením účastníků; nedoloží-li zástavní věřitel některou z okolností uvedených v ustanovení § 358 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, nemůže být jeho návrhu na nařízení soudního prodeje zástavy vyhověno, i kdyby ji zástavní věřitel hodlal prokazovat dokazováním, a naopak, budou-li tyto okolnosti řádně osvědčeny, nemůže zástavní dlužník zabránit vyhovění návrhu zástavního věřitele, i kdyby rozhodné skutečnosti popíral a i kdyby o nich požadoval dokazování (usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 384/2016 ze dne 23. 11. 2016).

To, že v řízení o soudním prodeji zástavy soud zkoumá jen skutečnosti uvedené v ustanovení § 358 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních a že pro nařízení prodeje zástavy postačuje jen jejich osvědčení, neznamená, že by při soudním prodeji zástavy nemohly být uplatněny jiné (další) skutečnosti, nebo že by jejich osvědčení nemohlo být zpochybněno. Nemůže k tomu ovšem důvodně dojít v řízení o soudním prodeji zástavy, ale až ve druhé fázi soudního prodeje zástavy, tedy v rámci řízení o výkon rozhodnutí prodejem zástavy, a to zejména prostřednictvím návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí.

Vedlejší účastenství může přicházet v úvahu jen v řízení sporném a řízení v projednávané věci lze považovat za řízení tzv. nesporné, neboť povaha řízení o soudním prodeji zástavy (jako první fáze soudního prodeje zástavy), určená okruhem v řízení posuzovaných okolností uvedených v ustanovení § 358 odst. 1 větě první zákona o zvláštních řízeních soudních, u nichž se vyžaduje toliko osvědčení, jednak nevyžaduje potřebu provádění dokazování ke sporným tvrzením účastníků týkajícím se okolností uvedených v ustanovení § 358 odst. 1 větě první zákona o zvláštních řízeních soudních, jednak ani neumožňuje soudu provádět dokazování ke sporným tvrzením účastníků. Z uvedeného vyplývá, že byt zástavní věřitel a zástavní dlužník mají (obecně) protichůdné zájmy, povaha řízení o soudní prodej zástavy neumožňuje, aby se (v procesním slova smyslu) tato kontradikce projevila, vedlejší účastenství je tak zde z povahy věci vyloučeno.

Řízení o soudním prodeji zástavy není řízením zcela samostatným a teprve po skončení vykonávacího řízení lze rozhodnout podle pravidel úspěchu či neúspěchu ve věci o celkových nákladech řízení, včetně nákladů řízení o soudním prodeji zástavy. Je-li výkon rozhodnutí, na základě vykonatelného usnesení o soudním prodeji zástavy, nařízen a proveden, přizná soud úspěšnému oprávněnému jak náklady vykonávacího řízení, tak i náklady předchozího řízení o soudním prodeji zástavy. Vzhledem k tomu, že náklady vzniklé v řízení o soudním prodeji zástavy tvoří příslušenství pohledávky, na něž se vztahuje i zástavní právo, sdílí tyto náklady osud pohledávky.

Při zastavení výkonu rozhodnutí prodejem zástavy, k němuž může dojít, uplatní-li stěžovatelé námitku, že zástavní právo zaniklo (ustanovení § 268 odst. 3 občanského soudního řádu), se naopak k jejich ochraně uplatní režim zakotvený v ustanovení § 271 občanského soudního řádu, neboť tyto náklady lze zařadit mezi náklady, které vznikly prováděním výkonu rozhodnutí. Zde potom bude soud zkoumat, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo, tedy bude posuzovat, zda se oprávněný nedopustil před nařízením výkonu rozhodnutí nebo při jeho provádění procesního zavinění.

STALO SE ...

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

děkan Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni
člen redakční rady Komorních listů

Těžko být exekutorem

Pod titulkem *Těžko být exekutorem* referovaly Lidové noviny dne 27. července 1934 o tom, jak „*při výkonu funkce proti mukačevskému obchodníkovi Kallusovi byli dva exekutoři napadeni Kallusem a jeho rodinou, potrhány na nich šaty a oba lehce zraněni. Teprve přivolaná policie učinila pořádek.*“ Tento případ exekutorských těžkostí nebyl v době světové hospodářské krize v prvorepublikovém Československu ojedinělý. Dne 21. února 1933 tak například přinesly Národní listy zprávu, že „*před exekutorem prchal v autu v slovenské obci Slina Jan Rosin. Rosin srazil pak exekutora s auta, když na auto vyskočil. Ujíždějící poplatník byl přesto četníky zadržen.*“ Do třetice, ve snaze oloupit jej, napadli exekutora Karla Kalouse z Mikulova dezertér z 22. jugoslávského pěšího pluku Dragotin Puškarič a jeho komplic Josef Abijanac. Ten exekutora střelil do boku. „*Jak se později lupiči přiznali, chtěli exekutora dorazit sekerou,*“ napsaly Lidové noviny dne 23. října 1934. Voláním o pomoc se naštěstí podařilo napadenému lupiče zastrašit, takže z místa činu na jeho kole s uloupenými věcmi ujeli.

Vo Rézince a bodrým exekutorovi

Pod tímto názvem zveřejnil v komunistické Tvorbě dne 5. ledna 1933 bez uvedení svého jména Julius Fučík povídku, která byla prezentována jako autorův autentický zážitek z doby jeho vojenské služby v Hlohovci. Exekutor podle příběhu vlídnými slovy vyzvěděl od osmileté Rézinky, kde ukrývá peníze, které si během roku vyžebřala na vánoční dárky, a poté jí zabavil našetřených 8,30 Kč, čímž se snížil dluh Rézinčiných rodičů u hokynáře na 168 Kč. Exekutor pak podle povídky děvčátku dal pětník se slovy: „*Jen buď vždycky tak hodná a dělej radost rodičům.*“ Příběh jako odstrašující příklad kapitalistického vykořisťování opakovaně posloužil komunistické propagandě a ideologii. Na stanici Vltava Československého rozhlasu tak byla povídka čtena ještě dne 7. září 1988 v 11.30 h.

Autodrožkář v exekuci

V zájmu sjednocení judikatury předložil v roce 1927 „první prezident zesílenému sboru soudců“ Nejvyššího soudu k řešení otázku, „zda jediný automobil velkoměstského drožkáře jest přes značnou svoji cenu, 60.000 Kč až 70.000 Kč, vyloučen podle § 251, čís. 6 ex. ř. z exekuce“. V plenárním rozhodnutí ze dne 14. prosince 1927, Pres. 1546/26 bylo pak dovozeno, že i takový automobil je vyňat z exekuce. Z odůvodnění se mimo jiné podává, že „drožkář, provozující dopravu ve městě osobním autem, není jiným drobným živnostníkem než dřívější fiakrista, jenž ji provozoval párem koní a kočárem. Sociální potřeba právní ochrany od exekuce, ohrožující jeho výživu a výdělečnou samostatnost, nedoznala změny. Neobstojí námitka, že osobní automobil jest obyčejně předmětem příliš veliké ceny, než aby jeho provoz mohl býti předmětem drobné živnosti. Netřeba uvažovati, zda provozovací kapitál autodrožkáře jest podstatně větší než byl dřívějšího fiakristy, jenž musil pečovati nejen o vůz, nýbrž i o umístění a výživu koní. Zákon neustanovuje, do výše jaké ceny jsou nástroje, stroje a jiné potřeby malých živností vyňaty z exekuce, lze to posouditi jenom z povahy jednotlivých živností, jež jsou ovšem v té příčině velice různé.“ Ze zprávy v Právniku z ledna 1928 není zřejmé, zda stanovisko bylo přijato jednomyslně.

Rakouský komentář k exekučnímu řádu z r. 1896

V roce 1932 začalo po sešitech ve Vídni vycházet třetí, upravené a rozšířené vydání komentáře k exekučnímu řádu z roku 1896 *Die österreichische Exekutionsordnung in ihrer praktischen Anwendung* autorů Michaela Hellera a Franze Trenkwaldera, na němž se nově podíleli i Ludwig Heller, Hans Klein a Karl Kollross. Podle anotace v časopisu Právník „přesto, že ani v Rakousku nezůstal exekuční řád z r. 1896 v té podobě, v jaké byl při státním převratu v r. 1918, nepozbývá dílo zde oznamované pro československý právní svět významu a ceny. Neboť zákonodárné změny na exekučním řádě předsevzaté nedotkly se ani v Rakousku ani u nás podstaty jeho, nýbrž vztahují se jen na jednotlivosti, a i tu nikoli četné a zásadní. Proto bude toto dílo i našim právníkům, zejména soudcům a advokátům největším užítkem.“ Kniha byla čtenářům doporučena i proto, že „autoři snesli v poznámkách k jednotlivým příkladům velmi cenný materiál zákonný, odkazující na jednotlivá zákonná ustanovení, s nimiž má praktický příklad co činiti, vykládající je a snášejíce k nim bohatou judikaturu, jakož i odkazy literární až do doby nejnovější“.

Vůz kočujících artistů

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 1932, R I 1017/32, „vůz kočujících artistů, jenž neslouží jen

k obývání, nýbrž i k přepravě stánků se zařízeními (Schaubuden), jest vyloučen z exekuce“. V souzené věci došlo k diformitě rozhodnutí soudu I. stupně, rekursního soudu a Nejvyššího soudu. Zatímco soud I. stupně zastavil exekuci s tím, že dlužníci potřebují vůz ke své činnosti, rekursní soud „*prohlásil výkon prozatímního opatření úschovou a správou vozu za přípustný*“. Rekursní soud dovodil, že „*nemusí býti potřeba bydlení a dopravy kočujících výstavců vždy ukojena použitím obytného vozu. Mohouť používat k bydlení řádných místností v místě pobytu a k dopravě jim mohou sloužiti obvyklé dopravní prostředky.*“ Nejvyšší soud pak „*obnovil usnesení prvního soudu*“. Dovodil, že „*nesejde na tom, zda by se přeprava věcí a potřeba obývání dala uspořádati také jiným způsobem, neboť nelze přehlížeti, že ve smyslu ustanovení čís. 6 § 251 ex. ř. má býti stěžovatelům zajištěno další provozování povolání v dosavadním rozsahu a s dosavadními prostředky*“.

Z JEDNÁNÍ PREZIDIA EK ČR

připravil:
Mgr. Petr Prokop Ustohal
tajemník Exekutorské komory ČR

První zasedání prezidia v roce 2022 (celkově šesté v tomto funkčním období) se konalo dne 24. ledna 2022 v Praze. Prezidium se věnovalo především vyhodnocení dopadů končícího „Milostivého léta“, přípravě metodik pro zastavování bagatelních exekucí a rovněž výběru nových termínů pro odložené oslavy 20. výročí založení Komory a odložený 42. Sněm soudních exekutorů. Na sklonku února prezidium schválilo zprostředkování finanční pomoci Komory a soudních exekutorů pro zajištění humanitární pomoci Ukrajině a připojilo se k výzvě ukrajinské Komory soudních exekutorů na spuštění sankcí ze strany Mezinárodní unie soudních exekutorů proti členským komorám Ruské federace a Běloruska.

Podrobnosti z jednání prezidia (včetně plného znění přijatých usnesení) jsou všem soudním exekutorům k dispozici na www.ekcr.cz, v části „Pro exekutory“. Výběr usnesení z posledních zasedání naleznete rovněž zde (text usnesení je redakčně krácen, případně upraven):

5. 1. 2022 – PR/01/2022

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ostrava, po soudním exekutorovi Mgr. Ivo Nedbálkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 20. 10. 2015.

5. 1. 2022 – PR/02/2022

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Sokolov, po soudní exekutorce Mgr. Zdeňce Klímové, které zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 29. 2. 2020.

5. 1. 2022 – PR/03/2022

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Karlovy Vary, po soudním exekutorovi Mgr. Lukáši Křivánkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2019.

5. 1. 2022 – PR/04/2022

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Praha-západ, po soudním exekutorovi JUDr. Milanu Makáriovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 30. 9. 2021.

5. 1. 2022 – PR/05/2022

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Praha 8, po soudní exekutorce JUDr. Kataríně Maisnerové, které zanikne výkon exekutorského úřadu k datu 30. 11. 2021

24. 1. 2022 – 03/22/P06

Prezidium EK ČR **s c h v a l u j e** termín konání oslav 20. výročí založení Komory, a to dne 12. dubna 2022.

3. 3. 2022 – PR/16/2022

Prezidium EK ČR **s ch v a l u j e** zprostředkování finanční pomoci soudních exekutorů, jejíž výtěžek bude využit pro oběti a postižené vpádem vojsk Ruské federace a Běloruska na Ukrajinu a poskytnutí finančních prostředků Komory (v dohodnuté výši) pro oběti a postižené vpádem vojsk Ruské federace a Běloruska na Ukrajinu, které budou připojeny k finančním prostředkům vybraným soudními exekutory. Výtěžek pomoci soudních exekutorů a Komory bude využit ve prospěch některého z transparentních účtů neziskových organizací poskytujících humanitární pomoc Ukrajině.

FINANČNÍ POMOC UKRAJINĚ

Prezidium Exekutorské komory České republiky se v důsledku ničivého válečného konfliktu na Ukrajině usneslo na uspořádání finanční pomoci českých soudních exekutorů určené na pomoc ukrajinským uprchlíkům, občanům a dalším osobám postiženým probíhající válkou.

Na této formě pomoci lze participovat zasláním finančního příspěvku ve výši dle vlastního uvážení. Exekutorská komora pro tento účel vyhradila zvláštní účet číslo **123-6418870297/0100**, vedený u Komerční banky a.s., na který lze jednotlivé příspěvky zasílat. Nashromážděný finanční obnos bude podle rozhodnutí prezidia (dle potřeby) průběžně předáván zvolené charitativní organizaci a bude určen k nákupu prostředků humanitární pomoci nejpotřebnějším osobám v nejpostiženějších oblastech (například léky a další zdravotnický materiál, oblečení, potraviny apod.). Zároveň si dovoluujeme informovat, že prezidium je připraveno do této sbírky schválit rovněž finanční příspěvek z prostředků Exekutorské komory ČR, coby projev solidarity se všemi zraněnými, s lidmi, kteří přišli o své blízké, a s dalšími osobami, jichž se probíhající konflikt dotknul nebo které musely opustit svou vlast.

ABSTRACTS

JUDr. Michael Zvára, Ph.D., LL.M.

Imposition of a duty to clear the auctioned property according to § 336ja par. 5 of the Civil Procedure Code in cases when only a minority co-ownership share on this property was auctioned

The article deals with a question whether it is possible in the ruling on granting the knocking-down to impose the debtor with a duty to clear the auctioned real estate in cases when only a minority co-ownership share on this property was auctioned. This article critically evaluates the ruling of the Regional Court in Prague of 8th January 2020, ref. no. 20 Co 414/2019, according to which it is not possible in these cases to impose the duty to clear the auctioned real estate. The article's argument supported by the contemporary jurisprudence states that it is possible to impose this duty regardless of whether it is minority or majority share that is auctioned.

JUDr. Jan Nemanský

Is the "sine obligo" clause becoming futile?

This paper is about the problematics of exclusion of the endorser's liability to the endorsee in cases when endorsee can't achieve the satisfaction of the bill receivable from the drawee. This situation is dealt with especially with regard to the jurisprudence containing an interpretation admitting the possibility of the exoneration clause placed outside the bill of exchange.

JUDr. Katarína Maisnerová

To the creditor's duty to present the bill of exchange in the execution proceedings

There is quite a number of execution titles that can be enforced in the execution proceedings. Execution proceedings based on the bill of exchange obligation have a lot of specific problems and practical challenges. One of them is a question whether the creditor is obliged to present the original bill of exchange together with the motion to commence execution proceedings. This article in detail addresses the theoretical issues and practical consequences of existing legal practice.

JUDr. Renáta Šínová, Ph.D.

About the new legislation on the so-called protected account

The article is about the new legislation on the protected account that was embedded in the Czech legislation with the effect from the 1st July 2021. Protected account is a banking account of the debtor that is supposed to allow him to use a cashless payment system regardless of the ongoing execution of his property. This article in detail analyzes the legislation on the protected account taking into account also the balance of the rights protection of involved subjects (creditors, as well as the debtors) and points out new legal obligations of financial institutions.

CONTENTS

EDITORIAL	3	Mgr. Pavel Tintěra
INTERVIEW	7	Interview with JUDr. Pavel Blažek
ARTICLES	10	Imposition of a duty to clear the auctioned property according to § 336ja par. 5 of the Civil Procedure Code in cases when only a minority co-ownership share on this property was auctioned JUDr. Michael Zvára, Ph.D., LL.M.
	16	Is the "sine obligo" clause becoming futile? JUDr. Jan Nemanský
	22	To the creditor's duty to present the bill of exchange in the execution proceedings JUDr. Katarína Maisnerová
	27	About the new legislation on the so-called protected account JUDr. Renáta Šínová, Ph.D.

JURISPRUDENCE	34	From the Constitutional Court decisions Section prepared by JUDr. Lenka Pekařová
	36	Court rulings on executions Section prepared by Mgr. David Hozman
FROM HISTORY	47	It happened... JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
NEWS FROM CHAMBER	50	From the presidium meetings of the National Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic Mgr. Petr Prokop Ustohal
	52	Financial aid to Ukraine

Komorní listy

Čtyřicáté deváté číslo

www.ekcr.cz

vzor citace

PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy. 02/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, s. xxx. MK ČR E 19153

redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)

prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Mgr. Jan Mlynarčík

Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.

Mgr. Pavel Tintěra

Mgr. Ing. Antonín Toman

Mgr. Petr Prokop Ustohal

redakce

Silvie Kratochvílová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky

IČ: 709 40 517

Komorní listy, Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4

kontakt

Tel.: + 420 210 311 000

e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Libor Vaculík

tisk

Serifa®

Zdarma

Náklad 800 ks

Vychází čtvrtletně

Datum vydání 31. 3. 2022

MK ČR E 19153

Registrace Ministerstva kultury ČR

ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

Komorní listy

produkuje, vydává a distribuuje

Exekutorská komora České republiky



Tyto činnosti zajišťuje společnost Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.



Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz

Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná

(marie.novotna@wolterskluwer.com)

Časopis je dostupný také v ASPI.

